L-1+16.qxd 11/27/2005 10:45 AM Page 1

ÇAWDÊR

Political, cultural, social weekly press ..kurdistan iraq

No.: (55) 28-11-2005

THE OBSERVER

www.madaniat.org
info_chawder@yahoo.com

سێبەنی - ژمارەی ساڵی
مەکتەبی ڕێکخراوەدیموکراتیەکان
تەلەفۆن: ٣١٤١٤٢٢
خەشەسازی: جەلیل حسێن
پێچێنن: سۆران بورهان، ئیبراهیم حسێن،
ئەها حەمە نوری، ئەیلا حەسەن پور
نرخی (١٠٠)ئەیمارە

خاوەنی ئیمتیازو بەڕێوەبەری بەرپرس: مەلا بەختیار
ستافی کار: سامی هادی، جەمال حوسێن،
ناهیدی حوسێنی، مەم بورهان قانع
بەڕێوەبەری کارگێری: دامین هاشم
دەستەی نووسەران: مەلام مستەفا، مامەند رۆژە،
عومەر سەرکەنی، بابان حەمە، ڕەنج قەرەداغی،
عەبدوڵا ئەحمەد، ئەمەز حەمەد، عەزیز ڕەئوف،
عەلی کوردستانی، سۆران عەبدوڵا

ئابووری شەشەم
شەریک شعور

کە

کە دەڵێن ئەمڕۆ دەشتو کێو شێنە، تۆ ئەوەن مەنجەڵە یاپراخو عەلاکە کولە بەرۆژەو بۆربڕینی کۆستەرەکانی ڕێی کۆتەڵو قەشقۆنێت ببر ئەکەوێنەوە. کە قسەکەی وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکاش ئەنکید لەسەرە هافەکانی مرۆڤ ئەکاتەوانی، بەک مەلەف ڕەسمە حەیابەرەکانی زیندانی ئەبو غریبمان بۆ ئی ئەداتەوە. کە مەسئولێکی کن خۆشمان وەعدی چاکەوری کێشەی کاردبا ئەکاتە قڵی وتارە حەماسییەکەی ئەمجارەی، قلق بەکرێکیراوێکی نیستعمار بەنەفەتست هەمان وەعدی پێرار ئەم وختەی هەمان مەسئولی دێتەوەبەرکۆی کە لەبەر ڕشەوقی چرایەکی کوێرەوشا کە لەرادیۆوە کوێی لێ کرتبوو. کە عەمامە بەسەرەکانی ئیرانیش لەخوتبەی جومعەو هەرشەکانی چوارشەممەدا باسی ئازادی ئەکەن، ئەو سی نێن ئێن بێ ویژدانە ئەخباری نوسەرێکی وەکو (ئەکەبەری کەنجی) بڵاوئەکاتەوە کە لەزیندانا ئەوەندە ئازادیان ئاوەتنی خەریکە ئینتەلە ئەکات. کە لەتەلەفزیۆنی (عربیە)شەوە خەلکی عەممان ئەبینێت، لەڕێیوانا تف لەرەسمەکەی زەرقاوی دەکەن، لەدڵی خۆتا ئەڵێی: هەتا ئەی ئایە ئایە بەئق ئەیوت ئەڵاهو صەدەق. کە بەبانیانیش ئەو ڕیزە دوروبرێژانەی ترومبێل ئەبینێت لەچاوەڕوانی خەزەتی بەتزینا دۆعای خێر بۆ کاربەدەستان ئەکەن، جەنابت قسەی ئەو چاودێرەت بیرەدەکەوێتەوە، کە ئەڵێ: کوردستان لەقاتی خوارەوەی خۆیا دەیان ملیار بەرمیل ئەوتی خاوی بۆ هەڵکرتووین بۆ ڕۆژی مەبادا، کە لەمەلاو لەولاشەوە ئەبیستێت کوایە یەکگرتووی نیسلامی نیازی وایە دوای هەڵبژاردن بچی ئامەی ئاڵداری لەگەڵ سوننەی عەرەبا بکۆڕێتەوە، هەموومان ئەو پەندەمان دێتەوە بەرکۆی کە ئەفەرموێ: ئانی کونەماسی ئەخواو باسی جرتاوا ئەکاتو دانیشن بەخێر.■

گەلاوێژنامە
لەخولی سێهەمیدا

(گەلاوێژنامە) بڵاوکراوە یەکی تایبەت بەفێستیڤاڵی ئەدەبی و ڕوناکبیری گەلاوێژە، کە لەڕۆژانی فێستیڤاڵو بەشێوەیەکی بەردەوامو، لەبەرگو دیزاینێکی سەرکەوتوو دا ڕۆژانە دەگەیشتە هۆلی فێستیڤاڵو خوێنەرانی بەرۆژانی فیستیڤاڵو چاپکراو چۆراو چۆرەکانی ئاشنا دەبوون، ئەمساڵ خولی سێهەم بەسەر ڕشتی (محەمەد کەریم)و بەڕێوەبەرێتی (سۆران عەبدوڵا) بەڕێوەچوو. باسەنی باسە ئەم بڵاوکراوەیە ساڵی ٧ ژمارەی لێدەرچێت.■

نەخۆشییە کەی دوبز ئەنفلۆنزای پەلەوەر دەرنەچوو

هاشم - پەیامنێری کەرکوک:

دوای ئەوەی لەژمارەی ڕابردووا هەواڵی ئەگەری باڵبوونەوەی نەخۆشی ئەنفلۆنزای پەلەماوەرمان لە دوبز بڵاوکردەوە، کە بەهۆی حاڵەتێکی ناتاسایی وە ژمارەیکی زۆری پەلەوەری قەزاکە مردار ڕوویدابوونەوە، لەو بارەیەوە "چاودێر" بەدواداچوونێکی ڕۆژنامەنووسی ئەنجامداوا بۆی ئاشکرابوو ئەو نەخۆشییە ئەنفلۆنزای پەلەوەر نییە، بەڵکو نەخۆشی "نیوکاسل"ە.

لەو بارەیەوەو لە نووسراوێکی بەڕێوەبەرایەتیی ئەخۆشخانەی قێتێرئەری کەرکوکدا کە ئیمزای بەڕێوەبەری بەسەرەوەیە وا ئامەیەکی گەیشتووەتە "چاودێر"، و ڕۆژی ٢١ی ئەم ساڵە ئاراستەی کەرتی چاودێری تەندروستی دوبزی کراوە، تێیدا ئاماژە بەوە کراوە: دوای پشکنینی پزیشکی ئەو پەلەوەرە مردارەبوونانەی ڕەوانیان کراببوو، دەرکەوت توشی نەخۆشی "نیوکاسل" بوون ئەوبت کە ئەنفلۆنزای پەلەوەر.

ئەم نووسراوە دوای ئەوە هات کە ڕۆژی دووشەممەی ڕابردوو لیژنەیەکی پزیشکی قێتێرئەری شاری کەرکوک سەردانی قەزای دوبزی کرد و دوو مریشکی مردارببووەوەو دوو مریشکی تری توشبووی نەخۆشییەکەی بردبۆ کەرکوک بەمەبەستی پشکنین و ئەنجامی پشکنینەکە بەمجۆرە کەوتووە.■

چاودێر

THE OBSERVER

Aweekly Political, Educational & Social Press

ژمارە (٥٥) دووشەممە ٢٠٠٥/١١/٢٨

ڕۆژنامەیەکی سیاسی ڕوناکبیری کۆمەڵایەتی هەفتانەیە

سەبارەت بە ڕاپۆرتەکەی دیوانی چاودێری دارایی بۆ پاکساز یکردن و چاوخشاندنەوە بە (٨٠) پلەی تایبەتی

حکومەتی هەرێم بڕیاری یەکلایکەرەوە دەدا

محەمەد مەلا قادر:

گەر ئەندام و لایەنگرانی پارتی بەشداری دەنگدان نەکەن، سزایان دەدەین

عیماد ئەحمەد جێگری سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان-ئیدارەی سلێمانی ڕایگەیاند: لیژنەیەکمان سلێمانی ڕایگەیاند: لیژنەیەکمان پێکهێناوە بۆ بەدواداچوونی ئەو ڕاپۆرتەی سەرۆکایەتیی دیوانی چاودێری دارایی دەربارەی ئەنبوونی مەرجی یاسایی لەنێو فایلی (٨٠) بەڕێوەبەری گشتی، ڕاوێژکار، و شارەزا جێگری بەڕێوەبەری گشتیدا، و لەماوەی کەمتر لەمانگێکدا ئەو لیژنەیە ڕای کۆتایی خۆی سەبارەت بەو ڕاپۆرتەمان پێدەگەیەنێ، و دواتریش حکومەتی هەرێم ڕێوشوێنی پێویست دەگرێتە بەرو بڕیاری یەکلایکەرەوە لەو بارەیەوە دەدا.

ئەم ڕاگەیاندنەی جێگری سەرۆکی حکومەتی هەرێم لەوەڵامی پرسیارێکی "چاودێر"دا هات دەربارەی کاردانەوەی سلێمانی لەسەر ئەم ڕاپۆرتەکەی سەرۆکایەتیی دیوانی چاودێری دارایی، کە لەمارەی پێشووتری ڕۆژنامەکەماندا بڵاومانکردبووەوە.

هەر لەو پەیوەندییە تەلەفۆنییەدا لەگەڵ "چاودێر"و دەربارەی پرسیارێکی ترمان کە حکومەتی هەرێم فەتاح ژاخۆیی لەپۆستی وەزیری ڕۆشنبیری لابردبەهۆی بەشدارینەکردنی لەپرۆسەی هەڵبژاردن، بەڵام تائێستا ئەو بەرپرسیارەتی ترە کە ئایا پۆستی وەزارەتی ڕۆشنبیری لەسەرئەو نەکردووە، عیماد ئەحمەد وتی: فەتاح ژاخۆیی سێ ساڵی خۆی وەک حکومەتی هەرێم لەوەڵامی پرسیارێکی "چاودێر"دا هات دەربارەی کاردانەوەی سلێمانی لەسەر ئەم ڕاپۆرتەکەی سەرۆکایەتیی دیوانی چاودێری دارایی، کە لەمارەی پێشووتری ڕۆژنامەکەماندا بڵاومانکردبووەوە.

هەر لەو پەیوەندییەدا ئەو بەرپرسەی سلێمانی ڕایگەیاند: لیژنەیەکمان پێکهێناوە بۆ بەدواداچوونی ئەو ڕاپۆرتەی سەرۆکایەتیی دیوانی چاودێری دارایی دەربارەی بەنبوونی مەرجی یاسایی لەنێو فایلی (٨٠) بەڕێوەبەری گشتی، ڕاوێژکار، و شارەزا جێگری بەڕێوەبەری گشتیدا، و لەماوەی کەمتر لەمانگێکدا ئەو لیژنەیە ڕای کۆتایی خۆی سەبارەت بەو ڕاپۆرتەمان پێدەگەیەنێ، و دواتریش حکومەتی هەرێم ڕێوشوێنی پێویست دەگرێتە بەرو بڕیاری یەکلایکەرەوە لەو بارەیەوە دەدا.

ئەم ڕاگەیاندنەی جێگری سەرۆکی حکومەتی هەرێم لەوەڵامی پرسیارێکی "چاودێر"دا هات دەربارەی کاردانەوەی سلێمانی لەسەر ئەم ڕاپۆرتەکەی سەرۆکایەتیی دیوانی چاودێری دارایی، کە لەمارەی پێشووتری ڕۆژنامەکەماندا بڵاومانکردبووەوە.

محەمەد مەلا قادر: محەمەد مەلا قادر ئەندامی مەکتەبی سیاسی پارتی ڕایگەیاند: گەر ئەندامو لایەنگرانی پارتی لەهەڵبژاردنی مانگی داهاتووداببشداری لەدەنگدان نەکەن، ئەوا سزایان دەدەین.

هەر لەو بەرنامەیەی کەناڵی کوردستان تیڤیدا کە شەوی ٢٢-٢٣ی ئەم مانگە ڕاستەوخۆ پەخشکرا، ئابوراو لەوەشی ڕاگەیاند: وەک چۆن ئێمە هەموو شتێکمان بۆ هاوڵاتیان کردووەو ئەرکی خۆمانمان بەرانبەریان ڕاپەڕاندووە، جەماوەریش ئەرکی سەر شانیان بەرانبەرمان ئەرکەکانیان ڕاپەڕێنن و بەشداری دەنگدان بکەن و ئەنجامی ئەو بڕیارەی کە دەدرێت بەشداری پێبکەن.

ئەو بەرپرسەی سلێمانی ڕایگەیاند: ئەم هەڵوێستەی ئێمە بەهۆی ئەوەیە کە ئەوانەی کە دەیانەوێت بەشداری هەڵبژاردن بکەن، ئەوا دەبێ بەشداری پرۆسەکە بکەن، ئەگەر نا ئەوا ئەوە دەبێتە هۆی ئەوەی کە ئەوانە بەشداری نەکەن، ئەوا ئەوە دەبێتە هۆی ئەوەی کە ئەوانە بەشداری نەکەن، ئەوا ئەوە دەبێتە هۆی ئەوەی کە ئەوانە بەشداری نەکەن.

سەرچاوەیەکی "چاودێر"دا لەوەڕەوە ڕایگەیاند: حکومەتی ئەمریکا بڕیاریدا وە ئەرخانکردنی (٤٩٦) ملیۆن دۆلار بۆ جێبەجێکردنی چەندین پرۆژەی خزمەتگوزاری بۆ شاری کەرکوک. ئەم ڕاگەیاندنەی بالیۆزی ئەمریکا لەمیانەی کۆبوونەوەیەکیدا هات لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگای کەرکوک و بەڕێوەبەرانی فەرمانگەی کەرکوک کە دوێنی لەهۆلی کۆبوونەوەکانی پارێزگای کەرکوک و بە ئامادەبوونی پارێزگاری کەرکوک و سەرۆکی ئەنجومەنی پارێزگا بەڕێوەچوو.

خلیل زاد ئاماژەی بەوەش کرد: ئامانجی سەردانەکەی بۆ شاری کەرکوک ڕاگەیاندنی کردنەوەی تیمی ئاوەدانکردنەوەی پارێزگاکەیە لەشاری کەرکوک کە ڕۆلی دیاری دەبێ لە جێبەجێکردنی پرۆژە خزمەتگوزارییەکان.

پەیامنێری کەرکوک:

زاڵمای خلیل زاد باڵیۆزی ئەمریکا لەعیراق ڕایگەیاند: حکومەتی ئەمریکا بڕیاریدا وە ئەرخانکردنی (٤٩٦) ملیۆن دۆلار بۆ جێبەجێکردنی چەندین پرۆژەی خزمەتگوزاری بۆ شاری کەرکوک. ئەم ڕاگەیاندنەی باڵیۆزی ئەمریکا لەمیانەی کۆبوونەوەیەکیدا هات لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگای کەرکوک و بەڕێوەبەرانی فەرمانگەی کەرکوک کە دوێنی لەهۆلی کۆبوونەوەکانی پارێزگای کەرکوک و بە ئامادەبوونی پارێزگاری کەرکوک و سەرۆکی ئەنجومەنی پارێزگا بەڕێوەچوو.

خلیل زاد ئاماژەی بەوەش کرد: ئامانجی سەردانەکەی بۆ شاری کەرکوک ڕاگەیاندنی کردنەوەی تیمی ئاوەدانکردنەوەی پارێزگاکەیە لەشاری کەرکوک کە ڕۆلی دیاری دەبێ لە جێبەجێکردنی پرۆژە خزمەتگوزارییەکان.

هەواڵ و مەترسی

■ ڕۆژی (٢٦)ی ئەم مانگە شوانێک لەگوندی "بێنگ لاس"ی سەر بەپێشدەر تەمەرکەی بەگوڕاوی دۆزرایەوە، کە خاوەنی (١٢) سەر ئێخێزان و دوو ژنە.

بەگوێرەی لێکۆڵینەوە سەرەتاییەکان دۆژمنایەتی هەبووە و تا ئامانەکردنی ئەم هەواڵەیش تەرمەکەی لە نەخۆشخانەی دادوەریی پزیشکیی لەسلێمانی.■

■ شەوی ٢٦-٢٧ی ئەم مانگە لەریگای ڕواندز-سۆران، بەهۆی وەرگەڕانی ئۆتۆمبیلێکەی هاوڵاتییەک بەناوی ئارام زرار کە خەڵکی ڕواندزە گیانی لەدەستدا.■

■ لەچەند ڕۆژی ڕابردووداو لەگوندی "هەروتکۆن"ی ناوچەی خۆشناوەتی بەهۆی شەڕێک لەسەر گەمارچی ئۆتۆمبیل کەسێک بەناوی ئارام مزەفەر خدرو جەلال تەها لەلایەن "ڕەم" کوژران و تا ئێستا بکوژەکە دەستگیر نەکراوە.■

■ شەوی ٢١-٢٢ی ئەم مانگە لەناوچەی پشدەر هەروەبروسکەیەک هاوڵاتییەکی تەمەنی ٧١ ساڵی کوشت کە دانیشتوی "باوزێ"بوو.

گەڕانەوەی عەرەبە هاوردەکان بۆ کەرکوک بەردەوامە

پ.کەرکوک - تایبەت:

سەرچاوەیەکی ئاسایشی قەزای "دوزخورماتو" بە "چاودێر"ی ڕاگەیاند: ئەو ماڵە عەرەبە هاوردانەی لەدوای پرۆسەی ئازادیی عیراقەوە کەرکوکیان بەجێهێشتووە، بەردەوامن لەگەڕانەوە بۆ ناو شاری کەرکوک، و ئاشکرا شیکرد: عەرەبە هاوردە کەراوەکان بە پاڵپشتی نووسراوی وەزارەتەکانی ناوخۆو مافی مرۆڤی عیراق لەگەڕێنەوە بۆ ناوکەرکوک.

وەزیری پەروەردە: مێشکم دەکەم بە قوربانی گوللەیەکو ناهێڵم گەندەڵی بەو ڕادەیە بمێنێ!

د.شوێن عەبدوڵقادر وەزیری پەروەردەی ئیدارەی سلێمانی ڕایگەیاند: ئەم مێشکەم ئەکەم بەقوربانی گوللەیەک و ناهێڵم چیتر کەندەڵی بەو ڕادەیە بەردەوام بێ. ئەم ڕاگەیاندنەی وەزیری پەروەردە لەمیانەی ئەو موداخەلەیەدا هات کە پێش نیوەڕۆی پێنج شەممەی ڕابردوو لەهۆڵی شاراو صائب لەسەرکۆایەتیی ئەنجومەنی وەزیران پێشکەشیکرد.

هەر لەو دانیشتنەدا کە تایبەت بوو بەکۆنفرانسی کەشەپێدانی ئیدارەی کوردستان، کە لەلایەن مەکتەبی بیرو هۆشیاری بەکێتیبەوە ڕێکخرابوو، وەزیری پەروەردە ئەوەشی وت: هەفتانە هەرچی جەریدەی کوردستان هەیە لەسەر دکتۆر شوێنم دەنوسن، هەتا ئەتوانم بڵێم زۆر وتەی ناسان بەکارئەهێنن. هەروا وتی: چیم پێئەڵێن با پێم بڵێن، مەهیم پێم ئەڵێن دەستپسی، داوێنپیسی، ئەویتر هەموی ئاسانە.■

ئازادکردنی چەندین ئەندامی "انصار الاسلام"

سەرچاوەیەکی هەواڵ لەشاری سنەوە بە "چاودێر"ی ڕاگەیاند: لەماوەی ڕابردووا دەسەڵاتدارانی ئەو وڵاتە چەند ئەندامێکی ڕێکخراوی تێرۆریستی "أنصار الاسلام"یان ئازادکردووە.

سەرچاوەکە ئاماژەی بەوەش کرد: ئەو چەند ئەندامە بریتین لە "محەمەد سەلەفی کە خەڵکی هەڵەبجەیە، عومەر عارف ماوەتی، هەمزە چوارقورنەیی، و حاجی هەلمەت و چەندینی تر.■

لەدوای (١٦) ساڵ سیخوڕێک کە (١٤) شیوعی بەئیعدام و گرتن داوە، دەستگیر دەکرێ

چاودێر - تایبەت:

ڕۆژی (١٧)ی ئەم مانگەدەرکاکانی ئاسایش سیخوڕێکیان بەناوی (ف.ح.ب) دەستگیرکرد کە لەساڵی ١٩٨٨و ١٩٨٩دا چوارلە سلێمانیبەوەو لەساڵی ١٩٨٩دا چوارلە ئەندامی حزبی شیوعی عیراقی بەکرتاوەو دواتر زۆربەیان لەسێدارەدراون و ئەوانی تریش بۆ هەتاهەتایی زیندانیکراون، بەڵام لەساڵی ١٩٩١وە بەلێبوردنی گشتی ئازادکران.

دوای دەستگیرکردنی ئاوبراو، ژمارەیەک لەو ئەندامانەی حزبی شیوعیی کە بە دەسپەسی ئەم سیخوڕە دەستگیرکرابوون، لەدادگا سکاڵایان لەدژی تۆمارکردووەو ئێستایش بەگوێرەی مادەی (١)ی ژمارە (٢١)ی پارلەمانی کوردستان ئاوبراو زیندانیکراوە.

ئەمڕۆ بۆ جاری دووەم دادگاییکردنی سەدام و سەرانی ڕژێمەکەی دەستپێدەکاتەوە

سەدام لەقەفەزی تاواندا

ئەمڕۆ بۆ جاری دووەم دەستدەکاتەوە بە دادگاییکردنی سەدام حسێن و سەرانی ڕژێمەکەی بەتۆمەتی تێوەگلانیان لەتاوانی دوجەیل کە بەهۆیەوە (١٤٨)هاوڵاتی قەزای دوجەیل لەسەر دەستی سەرانی ڕژێمو بە بڕیاری سەدام حسێن کوژران.

سەرچاوەیەکی هەواڵ لەدادگای تایبەتەوە ئاشکرایکرد: پرۆسەی دادگاییکردنەکە (٤) ڕۆژ دەخایەنێو هەر لەنێو ئەو دادگاییکردنەدا ئاماژە دەکرێ بە شایەتی یەکێک لەو ئەفسەرانەی ئەمنی بەعس کە چەند ڕۆژێک لەسەر هەر مەسەلەیەکی نەخۆشی شێزەنجەوە کۆچیدواییکردوو بەر لەدرێنیشی ئیعدامی کردبوو بە تێوەگلانی سەدامو هەندێ لەکەوە بەرپرسانی بەعس لەتاوانی دوجەیل، و چاوەڕوانیش دەکرێ دواتر تاوانی تەنفال ڕوویەڕووی سەرانی ڕژێم بکرێتەوە کە بەهۆیەوە سەدان هاوڵاتی کوردی بێتاوان بوونە قوربانی (ئەم بارەیەوەو لەلایەرە (٣)دا بەدواداچوونێک لەسەر بڵگەنامەکانی ئەو تاوانە دەخوێنرێتەوە).

سەرچاوەیەکی هەواڵیش ئاشکرایکرد: پارێزەرەکانی سەدامو سەرانی ڕژێمەکەی بەشدارینەکردنیان لە دادگاییکردنەکە دەکەن بەمەبەستی ئامادەبوونیان لەپرۆسەی دادگاییکردنەکەو ئاشکرایشیان کرد: ژمارەیان بۆ (١٠) پارێزەر زیادکراوە.

هەر لەپرۆسەی دادگاییکردنەکەدا چێ لەسەدام، هەریەکە لەتەها یاسین ڕەمزان، بەرزان تکریتی، عەواد ئەحمەد بەندەر، عەبدوڵا کازم، عەلی دائی عەلی، محەمەد عەزام عەلی، و مزهەر عەبدوڵا دادگاییدەکرێن.■

سەرەنجامی بڵاوکردنەوەی سیدیەکی ئاشایستە خاوەنی سیدی (B52) دەستگیر دەکرێ

چاودێر - تایبەت:

لەچەند ڕۆژی ڕابردووا هەروەو تووەتیار (ک.ک.م.ک.ر.م) کە تۆمەتباربە بڵاوکردنەوەی سیدییەک بەناوی (B52) لەلایەن هێزەکانی پۆلیس و ئاسایشەوە دەستگیرکران کە لەسیدییەکەدا چەندین جێنێوی بەرانبەر بەرێز مام جەلال و مێزەر ئیبراهیم ئەحمەد بڵاوکردووەتەوە.

دادوەر ئەم دوو تومەتبارەی بەپێی بەندی (٤٠٤)ی یاسای سزادان حەبسکردووە.

سەرچاوەیەکی نزیک لە لێکۆڵینەوەکان بە "چاودێر"ی ڕاگەیاند: دوای لێکۆڵینەوەی دەرکەوتووە تومەتبار ک.ر.م) ئەو سیدییەی لەکەمێک وەرگرتووە بەناوی (هەلگورد).■

وەزیری ئەندروستی سەبارەت بەڕاپرسیەکەی جاودێر: ئەوانەی بەشداری ڕاپرسیە کەیان کردووەنەیانزانیووە چۆن وەزارەتەکە هەڵبسەنگێنن

د.محەمەد خۆشناو وەزیری ئەندروستی ڕایگەیاند: ئەم لەسەر ئەنجامی ڕاپرسییەکەی هەفتەی ڕابردووی ڕۆژنامەکەتان باش نییە، و پێم وایە ئەوانەی بەشداربیان لەڕاپرسییەکەدا کردووە، دەشی سەرنجیان لەسەر ڕەفتاری خراپی هەندێ پزیشک یان کارمەندی ئەندروستی لەلا دروست بووبێ سەبارەت بە خراپی ڕاپیکردنی ئەرکەکانیان، بەڵام ئەمە پێوەر نییە بۆ خراپی ئیشوکاری وەزارەتەکەمان و پێم وایە، ئەوانەی بەشداری ڕاپرسیەکەیان کردووە، نەیانزانیووە چۆن وەزارەتەکە هەڵبسەنگێن، یان ئاگاداری ئەو پێشکەوتنانە نەبوونە کە لەوەزارەتەکەدا ڕوویداوە.

هەر لەو پەیوەندییە تەلەفۆنییەدا لەگەڵ "چاودێر"، وەزیری ئەندروستی ئاماژەی بەوەش کرد: هەمان ڕۆژ پەیوەندیم بە ئەفرێزینی گەلی کوردستانەوە کرد بۆ ئەنجامدانی بەرنامەیەکی ڕاستەوخۆو بەرنامەیەکی ڕاستەوخۆ لەو تەلەفزیۆنە خۆشەختانە زۆریەی ئەو کەسانەی کە تەلەفۆن بەشداری بەرنامەکەیان کرد ڕایان باش بوو لەسەر وەزارەتی ئەندروستی، و ئاشکراشی کرد: هەمان ڕۆژ سەنتەری ڕاگەیاندنی وەزارەتەکەی ڕاپرسییەکی لەنێو بەرنامەیەکی ڕاستەوخۆ لەگەڵ ئەو ڕاپرسییەکەی ئەنجامدا، و تائێستاش هەرمانەرانی هەندێک لەدەمەزراوەکانی حکومەتی هەریدا ئەنجامداوە، و تائێستاش بەردەوامە لەجەجیلکردنەوەی نزیکەی (٢) هەزار بەشداربووداو لەنێو فەرمانەکانی خانەنشینی باغدا، ٩٥٪ی ئەو فەرمانبرانە وەزارەتی ئەندروستیان بە باشترین وەزارەت داناوە. هەروەها ژمارەی ئەو تەلەفۆنانەی کە بۆ شەخسی خۆم کراوە لەڕێی ئیعلانکردنی ژمارەی مۆبایلەکەم تەنها لە (٤٨) سەعاتی ڕابردوودا ٦٦٨ تەلەفۆن بووە، کە هەموو ئەو ئەوانەی کانیانم لەلا تۆمارکراوە کە زیاتر ٩٠٪یان وەزارەتی ئەندروستی بەباشترین

ئەوەبوو شەوەکەی میواندارکرام بۆ بەرنامەیەکی ڕاستەوخۆ لەتەلەفزیۆنە خۆشەختانە زۆریەی ئەو کەسانەی کە تەلەفۆن بەشداری بەرنامەکەیان کرد ڕایان باش بوو لەسەر وەزارەتی ئەندروستی، و ئاشکراشی کرد: هەمان ڕۆژ سەنتەری ڕاگەیاندنی وەزارەتەکەی ڕاپرسییەکی لەنێو فەرمانەرانی هەندێک لەدەمەزراوەکانی حکومەتی هەریدا ئەنجامداوە، و تائێستاش بەردەوامە لەجەجیلکردنەوەی نزیکەی (٢) هەزار بەشداربووداو لەنێو فەرمانەکانی خانەنشینی باغدا، ٩٥٪ی ئەو فەرمانبرانە وەزارەتی ئەندروستیان بە باشترین وەزارەت داناوە، هەروەها ژمارەی ئەو تەلەفۆنانەی کە بۆ شەخسی خۆم کراوە لەڕێی ئیعلانکردنی ژمارەی مۆبایلەکەم تەنها لە (٤٨) سەعاتی ڕابردوودا ٦٦٨ تەلەفۆن بووە، کە هەموو ئەو ئەوانەی کانیانم لەلا تۆمارکراوە کە زیاتر ٩٠٪یان وەزارەتی ئەندروستی بەباشترین وەزارەت دزانن لەهەمان کاتدا کەمێک بوچۆکیان هەیە، و توانیوم ڕوونیی ئەو کەمایەنە لەڕێی هەمان تەلەفۆنەوە چارەسەر بکەم. تەنها لەو تەلەفۆنانەدا دوو لیژنەی لێکۆڵینەوەم پێکهێناوە کە لەوێنێوە دەستپاکردووە بەلێکۆڵینەوە کە پەکەمیان لەهەڵبجەی تازەیە و ئەویتریان لەهەڵبجەی شەهید گوایە حەبی پاراسیتۆلیان نیە، کەلەکاتێکدا ئێمە بەشی هەموو عیراق بەشی سلێمانیش، کە لەڕێی پەکێک لە نوێنەرەکانی خۆمانەوە لەدەرەوەی وڵات بەدەستمان گەیشتووە.

ئاشکرایشیکرد: ئاوامان لەوەزارەتی ئەندروستی باغداکردووە چەند بڕوپستێن بە ژمارەی ٥٠٠ ملیۆن پاراسیتۆلو بەخۆراکی ڕابردوودا ٦٦٨ تەلەفۆن بووە، کە هەموو ئەوانەی کانیانم لەلا تۆمارکراوە کە زیاتر ٩٠٪یان وەزارەتی ئەندروستی بەباشترین وەزارەت دزانن لەهەمان کاتدا کەمێک بوچۆکیان هەیە، و توانیوم ڕوونیی ئەو کەمایەنە لەڕێی هەمان تەلەفۆنەوە چارەسەر بکەم. تەنها لەو تەلەفۆنانەدا دوو لیژنەی لێکۆڵینەوەم پێکهێناوە کە لەوێنێوە دەستپاکردووە بەلێکۆڵینەوە کە پەکەمیان لەهەڵبجەی تازەیە و ئەویتریان لەهەڵبجەی شەهید گوایە حەبی پاراسیتۆلیان نیە، کەلەکاتێکدا ئێمە بەشی هەموو عیراق بەشی سلێمانیش، کە لەڕێی پەکێک لە نوێنەرەکانی خۆمانەوە لەدەرەوەی وڵات بەدەستمان گەیشتووە.

ئاشکرایشیکرد: ئاوامان لەوەزارەتی ئەندروستی باغداکردووە چەند بڕوپستێن بە حەبی پاراسیتۆلە تاوەکو بژیان بنێرن کە بڕەکەی (٧٠) ملیۆن پاراسیتۆلو بەخۆراکی بژمان هاتووە کە لەساڵێکدا ئێمە پێویستمان بە تەنها (١٢) ملیۆنە.

لەڕاپرسیەکی "چاودێر"دا لەوەڕاویزی فێستیڤاڵی گەلاوێژ ڕوناکبیران ئومێدیان بەیەکگرتنەوەی هەردوو ئیدارە کە لاوازە

لەڕاپرسیەکی "چاودێر"دا لەوەڕکەوت ڕوناکبیرانی هەرێمی کوردستان و شارەکانی تری بەغداو ئێران و کوردستانی تورکیاو سوریا، ئومێدیان بە یەکگرتنەوەی هەردوو ئیدارەکەی هەرێمی کوردستان لاوازە.

لەو ڕاپرسیەدا کە لەمیانی نۆیەمین فێستیڤاڵی گەلاوێژدا بەسەر (١٠٠)یان بەنخەتو وڵامیاندراوەتەوە، تەنها (٩)یان بەڵێ وڵامیاندراوەتەوە و ئەو یەکێک لەوانەیش هۆکارەکەی بۆ ئەوە گەڕاندووەتەوە کە لەبەرئەوەی ڕاهاتووین، و بەیکێکی تریشیان لەڵێ: ئەگەر هەردوو هەرێم فیدراڵ بێ، ئیتر شەڕی سارد لەنێوان هەردووڵادا کۆتایی پێدێ، و بەیکێکی تر لە (نەخێرەکان نووسیویە: چونکە حکومەت دەچێتە خزمەتی بنەماڵە.■

لەڕاپرسیەکی "چاودێر"دا لەوەڕکەوت ڕوناکبیرانی هەرێمی کوردستان و شارەکانی تری بەغداو ئێران و کوردستانی تورکیاو سوریا، ئومێدیان بە یەکگرتنەوەی هەردوو ئیدارەکەی هەرێمی کوردستان لاوازە.

لەو ڕاپرسیەدا کە لەمیانی نۆیەمین فێستیڤاڵی گەلاوێژدا بەسەر (١٠٠)یان بەنخەتو وڵامیاندراوەتەوە، تەنها (٩)یان بەڵێ وڵامیاندراوەتەوە و ئەو یەکێک لەوانەیش هۆکارەکەی بۆ ئەوە گەڕاندووەتەوە کە لەبەرئەوەی ڕاهاتووین، و بەیکێکی تریشیان لەڵێ: ئەگەر هەردوو هەرێم فیدراڵ بێ، ئیتر شەڕی سارد لەنێوان هەردووڵادا کۆتایی پێدێ، و بەیکێکی تر لە (نەخێرەکان نووسیویە: چونکە حکومەت دەچێتە خزمەتی بنەماڵە.■

نزیکانە بێتە دی، و یەکێکیش لەبەشداربووان بە (نازانم) فۆرمەکەی پڕکردووەتەوە.

هەر لەو ڕاپرسییەدا چەندین پرسیاری تر کراوە، کە ئایا حەزدەکەی بە یەکگرتنەوەی هەردوو ئیدارەکە؟ لەمبارەیەوەو لەکۆی بەشداربووەکان (٨٤)یان بەڵێی وڵامیاندراوەتەوە، و تەنها (٩)یان بەنەخێر وڵامیاندراوەتەوەو یەکێک لەوانەیش هۆکارەکەی بۆ ئەوە گەڕاندووەتەوە کە لەبەرئەوەی ڕاهاتووین و بەیکێکی تریشیان لەڵێ: ئەگەر هەردوو هەرێم فیدراڵ بێ، ئیتر شەڕی سارد لەنێوان هەردووڵادا کۆتایی پێدێ، و بەیکێکی تر لە (نەخێرەکان نووسیویە: چونکە حکومەت دەچێتە خزمەتی بنەماڵە.■

لەپرۆژەت چیە؟..

هونەرمەند (چەلیل زنەنە) لەوەڵامی پرسیاری (دوا پرۆژەت چیە؟) بەچاودێری ئەم ڕاپۆرتە ڕاگەیاند: بێگومان دوا پرۆژەم کارکردنە بۆ بەرهەمهێنانی بەشی دووەمو سێیەمی زنجیرە درامای تەلەفزیۆنی (کەردەلول)، لەئێستادا خەریکی کارکردنم لەو پرۆژەیەدا.■

نەوال زوغبی لە دادگا

ئا: سەهەند

جارێکی تر کێشەی ئەو داوا یاسایە سەریهەڵدیەوە کە لەلایەن بەرهەم هێنەری هونەری (میشال عیسی)ی خاوەنی کۆمپانیای (ainment-ING entert) کەلەیەکێک لەدادگاکانی کەنەدا لەسەر نەوال زوغبی کچە گۆرانیبێژ بەرزی کردۆتەوە. ئەوەی شایانی باسە کەنەوال لەدوای ئامادەبوونی لەیەکێک لەدانیشتنەکانی دادگا بۆ سەبرکردنی ئەو داواکاریە بەشداری نەکردووە، تەنها نامەیەکی ڕاگەیاندنی کە تیایدا هاتووە کە ئەو ئەو داواکاریە ڕەتدەکاتەوە، و ئەو داواکاریە بەڕەمەی دادگاکەیە.

داواکە، ئامادەی هیچ یەکێک لەدانیشتنەکانی تر نەبوو، کەئەمەش وای کردکە دادوەر (ئروکامو) لەدادگای باڵا بڕیاریک دەر بکات کەپێویستی دەکات لەسەر نەوال کە تا بەرواری ١١/٢١ ئامادەبێت لەبەردەمی دادگاو سەرجەم ئەو بەڵگانەش لەگەڵ خۆی بهێنێت کەبیتاوانی نەوال دەسەلمێنێت. ئەگەر ئەنانە وا ڕاستەوخۆ نەوال بردنەوە لەداواکە، لەدەست دەدات. مێژووی بەرزکردنەوەی ئەم داوایە لەلایەن میشال عیسی دەگەڕێتەوە بۆ نێزیکەی ساڵو نیویک لەمەوپێش، کاتێک کەبریار بوو لەساڵی ٢٠٠٤دا، نەوال ئامەنگێک لە (لوس ئەنجلوس) ساز بدات لەگ

یەکگرتووی ئیسلامی لەهەڵبژاردندا تا چەند ڕاست دەکات؟

■ یەکگرتووی ئیسلامی وەکو هەموو حیزبە سیاسیەکانی دیکەی کوردستان، هەتا دوا دۆڵۆپ گفتوگۆی لە گەڵ یەکێتی و پارتیدا گوشی هەتا زۆرترین کورسییان بەر بکەوێ..

■ ئەگەر یەکگرتووی ئیسلامی خۆی بەدڵسۆزترین لایەنی ئیسلامگەرا بزانێ، کەواتا نابێ دڵسۆزترین لایەنیش بێ بۆ دیموکراسی..

■ یەکگرتوو، چەند لەپارتی و چەندیش لە یەکێتی وەردەگرێ؟ کەئەو پارانەیان لێ وەردەگرێ، ئایە بیر لەوە دەکاتەوە، لەدوو حیزبو حکومەتی گەندەڵی وەردەگرێ..

■ هاوپەیمانی کوردستانی گەگەر بێت و ڕێژەیان لەپەرلەمانی عێراق دابەزێ، ئەوکاتە یەکگرتوو هیچی بۆ کورد پێ ناکرێ..

سەرکەوت عەبدوڵا

لەدوو مەین تەوەری یەکگرتوو، کەقسەی لەسەر دەکا، گوایە بۆیە لیستی سەربەخۆیان ڕاگەیاندووە، هەتا کورد کوردسی زۆرتر بهێنێ و لەناوپەرلەمانیشدا زیاتر پشتیوانی کوردیکەن.

باشە.. با پێشکی قسە لەسەر ئەوە بکەین، کەیەکگرتوو سەبارەت بەمەسلە ئەتەوەییەکان چ ستراتیژو بەرنامەیەکی چیاوازتری لەحیزبە سیاسیەکانی کوردستان، پێیە. بۆ ئەوەی قسەش لەوە بکەین دەبێ بڵێین:

هەر هێزێکی سیاسیی، دیموکراسی ڕاستقینە نەبێ، هەرگیز ناتوانێ نەتەوەو گەلی ژێر دەستە ڕزگار بکات. یان کێشەکەیان لەسەر حوکم چارەسەر بکات. چونکە مەسلە نەتەوەییەکان بەشێکی دانەبڕاوی مەسلە دیموکراسیەکانن. ئامانجی نەتەوایەتیش تەنها بەهێزی ڕزگاریخوازی دیموکراسی دێتە دی.

لەم پێوانەگەوە، ئەگە هێزە ئیسلامگەراکان، کەئیسلام بو تێکستە ئەگوزارەکانی ئیسلام دەخەنە سەروی کێشە نەتەوەییەکانەوە ناتوانن تێزێکی سیاسی باش یان باشتر پێشنەکش بکەن، بەڵکو هێزە ناسیۆنالیستە گۆشگیر، یان تونەدڕەوەکانیش، کەر دیموکراسی نەبێ و شۆڤینی بن، ناتوانن کێشەی نەتەوەیی خۆشیان چارەسەر بکەن. چ جای هی نەتەوەکانی دیکە. سەبارەت بەحیزبو دەسەڵات ئیسلامگەراکانی جیهان، نموونە ئۆزەن، کەچەند دووەن لەچارەسەری کێشەی نەتەوایەتی، بەڵکو دوژمنی چارەسەرکردنی کێشەکانیشیان. بۆ هێزە ناسیۆنالیستە تونەدڕەوانی بۆ شۆڤینیکانیش نموونە هەر ڕژوە کەپرۆژەکانیان شکستی هێناوە. ئەوە مۆسۆلینی، ئەوە هێتلەر، ئەمش بەعسی عێراق و سوریا، کەماڵیستەکان و پان فارسەکانیش هێشتا لەبیرەوەریماندا ماوون سیستەمە ئیسلامگەرا و سەلەفیەکانیش، دیارن. هەرە باشەکیان ئەگەر ئێران بێ، ئەوا ئێران چارەسەرکردنی کێشەی دیموکراسی گەلانی نەک نەکردۆتە ئامانجی خۆی، بەڵکو کوت و مت پێچەوانەکەی سپاندووە. تازە تازە بەشێ زمانی کوردی زانکۆی سنەی داخستووە!

هێشتا دەوڵەتی سوئیدگەرای فرە نەتەوەشمان نەبینیوە، هەتا بزانین بەرنامەی چارەسەر کردەوەی دەسەڵاتدارییان چۆنە؟ هێندە دەزانین، وەهابیەکانی سعودیە، زۆر دژی چەپو دیموکراتەکانن. دوژمنی پۆلیساریۆ، کێشەی نەتەوەیی کوردو گەلانی تازادیخوازی عەربین. تەنها پشتیوانی بزووتنەوە ئیسلامگەراکان دەکەن و بەس. ئەوانەش سوئینگەراکانیان (لەئاسیای مەرکەزی و کشمیرو فلیپین... تاد).

لەو ڕوانگەیەوە، یەکگرتوو ئەگەر هێزێکی سوننیگەرا و هێزێکی مەیانەو یش بن ئاسیۆنالیزم زاڵبکات بەسەر کێشەی ئیسلامیدا: لەسەرئێکەو، لەبەر ئیسلامو دیکەشەوە، لەبەر ئەو پاپەوەنییە سیاسییەی لەگەڵ دەوڵەتانی سوننیگەرادا لەکەنداو (خلیج) هەیەتی. ئەمە جگەلەوەی لەباری ستراتیژو پرنسیپیشەوە، ئاراستەو ئایدۆلۆژیەتی ئیسلامو ئیسلامگەریتی جەماوەری یەکگرتووی کردووە بەیەکگرتوو، نەک مەسلەی ئاسیۆنالیزم. کەوابە: مەیدانی ڕزگاری نەتەوەییش مەیدانی یەکگرتوو نییە. باشتر وایە لەمیشاینا وازلە ئیماکۆگیەتی نەتەوەیی بهێنێن. چونکە ئەرکی فلسەفەی حوکمی دیموکراسی و عەلمانی، ئەرکی ئەوان نییەو نابێ، مەگەر وازلە سیاستی ئیسلامگەرا بهێنێن.

(٣)

گەندەڵی و یەکگرتوو

سێیەمین تەوەری پرۆیەکەندەی یەکگرتووش، دژایەتی یان قاتگ دانی گەندەڵییە لەکوردستاندا. باجاری بڵێین: تاکێکی لەگەندەڵی ئاکری: ئەمە راستیەکەو هیچو دشبنی نەمێنێ. ئەگەر یەکگرتووش لایەنگرانی خۆی لەم ئاراستەدا ڕاستگۆیانە ئاماژەیان لێ وەردەگرێ، ئایە بیر لەوە ناتوانێ لافی ئەوە لێبدا کەئەوکاتی پاکو دەسەڵاتکەی کوردستانیش بۆگەن (ووکو لەناو ڕیزەکانی خۆیاندا وای بەڵاو دەکەنەوە!!). بۆ ئەوەی ئەمش جوانتر ساغ بکەینەوە، وا چاکە بپرسین: ئایە، ئەو ئامانجەی یەکگرتوو خەباتی بۆ دەکات (سیستەمی ئیسلامی) ئایە لەمێژووی سیستەمەکانی ئیسلامیدا: کەندەڵی، بیرۆکراتیت، جەردەیی، سوکو یسوارکردنی ئنژادەکان، دەوڵەتان و بەناماڵەکان نەبوون، ئەگەر نەبوو کەواتا نیستا یەکگرتوو هەقی خۆیەتی بەناوی بۆتۆپیای سیستەمێکی ئیسلامی خاڵی لەگەندەڵی، پەیمان بداتە خەڵکی کوردستان. ئاخر کەندەلییەک، تاوان و ئاتانییەک، لەبرایی ئیسلامو خولقای ڕاشیدینەو، بۆ ئومەیەکان و عەباسیەکان، سەفەوی و عوسمانیەکان، هەتا دەکاتە سیستەمی ئیسلامگەراکانی نیستا بو بو دریژەی کێشا بی، ئاخر ئینتر یەکگرتوو لافی لە بۆتۆپیایەکی دەسەڵات دەداتە خەڵکو خەڵکی پی فریو دەدا؟ لەوەش گەرێین وبینە سەر خودی یەکگرتووی ئیسلامی دەپرسین:

- ئەرێ سەرچارەی داهاتی یەکگرتوو، کام بەدڵەت و، کام وڵات و، کام دزگای موخابەراتی وڵاتانە؟

- ئەرێ ئەو داهاتی یەکگرتوو، بەدۆڵارو دیناری مۆڵ و پریان دەگرێ، لاژێردەزگای چاودێری کام لەهەردوو وەزارەتی دارایی حکومەتی هەرێمی کوردستانە؟

- سیستەمی دابەشکردنی موچەو، پارمەتی کاردو ئەندامو هەتیوو بێوەژنانە، چ دەزگایەکی چاودێری دارای بەسەری دەکاتەوە؟

- پرۆژەکانی بیناسازی مزگەوتە ئەلارسازییە ئەگوناجوەکان لەگەڵ ئەندازەیی هاوچەرخ، پارەکەی چۆن تەرخان دەکرێ و چۆن سەرفو چۆن چاودێری دەکرێ؟

ئایە. ئەو پرسیارانەو پرسیار گەلێکی دیکە، هەرهەموویان ئاچنە خانەی حسابانی زانستی دارایی یەوە، کەیەکگرتوو، بەهۆی شەری ناوخۆوە بۆیان لواوە پارەی مۆڵ لە بنگانە وەریگرن و لەیەکێتیی و پارتیش دابمرن، بەبی ئەوەی شەفافیەت لەحسابایتیان هەبێ و بشزانرێ سەرچاوەکانی دارایان کوێیە؟ ئەمە لەکاتێدا یەکگرتوو نەدەسەڵاتی هەیە، نەهیچ مەسئولیەتێکی خزمەتگوزاری خەڵکیشی لەسەر شانە.

پاشان.. ئەگەر حەقیشی پارتی و یەکێتی گەندەڵن، ئەی بۆچی یەکگرتوو شەر لەسەر وەزارەت دەکاو لەسەر کورسی زۆرترینش دەڕاکۆ کوسپەکانی پارتی و یەکێتی هەتا ڕادەی جیاکردنەوەی لیستەکەیان، شەرەکەی گەمرتر دەکردووە.

مانگانە.. یەکگرتوو، چەند لەپارتی و چەندیش لە یەکێتی وەردەگرێ؟ کەئەو پارانەیان لێ وەردەگرێ، ئایە بیر لەوە دەکاتەوە، لەدوو حیزبو حکومەتی گەندەڵی وەردەگرێ. ئەخێر، هەتا ئێستا تەنانەت باسی ئەوەشیان نەکردووە، کەچارە لەم دوو حکومەتە چەند وەردەگرن؟!

یەکگرتوو.. هەمیشە وای سیاست کردووە کەهەموو شتێک، هەرچی زیاتر وەربگرێ، بەم مەسئولیەتی هیچیش لەناو ڕای گشتیدا هەڵناگرێ. ئەمەش سیاسەتێکە ئەوەی کەچ

بێدەنگ و خەفە کردن کلتوڕێکی پەیڕەو کراوی گوتاری ئیسلامگەرا

ڕەهێڵ بەختیار

«لەناو یەکگرتوودا ڕەخنەگرتن لەخۆ لەدەزگاکانی ڕاگەیاندنەوە بەقەدەر کۆشتی بەرازحەرامە"

«تەنها دێرێک، تەنها دەربڕینێک لەیەکێک لەسەرکردەکانی یەکگرتوو نایسمی هانی ئەندامان بدا بەرگری لەئازادییەکانی خۆیان بکەن و یەکیانیکەی ڕەخنەگرانەوە سەرکردەکان هەلبسەنگێنن.

«یەکگرتوو ڕەخنە لەخۆگرتنی لەناوخۆدا قەدەغەکردووە"

عەبدولکەریم فەتاح، کۆڤاری ژیار، ژمارە (٤)، ساڵی ٢٠٠٠.

ئەگەر بڕوانینە کوتاری ئیسلامیانەی بەشێکی زۆر لەکۆڕوپ و پارتە ئیسلامی و ئایینیەکان ئەوەی کەبۆ خەلکی لەدێن و لەنووسین و بڵاوەدەکەنەوە، پاروەردەکردنی ئەندامەکانی خۆیانە لەسەر چەندین بابەتی گرنگی وەک ڕەخنەگرتن و ئازادی ڕادەربڕین و زۆر شتی تر.

کۆایە هەر لەسەرەتاوە مرۆڤەکان لای ئەوان لەپرۆگرامی پاروەردەدەبینادا لەسەر ڕەخنە و ئازادی قسەکردن پاروەردە دەکرێن، بەڵام بەواقیعی حاڵ ئەم بانگەشەیەی ئەوان یەکجار لەڕاستی و واقیعیەوە دوورە و پەیچەوانەوە، ئەوەی ئەوانی لەسەر پاروەردە دەکرێن دواجار گۆش دەکرێ چاپاندن و بێدەنگ کردنە واتە بێدەنگ کردن و چپاندن تا ئەو ئاستەی کەمرۆڤ لەچوارچێوە ئینسانی و عەقڵیەکان دەبەنە بەرەوە و مرۆڤەکان وەک مێشکل تەماشا دەکرێن و تا دەبنە کۆمەڵێکی بێدەنگ و سەرکوتکراو.

زۆر لە کڕوپە ئیسلامی و ئایینیەکان، بەرامبەر وەکانی خۆیان تاوانبار دەکەن بەوەی کە ئازادی ڕادەربڕین پێشێل دەکەن و مرۆڤەکان دەچەپێنن. بێ ئەوەی ئاوڕێک لەخۆیان بدەنەوە و ڕاببینن کەئەوە خۆیانن، هەر لەسەرەتاوە مرۆڤ فێری بێدەنگی و شەرمنی و دواجار چەپاندنیش دەکەن. بۆئەوەی ئەو مرۆڤە بوونەوەرێکی گوێڕایەڵ، بوونەوەرێکی دڵسۆز بۆ بریار و فەرمانە سیاسیەکان پاروەردە دەبێت. ئەوەی زیاتر لەنێو گوتاری ئیسلامیەوە هەیە ئەوە تائێستا توانیویانی کام ڕیفۆرم بکات، کە تەنانەت بۆ (١٢) ساڵی ڕەبەق دەچێت تەنها (مامۆستا سەلاحەدین) هێشتا هەر ئەمیندارە و لەهەموو کۆنگرەیەکدا، کواپە هەلدەبژێردرێتەوە؟ بێ ئەوەی کەسێک، ئەندامێک، کادرێک لەنێو ئەم حزبە دەستێک بەرز بکاتەوە و بۆ تەنها جارێکیش بڵێت، نەخێر بۆ ئەمیندارەی گشتی، بەڵێ بۆ ئەندامێکی سەرکردایەتی تر، ئەو پۆستە بگرێتە دەست.

ئەگەر لەم بێدەنگی و چەپاندنە وردبینەوە، تێبینی زۆر ئازیاری واقیعی تر دەکەین، چونکە ئەگەر مرۆڤەکان بەگوێرەی پێوەرەکانی سیاست و بەرژەوەندی هەلسورێنران. ئەوکات دەبێ پێویستیشە بێدەنگ بکرێن لەئاستی هەنگاوێکی سیاسی و کوتاوێکی ساسیدا و دواتریش بچەپێنرێت. ئەبادا بەنگی ئازادی و ڕەخنەگرتنی مەعریفیانە حەقیقەتی ئەو کوتاوە سیاسیە بخاتەڕوو. من بڕوام وایە هەر کەسێک دەبێت لەحەقیقەتی هێزێکی ئیسلامی وەکو یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان دەربارەی زۆر شت گەرنگترینیان بێدەنگ کردن و چپاندنی ئەندامو کادیرانە تادەگاتە زۆر مەسەلەی هەستیار کەیەکگرتوو کاری لەسەر دەکات و پاروەردەیەکی سیاسی بەرهەم دێنێ، زۆر گرنگ بگەڕێتەوە بۆ ئەو وتارە بەنرخەی کاک (عەبدولکەریم فەتاح) کە ڕۆشنبیرێکی بەکجار ناوازەی نێو یەکگرتوو بوو لەساڵەکانی پێشووداء، کەلەگۆڤاری (ژیار)ی ژمارە (٤)، ساڵی یەکەم، (٢٠٠٠) دا بڵاوی کردۆتەوە بەناوی (حەقە سەیر ساڵ پەل کوتان و دوو دەستی بەتاڵ) کەبریتیە لەپرختەی وازهێنانی مەعریفی و ڕوناکبیرایانی خۆی لەڕیزەکانی یەکگرتوو، کەهەراوپەرە لەبەلگەو ڕاستی و دۆکیومێنت، کەدواتر لەکەل چەند ڕوناکبیرێکی تردا گۆڤاری (ژیار) یان بەرهەم هێنا، کەبەڕاستی پرۆژەیەکی ناوازە بوو لەو بوارەدا کەئەگەر ڕیزەی هەبوایە، کەلک و سودی یەکجار بێ وێنەی دەگەیاندە خەلکی ئێمە.

بۆیە هەرکەسێک دەبەوێت حەقیقەتی بانگەشەی یەکگرتوو بۆ ڕیفۆرم و گەندەڵی بۆ دەربکەوێت هەرکەسێک دەبەوێت ئاستی چەپاندن و ڕادەی بێدەنگ کردنی ئەندامەکانی لەلایەن خودی یەکگرتووەوە بزانێ، با بڕوات سەیری گۆڤاری (ژیار)ی ژمارە (٤) بکات ل (١٢٣). ئەوکات دەزانی یەکگرتوو چیو چەندە دوورە لەدروشمەکانیەوە؟!

یەکگرتووی ئیسلامی کەخۆی داواکاری کۆمەڵانی خەلک و هاوڵاتیان، جێگەی پێزانین دەبێ و بەرزیش دەنرخێنرێت، بەڵام کاتێک هێزێک ئەم بانگەشەیە دەکات و لەنێو خۆیشدا سەدو هەشتا یا پێچەوانەیە و ئەوەی پێی بوترێت ئازادی ڕادەربڕین و ڕیفۆرم و ڕەخنەلێگرتن، وجودی نەبێت، ئاخۆ دەتوانێ خەلک و کۆمەڵیش بەنێوی ڕیفۆرم و ڕەخنەگرتن لەدەسەڵاتەوە فریو بدات. لەسالی دامەزراندنی یەکگرتووی ئیسلامی کوردستانەوە، وەک هێزێک کەهەمیشە بەنێوی گوتاری ئیسلامیەوە ڕەفتار دەکات تائێستا توانیویانی کام ڕیفۆرم بکات، کە تەنانەت بۆ (١٢) ساڵی ڕەبەق دەچێت تەنها (مامۆستا سەلاحەدین) هێشتا هەر ئەمیندارە و لەهەموو کۆنگرەیەکدا، کواپە هەلدەبژێردرێتەوە؟ بێ ئەوەی کەسێک، ئەندامێک، کادرێک لەنێو ئەم حزبە دەستێک بەرز بکاتەوە و بۆ تەنها جارێکیش بڵێت، نەخێر بۆ ئەمیندارەی گشتی، بەڵێ بۆ ئەندامێکی سەرکردایەتی تر، ئەو پۆستە بگرێتە دەست.

ئەگەر لەم بێدەنگی و چەپاندنە وردبینەوە، تێبینی زۆر ئازیاری واقیعی تر دەکەین، چونکە ئەگەر مرۆڤەکان بەگوێرەی پێوەرەکانی سیاست و بەرژەوەندی هەلسورێنران. ئەوکات دەبێ پێویستیشە بێدەنگ بکرێن لەئاستی هەنگاوێکی سیاسی و کوتاوێکی ساسیدا و دواتریش بچەپێنرێت. ئەبادا بەنگی ئازادی و ڕەخنەگرتنی مەعریفیانە حەقیقەتی ئەو کوتاوە سیاسیە بخاتەڕوو. من بڕوام وایە هەر کەسێک دەبەوێت لەحەقیقەتی هێزێکی ئیسلامی وەکو یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان دەربارەی زۆر شت گەرنگترینیان بێدەنگ کردن و چپاندنی ئەندامو کادیرانە تادەگاتە زۆر مەسەلەی هەستیار کەیەکگرتوو کاری لەسەر دەکات و پاروەردەیەکی سیاسی بەرهەم دێنێ، زۆر گرنگە بگەڕێتەوە بۆ ئەو وتارە بەنرخەی کاک (عەبدولکەریم فەتاح) کە ڕۆشنبیرێکی بەکجار ناوازەی نێو یەکگرتوو بوو لەساڵەکانی پێشووداء، کەلەگۆڤاری (ژیار)ی ژمارە (٤)، ساڵی یەکەم، (٢٠٠٠) دا بڵاوی کردۆتەوە بەناوی (حەقە سەیر ساڵ پەل کوتان و دوو دەستی بەتاڵ) کەبریتیە لەپرختەی وازهێنانی مەعریفی و ڕوناکبیرایانی خۆی لەڕیزەکانی یەکگرتوو، کەهەراوپەرە لەبەلگەو ڕاستی و دۆکیومێنت، کەدواتر لەکەل چەند ڕوناکبیرێکی تردا گۆڤاری (ژیار) یان بەرهەم هێنا، کەبەڕاستی پرۆژەیەکی ناوازە بوو لەو بوارەدا کەئەگەر ڕیزەی هەبوایە، کەلک و سودی یەکجار بێ وێنەی دەگەیاندە خەلکی ئێمە.

بۆیە هەرکەسێک دەبەوێت حەقیقەتی بانگەشەی یەکگرتوو بۆ ڕیفۆرم و گەندەڵی بۆ دەربکەوێت هەرکەسێک دەبەوێت ئاستی چەپاندن و ڕادەی بێدەنگ کردنی ئەندامەکانی لەلایەن خودی یەکگرتووەوە بزانێ، با بڕوات سەیری گۆڤاری (ژیار)ی ژمارە (٤) بکات ل (١٢٣). ئەوکات دەزانی یەکگرتوو چیو چەندە دوورە لەدروشمەکانیەوە؟!

ئەگەر لەئاوڕدانەوە لەو ڕەخنەگرتنە لەخۆ لەدەزگاکانی ڕاگەیاندنەوە بەقەدەر کۆشتی بەرازحەرامە، دەبینین کەئەوە خۆیانن، هەر لەسەرەتاوە مرۆڤ فێری بێدەنگی و شەرمنی و دواجار چەپاندنیش دەکەن. بۆئەوەی ئەو مرۆڤە بوونەوەرێکی گوێڕایەڵ، بوونەوەرێکی دڵسۆز بۆ بریار و فەرمانە سیاسیەکان پاروەردە دەبێت. ئەوەی زیاتر لەنێو گوتاری ئیسلامیەوە ڕەفتار دەکات تائێستا توانیویانی کام ڕیفۆرم بکات، کە تەنانەت بۆ (١٢) ساڵی ڕەبەق دەچێت تەنها (مامۆستا سەلاحەدین) هێشتا هەر ئەمیندارە و لەهەموو کۆنگرەیەکدا، کواپە هەلدەبژێردرێتەوە؟ بێ ئەوەی کەسێک، ئەندامێک، کادرێک لەنێو ئەم حزبە دەستێک بەرز بکاتەوە و بۆ تەنها جارێکیش بڵێت، نەخێر بۆ ئەمیندارەی گشتی، بەڵێ بۆ ئەندامێکی سەرکردایەتی تر، ئەو پۆستە بگرێتە دەست.

ئەگەر لەم بێدەنگی و چەپاندنە وردبینەوە، تێبینی زۆر ئازیاری واقیعی تر دەکەین، چونکە ئەگەر مرۆڤەکان بەگوێرەی پێوەرەکانی سیاست و بەرژەوەندی هەلسورێنران. ئەوکات دەبێ پێویستیشە بێدەنگ بکرێن لەئاستی هەنگاوێکی سیاسی و کوتاوێکی ساسیدا و دواتریش بچەپێنرێت. ئەبادا بەنگی ئازادی و ڕەخنەگرتنی مەعریفیانە حەقیقەتی ئەو کوتاوە سیاسیە بخاتەڕوو. من بڕوام وایە هەر کەسێک دەبەوێت لەحەقیقەتی هێزێکی ئیسلامی وەکو یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان دەربارەی زۆر شت گەرنگترینیان بێدەنگ کردن و چپاندنی ئەندامو کادیرانە تادەگاتە زۆر مەسەلەی هەستیار کەیەکگرتوو کاری لەسەر دەکات و پاروەردەیەکی سیاسی بەرهەم دێنێ، زۆر گرنگە بگەڕێتەوە بۆ ئەو وتارە بەنرخەی کاک (عەبدولکەریم فەتاح) کە ڕۆشنبیرێکی بەکجار ناوازەی نێو یەکگرتوو بوو لەساڵەکانی پێشووداء، کەلەگۆڤاری (ژیار)ی ژمارە (٤)، ساڵی یەکەم، (٢٠٠٠) دا بڵاوی کردۆتەوە بەناوی (حەقە سەیر ساڵ پەل کوتان و دوو دەستی بەتاڵ) کەبریتیە لەپرختەی وازهێنانی مەعریفی و ڕوناکبیرایانی خۆی لەڕیزەکانی یەکگرتوو، کەهەراوپەرە لەبەلگەو ڕاستی و دۆکیومێنت، کەدواتر لەکەل چەند ڕوناکبیرێکی تردا گۆڤاری (ژیار) یان بەرهەم هێنا، کەبەڕاستی پرۆژەیەکی ناوازە بوو لەو بوارەدا کەئەگەر ڕیزەی هەبوایە، کەلک و سودی یەکجار بێ وێنەی دەگەیاندە خەلکی ئێمە.

بۆیە هەرکەسێک دەبەوێت حەقیقەتی بانگەشەی یەکگرتوو بۆ ڕیفۆرم و گەندەڵی بۆ دەربکەوێت هەرکەسێک دەبەوێت ئاستی چەپاندن و ڕادەی بێدەنگ کردنی ئەندامەکانی لەلایەن خودی یەکگرتووەوە بزانێ، با بڕوات سەیری گۆڤاری (ژیار)ی ژمارە (٤) بکات ل (١٢٣). ئەوکات دەزانی یەکگرتوو چیو چەندە دوورە لەدروشمەکانیەوە؟!

کاتێک یەکگرتوو ئەم بڕیاری جیابوونەوەی لەلیستی هاوپەیمانی کوردستاندا، هەموو لایەک چاوەڕێی ڕەخنە، چاوەڕێی لێدوان، چاوەڕێی بەدواداچوون و قسە لەسەر کردنی ئەم پرۆژەو سیاسەتە تاکرەویانەی یەکگرتوو بووین لەلایەن ڕۆشنبیر و نوسەر و ڕۆژنامەنوسەکانیەوە. کەچی وەکو خۆڵ و دۆکێرێ بەسەریاندا. نەک هەر بەخراپی نازانن. بگرە پێیان وایە مەگەر لوقمانی حەکیم کاری وای کردبێ. ئایا ئەمە مەرگەسات نییە؟!

بەپارێزەری گوتاری ئیسلامی و کلتوری ئیسلام دەزانی، لەلایەک و لەلایەکی تریشەوە خۆی بەنوێنەری خەلکی کوردستان و وەدی هێنانی مافەکانیان دەزانی و هەلدەستی بانگەشەی ڕیفۆرم چاکسازییان بۆ دەکات و بەناوی ئەمپشتی گەندەڵییەوە دەبەی لەخۆیانی کۆبکاتەوە، بێ ئەوەی بزانێ ئەم بانگەشەیە، ئەم باسی ڕیفۆرم و گەندەڵی بکات، چونکە چاوەڕێی تیکەی چەورو کورسی زۆربوون، بەڵام ئەسەڵ کەسەرامیی شەخسی و بەرژەوەندی حزبیان ئەهاتە دێ، فویان کرد بەتەفسی سوود دونیایان پەرکرد و لەپیرایکەنەد.

تۆ بڵێی لەکاتی هەڵبژاردنی (١/٣٠)ی ساڵی پارەدا، ئەم کوردستانە گەندەڵی تیدا نەبووبێت، تۆ بڵێی یەکگرتوو پێشتر کەندەڵی دیکەی نەمپشتبێ و ئێستا بانگەشەی بۆ دەکات؟!

لە (١/٣٠) بۆ مێژووی ئێستا کەساڵێکیش پڕ ناکاتەوە ئاراستە و جەمسەری کارکردنی سیاسی یەکگرتوو لەباکوردەوە هاتووە بۆ باشوور لەپەڕی نائاسۆزی بۆ کێشەی کورد. لەلیستی هاوپەیمانی کوردستانەوە بۆ ئتئلاف کردنی داهاتوو لەکەل حزبە سوننەکانی تری عێراقدا. ئەم هەموو قسەکردنانەش کۆزان لەم ماوە دەمەنیە کەدەدا، کەچی ئاقە ئەندامێک جورئەت و توانای قسەیک و هەلسەنگاندنێکو بەرادەاڵوینێکی هەر بۆ خوانیە بۆئەوەی بانگەشەی حزبەکەی خۆی بۆ ڕیفۆرم کەندەڵی ئاوتوی بکات. بەڕاستی ئەمەیە کۆمەڵی میڵکی کەیەکگرتوو دروستی دەکات. بەڕاستی ئەمەیە مرۆڤی بێدەنگو چەپێنراو کەیەکگرتوو وەک هێزێکی ئایینی پێشکەشی کۆمەڵگەی دەکات. لەڕاستیدا کاتێک یەکگرتوو ئەم بڕیاری جیابوونەوەی لەلیستی هاوپەیمانی کوردستاندا، هەموو لایەک چاوەڕێی ڕەخنە، چاوەڕێی لێدوان، چاوەڕێی بەدواداچوون و قسە لەسەر کردنی ئەم پرۆژەو سیاسەتە تاکرەویانەی یەکگرتوو بووین لەلایەن ڕۆشنبیر و نوسەر و ڕۆژنامەنوسەکانیەوە. کەچی وەکو خۆڵ و دۆکێرێ بەسەریاندا. نەک هەر بەخراپی نازانن. بگرە پێیان وایە مەگەر لوقمانی حەکیم کاری وای کردبێ. ئایا ئەمە مەرگەسات نییە؟!

تەنانەت لەبری ڕەخنەو سەرنجی ئەندامەکانیان، کەچی بەدەیان پاکانەو دارشتن و بەخشان و پاساو بەناو ڕیفۆرم کەندەڵییەوە بۆئەم سیاسەتە هەڵپەرستانەی یەکگرتوو هێنرایەوە. بەجۆرێک ئەو ئەندامەی کەبەنجەی زۆر ڕوشنبیر بووبێ بۆ ڕادەکێشرێت، لەپێشترینی ئەو کەسانەی نێو یەکگرتووبوو کەپاساوی ئەم سیاسەتەی دەدایەوە بەناوی ڕیفۆرمەوە لەپێناوی بەڕژەوەندی کۆمەڵگەدا. بەبێ ئەوەی تەنها یەک ڕەخنە لەئاراستەی کوتاری سیاسی حزبەکەی خۆی بکات. ئایا دەکرێ بەم بوونەوەری بڵێین ڕۆشنبیر؟ ئایا ئەم مرۆڤە کەسێکی چەپێنراوو بێدەنگ کراوە لەبەنەرەتەوە یاخود فێری ڕەخنە لەخۆگرتن و نەبوونیت، تۆ بڵێی یەکگرتوو پێشتر کەندەڵی دیکەی نەمپشتبێ و ئێستا بانگەشەی بۆ دەکات؟!

زۆر لەگرووپە ئیسلامی و ئایینیەکان، بەرامبەرەکانی خۆیان تاوانبار دەکەن بەوەی کە ئازادی ڕادەربڕین پێشێل دەکەن و مرۆڤەکان دەچەپێنن. بێ ئەوەی ئاوڕێک لەخۆیان بدەنەوە و ڕابمێنن کەئەوە خۆیانن، هەر لەسەرەتاوە مرۆڤ فێری بێدەنگی و شەرمنی و دواجار چەپاندنیش دەکەن. بۆئەوەی ئەو مرۆڤە بوونەوەرێکی گوێڕایەڵ، بوونەوەرێکی دڵسۆز بۆ بریار و فەرمانە سیاسیەکان پاروەردە دەبێت. ئەوەی زیاتر لەنێو گوتاری ئیسلامیەوە ڕەفتار دەکات تائێستا توانیویانی کام ڕیفۆرم بکات، کە تەنانەت بۆ (١٢) ساڵی ڕەبەق دەچێت تەنها (مامۆستا سەلاحەدین) هێشتا هەر ئەمیندارە و لەهەموو کۆنگرەیەکدا، کواپە هەلدەبژێردرێتەوە؟ بێ ئەوەی کەسێک، ئەندامێک، کادرێک لەنێو ئەم حزبە دەستێک بەرز بکاتەوە و بۆ تەنها جارێکیش بڵێت، نەخێر بۆ ئەمیندارەی گشتی، بەڵێ بۆ ئەندامێکی سەرکردایەتی تر، ئەو پۆستە بگرێتە دەست.

ئەگەر لەم بێدەنگی و چەپاندنە وردبینەوە، تێبینی زۆر ئازیاری واقیعی تر دەکەین، چونکە ئەگەر مرۆڤەکان بەگوێرەی پێوەرەکانی سیاست و بەرژەوەندی هەلسورێنران. ئەوکات دەبێ پێویستیشە بێدەنگ بکرێن لەئاستی هەنگاوێکی سیاسی و کوتاوێکی ساسیدا و دواتریش بچەپێنرێت. ئەبادا بەنگی ئازادی و ڕەخنەگرتنی مەعریفیانە حەقیقەتی ئەو کوتاوە سیاسیە بخاتەڕوو. من بڕوام وایە هەر کەسێک دەبەوێت لەحەقیقەتی هێزێکی ئیسلامی وەکو یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان دەربارەی زۆر شت گەرنگترینیان بێدەنگ کردن و چپاندنی ئەندامو کادیرانە تادەگاتە زۆر مەسەلەی هەستیار کەیەکگرتوو کاری لەسەر دەکات و پاروەردەیەکی سیاسی بەرهەم دێنێ، زۆر گرنگە بگەڕێتەوە بۆ ئەو وتارە بەنرخەی کاک (عەبدولکەریم فەتاح) کە ڕۆشنبیرێکی بەکجار ناوازەی نێو یەکگرتوو بوو لەساڵەکانی پێشووداء، کەلەگۆڤاری (ژیار)ی ژمارە (٤)، ساڵی یەکەم، (٢٠٠٠) دا بڵاوی کردۆتەوە بەناوی (حەقە سەیر ساڵ پەل کوتان و دوو دەستی بەتاڵ) کەبریتیە لەپرختەی وازهێنانی مەعریفی و ڕوناکبیرایانی خۆی لەڕیزەکانی یەکگرتوو، کەهەراوپەرە لەبەلگەو ڕاستی و دۆکیومێنت، کەدواتر لەکەل چەند ڕوناکبیرێکی تردا گۆڤاری (ژیار) یان بەرهەم هێنا، کەبەڕاستی پرۆژەیەکی ناوازە بوو لەو بوارەدا کەئەگەر ڕیزەی هەبوایە، کەلک و سودی یەکجار بێ وێنەی دەگەیاندە خەلکی ئێمە.

بۆیە هەرکەسێک دەبەوێت حەقیقەتی بانگەشەی یەکگرتوو بۆ ڕیفۆرم و گەندەڵی بۆ دەربکەوێت هەرکەسێک دەبەوێت ئاستی چەپاندن و ڕادەی بێدەنگ کردنی ئەندامەکانی لەلایەن خودی یەکگرتووەوە بزانێ، با بڕوات سەیری گۆڤاری (ژیار)ی ژمارە (٤) بکات ل (١٢٣). ئەوکات دەزانی یەکگرتوو چیو چەندە دوورە لەدروشمەکانیەوە؟!

ئەو هەڵوێستەی یەکگرتوو بە کارێکی خراپ دەزانن

ئەو جۆرەیە بەراست نازانن.

یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان کە لەهەڵبژاردنەکانی (٢٠٠٥/١/٣١) دابەلیستێکی هاویەش لەگەل حزبە کوردستانییەکاندا بەشداریکرد، ئەمجارەیان بەلیستێکی سەربەخۆ لەهەڵبژاردنەکانی (٢٠٠٥/١٢/١٥) دا بەشداری دەکات و جیابوونەوەش لەلیستی هاوپەیمانی کوردستان دەکەنێنەوە بۆ ئەوەی زەرەر و زیانێکی لەراوەدەی دەبێتە دەبێتە هۆی کەرتبوونی یەکدەکی کوردا. کاروان ڕای وایە ئەو جیابوونەوەیە بەرژەوەندییەکی تسەکی ئەو حزبەیەو لەم ساتەدا بەدویت هەموو دەنگە ئامەزەکان لەخۆی کۆبکاتەوە.

هەرچەندە کاروان محەمەد ئەم ئەو وتەیە بەراست نازانێ، چونکە ئەو ڕەوشەی کەبەرامبەر کوردستان هەیە، ئەگەر بەرپرسە کەوەرەکان خۆیان لەستیان تیدا نەبووە، بۆچی هەرزوو بەری پێنەگیرا، ئێستا حکومەت بەچی قەرەبووی هاوڵاتیان دەکاتەوە، حکومەت بۆچی ئوتکۆلێنەوە لەسەر ئەم نزیبە دوورو ڕیژە دانانێت، ئەمە گەندەڵی نییە چییە؟! بۆیە هەقە بڵێین ئەگەر حکومەت خەریکی پاکانە کردن نییە، با چارەسەرێکی ڕیشەیی بکرێتەبەرو ئەهێڵێت ئەوەمەوو دزییەبەسەریدا تێپەڕێت، نەک تەنها دەرکردنی کەسانێک (کەوەتە دڵسۆزیش بووین) تەنها لەبەرئەوەی بروانامەی بەرزیان لەبوارەدا نییە، ئەگەر تا ئەم پاکسازی کردنە هیچ خێرێکی نابێت بۆ خەڵک و بەم پێیەش پاکسازی لەسنوری پاکانە کردن زیاتر ناترازێ.

نەبەز محەمەد

هیچ تەنسیقێک لەنێوان وەزارەتی پەروەردەی سلێمانی و وەزارەتی پەروەردەی عێراقدا نیە

چاوديڕ

وەزیری پەروەردە (د. شەونم) لەوڵامی پرسیارێکی چاوديڕدا سەبارەت بەو گۆڕانکاریانەی (بەپێی ڕاگەیاندنی وەزارەتی پەروەردەی عێراق) کەبریار وایە سیستەمی خوێندن لەعێراقدا بگۆڕێت و بەپێی ئەم گۆڕانەش تاقی کردنەوەی نیوەی ساڵ نامێنێت و تاقیکردنەوەکان وەرزێو مانگانە دەبن و لەپشوی هاوینیشدا خوێندن بەردەوام دەبێت، وەریزی وتی "ئێمە ئاتوانین لەئێستادا هیچ شتێک بڵێین، بریاریش وایە ٧-٨/١٢/٢٠٠٥ لەپاریس کۆبونەوەیەک بکرێت بەسەرۆکایەتی (د. فەلاح حەسەن) وەزیری پاروەردەی عێراق لەسەر ئەو بڕەمانەیە کەنمیزانێکی بەریتانییە، بۆ ئەو کۆبونەوەیەش لەسلێمانی دوو نوێنەر لەهەولێر دوو نوێنەر بەشداری دەکەن، پاش گەرانەوەیان ئێمەش مونافەشەی خۆمان دەکەین و بریاری لەسەر دەدەین، هەر شتێک ئیجابیاتی بۆ خوێندن لەکوردستاندا هەبێت، ئێمە پەیڕەوی لێ دەکەین". سەبارەت بەوەش کەئایا هیچ تەنسیقێک لەنێوان ئێوەو وەزارەتی پاروەردەی بەغداد هەیە، وتی: "نەخێر هیچ تەنسیقێک نییە و هیچ ڕەئیێکیان لەئێمە وەرنەکراوە".

بەڕێوەبەری گشتی وەزارەتی مافی مرۆڤ دەربارەی بەلگەنامەکانی ئەنفال دەدوێ:

هیچ لایەنێک بەلگەنامەی پێ نەداوین بۆ ئەوەی لەڕۆژی دادگاییکردنی سەدامدا سوودی لێ وەربگرین!

بەدواداچوونی: چاودێر

بڕیارە، ئەمڕۆ دووشەممە، ٢٠٠٥/١١/٢٨، پرۆسەی دادگایکردنی سەدام بەڕێوەبچێت، دادگایکردنی ئەمجارەی سەدام تایبەتە بەیەکێک لەقێزەونترین تاوانەکانی مێژووی بەشەرییەت کەهەر ئەنفێلی کەنیوی بەعسییەکان و سەام دەیتوانی ئەنجامی بدات، بەپێیەی تاوانی گەورەی ئەنفال

بەڕێوەبەری گشتی مافی مرۆڤ

ڕاستەوخۆ دەرهەق بەگەلی کورد کراوەو قوڵترین بریی لەجەستەوهەستی ئەتەوایەتی ئێمە کردووەو هاوکات لەڕۆژێکی تاوا مێژوویی و هەڵێکی دەگەنەدا کەڕاستەوخۆ خودی سەدامی لەسەر دادگایی دەکرێت، ئاخۆ دەسەڵاتی سیاسی ئێمە بەتایبەت لەم ڕۆژەدا چەند ڕاستی لەسەر ئەم تاوانە ئامادەکاری و گەڵاڵەی یاسایی کردووە، کەرەنگە ئەمە پرسیاری زۆربەمان بێت بۆ ئاگاداری زیاترمان لەم بارەیەوە ئوشیار لەحەمد) بەڕێوەبەری گشتی وەزارەتی مافی مرۆڤ وتی: " ئێمە وەکو وەزارەتی مافی مرۆڤ، هەر لەسەرەتای ڕوخانی ڕژێمەوە، هەولی زۆرمان داوە بۆ کۆنترەنەوەی وەسائیق لەسەر هەر کام لەتاوانەکانی ئەو ڕژێمەو بەگشتی زۆربەشان کۆکردۆتەوە"، هەروەها وتی "چەند جارێکیش دادگای جینایەتی بەغداد سەردانی ئێمەی کردووە لەناویاندا (قازی مەهدی) بەپێی بیرۆکەی دادگایە ئێمە لەگەل وەزارەتی دادی حکومەتی هەرێم لێژنەیەکمان پێکهێنا بۆ کۆکردنەوەی ئەو دیکۆمینەت و بەڵگانەی لەسەر تاوانەکانی سەدام حسێن هەیە، بەتایبەتی لەسەر تاوانی کیمیایاران و ئەنفال، بۆ ئەوەی ئەو دیکۆمینتانە بەشێوەیەکی یاسایی پێناین بکرێن، تا لەڕۆژی دادگاییکردنی سەدامدا ئاراستەی دادگا بکرێت، خۆشبەختانە ئێمە ئیشکانێت لەگەل وەزارەتی دادی حکومەتی هەرێم لەم بارەیەوە ئەنجامدراوە، کەوەکو ئەو دادگا جینایەتی بەغداد سەردانی ئێمەی کردووە، هەموو ئەو بەڵگەو دیکۆمینتانەی هەمان بوو کۆپیمان کردو بەمۆری وەزارەوە پێماندان کەبە(١٠) فایلی قەبارە گەورە مەزەندە دەکرا، وینە ئەسڵیەکانمان نەدانی، چونکە وینە ئەسڵیەکە ئەرشیفێکی نەتەوەییە"، لەوەڵامی ئەوەشدا کەئەو بەڵگەو دیکۆمینتانەی لەسەر سەدام هەن چەند دەبن؟ وتی: "ئەگەر هەموو بەڵگانە هەژمار بکرێن چەندین ئەن دەبێت، بەڵام وەکو وەزارەت لەسەر تاوانەکانی لەسیدارەدانی تەعریب و ئەمیس تەرحیل و کیمیایاران و هەتا ئەنفال، ئەوەمان دێکەی تەنێک دەبێت".

بۆ چۆنێتی کۆکردنەوەو دەستەوتنی ئەو بەڵگانەش وتی: من ڕۆژی دوای ئەوە کەدەستمان کەرکوک خۆم یەکسەر سەردانی ئەوێم کرد وچوومە ئەو شوێنانە کەپێمابوو دەتوانم دیکۆمینتێکی لێ کۆبکەمەوە، وەڕەیمان ئەو شوێنانەی من مەبەستم بوو دەستیان بەسەردا کرتبوو، دواتر بەهەڵوی تەقەلای خۆمان وەکو وەزارەت توانیمان هەندێک بەڵگەنامە کۆبکەینەوە بۆ جیابوونەوەیان، ئەو دەڵێت "ئەوان لەبەرکورسی جیابوونەتەوە".

بەناز دەڵێت "ئەوەکەدەڵێیت ئێستا هەیە پێشینەی خۆی هەیە و بەیەک ساڵ دروست نەبووە، ئەو کاتەی یەکگرتوو لەلیستی هاوپەیمانی کوردستاندا بووە کەندەڵی هەر هەبووە و ئەوانیش بەشداربوون تیایدا".

لەڕایسیەکی (چاودێر) یشدا کەلەنێو (٢٥٠) هاوڵاتی شاری سلێمانیدا کەئامەدەراوە، (٢٠٤) یان جیابوونەوەی یەکگرتووی ئیسلامی بەکارێکی خراپ دانەدەنن کەڕێژەکەیان دەکاتە (٨١.٦٪) وتەنها (٤٠) هاوڵاتی جیابوونەوەکە بەباش دانەدەنن کەڕێژەکەیان دەکاتە (١٦٪) و (٦) کەسیش بە (نازانم) وڵامی پرسیارەکەیان داوەتەوە. ■

هاوولاتیان هۆکاری جیابوونەوەی یەکگرتوو لەلیستی هاوپەیمانی دەگەڕێننەوە بۆ کورسی

لەراپرسیەکدا (٨١٪)ی بەشداربووان ئەو هەڵوێستەی یەکگرتوو بە کارێکی خراپ دەزانن

بەدواداچوونی: هۆگر حەمەساڵح

شەقامی کوردی هەڵوێستی یەکگرتووی لیستی ئیسلامیان سەبارەت بەهەڵبژاردنەکانی داهاتووی عیراق پێ باش نییە و بەکارێکی نەشیایی دادەنێن لەم قۆناغەدا، هەروەک بەرزکردنەوەی دروشمی گەندەڵیش لەلایەن بوونی گەندەڵی لەدام و دەزگاکانی حکومەتی هەرێمی کوردستانا.

کەرتبوونی یەکدەنگی کوردو بەرژەوەندیی تەسک

کاروان محەمەدی ڕۆژنامەنووس ئامۆژە بەوە دەکات جیابوونەوەی یەکگرتووی ئیسلامی لە لیستی هاوپەیمانی کوردستان زەرەر و زیانێکی لەراوەدەی دەبێتە دەبێتە هۆی کەرتبوونی یەکدەکی کوردو. کاروان ڕای وایە ئەو جیابوونەوەیە بەرژەوەندییەکی تسەکی ئەو حزبەیەو لەم ساتەدا بەدویت هەموو دەنگە ئامەزەکان لەخۆی کۆبکاتەوە.

هەرچەندە کاروان محەمەد ئەم وتەیە بەراست نازانێ، چونکە ئەو ڕەوشەی کەبەرامبەر کوردستان هەیە، ئەگەر بەرپرسە کەوەرەکان خۆیان لەستیان تیدا نەبووە، بۆچی هەرزوو بەری پێنەگیرا، ئێستا حکومەت بەچی قەرەبووی هاوڵاتیان دەکاتەوە، حکومەت بۆچی ئوتکۆلێنەوە لەسەر ئەم نزیبە دوورو ڕیژە دانانێت، ئەمە گەندەڵی نییە چییە؟! بۆیە هەقە بڵێین ئەگەر حکومەت خەریکی پاکانە کردن نییە، با چارەسەرێکی ڕیشەیی بکرێتەبەرو ئەهێڵێت ئەوەمەوو دزییەبەسەریدا تێپەڕێت، نەک تەنها دەرکردنی کەسانێک (کەوەتە دڵسۆزیش بووین) تەنها لەبەرئەوەی بروانامەی بەرزیان لەبوارەدا نییە، ئەگەر تا ئەم پاکسازی کردنە هیچ خێرێکی نابێت بۆ خەڵک و بەم پێیەش پاکسازی لەسنوری پاکانە کردن زیاتر ناترازێ.

کەرتبوونی یەکدەنگی کوردو بەرژەوەندیی تەسک

کاروان محەمەدی ڕۆژنامەنووس ئامۆژە بەوە دەکات جیابوونەوەی یەکگرتووی ئیسلامیان لەناو کوردستانا بەهەڵ ئاوەدەیت و پێیوایە شکست دەهێنێت، چونکە چەپلە بەیەک دەست لێدادرێت. خالید هیوای ئەوەش دەخوازێت بۆهە

خەڵك و حكومەت

واستەوبراده‌ره‌ایەتی لەشارە حەیاتە کەمدا

ئەگەرچی تاحاڵی حازر هیچ ئیمتیازێکم لەم حکومەتەی هەرێم وەرنەگرتووە و زۆر حەزیشم لەموراجەعە کردنی مەسئولی کوردی نییە، لەبەر ئەوەی لەسەرەتای راپەرینەوە تائێستا پێنجەم رگەم کەمێك لەفلسۆکوتی لێپەرسراوانی وڵاتەکەم شارەزام زۆر رقم لەچاوەرانی پرسگەیەم لەو جۆرە قسانەی وەك ئەگەل ئەجنەبی کۆیوونەوەی هەیە، لەگەل رۆژنامەکان چاوپێکەوتنی هەیە، دەرچووە، ناساغەو کەس نایبینێ، سەفەر دەکا بۆ ئەروەو، بۆی ئاکرێ کەس ببینێ) ئەمانە و چەند وشەیکی تر کەبەردەوام لەپرسگەکاندا کوێت لێیان بە دەیێت سەرەرای هەموو ئەو راستیانەی کەدەیزانم لەوەڵامدانەوەی خەڵکی بێ واستەو بەرپرسی بەرز لەم رۆژانەدا رێم کەوتە بەرێوەبەرایەتی شارەوانییەکان بۆ ئیشێکی باوکم. باوکم لەساڵی ١٩٧٩ لەوەزارەتی تەندروستی دامەزراوە شوکر پاش ٢٧ ساڵ کرێچێتی لەشارەکەدا زەوی لەچوارتا بۆ دەچوو!

سەیرەکەلەوەدایە شارەوانی چوارتانەك یەك بەست زەوی تایۆی لی نییە بەڵکو خۆدی بینای قائیمقامیەتی چوارتاش تایۆی نییە، بێگومان ئەوە بۆ شارەوانی بۆ پرسیارو وەڵام لەسەر ئەو کێشەیەی ئێمە، بەڵام ئەوەی کەلام لەمەسوولی سەپرتر بوو لەماوەی (١٠) دەقیقەدا لەناو ئەو دائیرە جەنجاڵەدا کۆمێ لەپۆلیسێك و دوو هاوڵێر بوو کەوتبێن کاکە ئەگەر واستت نییە بەتەمای هیچ مەبە! منیش قسەی ئەوانم بەلاوە پەسەند بوو، چونکە من پاش ١٦ ساڵ پێنجەرگایەتی باوکو دایکم پاش ٣٠ ساڵ خزمەت لەوەزارەتی تەندروستی و سێ برای تریشم پێنجەرگەی ئی ئی ئەك بۆچی نایی لەوچەیك زەوی لەم شارەدا شمولی ئێمە بکات؟! لەمەش کاتێشیدا هەموو لەبیرلەدراینی کەك دەوری خۆمن دەبینم هەموو چەند ساڵێك دوای من بوون بەپێشمرگە، بەڵام ئێستا خاوەنی زەوین، ئاکاشم لەو استەو براد ایەتی و نامەی ژێر باژێری هەموو بەرپرسکان هەیە لەشارە حەیاتەکەدا. بەڵام ئێستاو لێرەدا با هەموو لاوزنك لەرابەردوو بەدەیێنە چاوێك بۆئێستادا بخشێنین ئەمەوژی ئایندەش رون بکەیێنەوە لەرابەردوویك کەهەموو قوربانی و راوەدونان و پەت و سێدارەو خنکان بوو هاوارمان تاسابوو دنیا کوێی کەربوو تەنها ترووسکی هیوا مەچەکی ریشەو ئەفەنگەکی ریزانەکەی ئارام بوو، بەداخەوە ئێستام بۆ بوو لەکەندەڵی فەسادی ئیدارەی پیاوی بێ سلیقەیی خەمسارد، ئاخربۆ!

هەموو چاوەرێی وەڵامی راستو هەنگاوی جدین لە حکومەتی هەرێم تاچێتر خەڵك بێ هیوا نەبێت. ■

سەلاح پارێزانی

پەژارەی هاووڵاتی

زینگە پارێزانیش وەك ئێمە هەستیان هەیە

داوای ئەمجارەم ئاراستەی ویژدانی ئەو کسانە دەکەم، با ئاگایە کیشیان لەحاڵی ئەو زینگە پارێزانە بێت و بەچاوێکی رێزەوە سەیریان بکەن

ئارەزو و محەمەد

زینگەپارێزەرانی شارەوانی لەکاتی کۆکردنەوەو فڕێدانی پاشەڕۆی شاردا

پاراستنی شارەکەمان لەئەستۆی هەر تاکێکە لەئێمە، کەر ئێمە وەك هاوڵاتی هەریەکەمان لەلای خۆمانەوە هەست بەو لێپرسینەوەیە ئەکەین ئەوا پێگومان شارەکەمان بەرەو ئاقارێکی خراپ دەچێت، بۆیە پێم خۆشە ئەوە بخەمە رووی لەبری ئەوەی رۆژ بەرۆژ ئەم شارە بەرەو پێشەوە بچێت و خاوێنتر بێت، بەداخەوە هەتا دێت پیستر دەبێت، بەز پشت راستکردنەوەی قسەکانیشم نمونەی زۆر زیندوو، بەرچاوم لەلایە، ئێمە وەك خۆمان هەمیشە فیزیوون کە گلیبی لەدەسەڵات و کاربەدەستان بکەین کاتێ کەهەر کاریکی ئەنجیاومان بەدی کرد، بەڵام ئەمجارە پێمخۆشە لەبخەمە روو کەکاتێك بەو قادرمانەی نزیك زانکۆی سلێمانیا دێتە خوارەوە لەوێدا کۆمەڵێ دوکانی لێیە کەزۆربەیان کاری دارتاشی لەکەدا، خوا نەکات بەو رۆژەی کەرەشەبایەکی ساربە هەڵی بکات ئەوا بەبێگومان ئەوێ بۆتە زبڵ خانو رێکی چوونە خوارەوەت نییە بەقارەمکەدا، من لێرەدا دەڵێم دوکاندارە بەرێزەکان خۆهیچی لەکاتێکدا کەنهۆمی خوارەوەی ئەوهۆڵانە شوێنی فرۆشتنی کەلوپەلی ئاوماڵە نمونەیەکی دیکەشم هەر لەنزیك ئەو شوێنانەیە ئەویش ئەو دوکانەیە کەدەکەوێتە سەروو مزگەوتی (قازی محەمەد) کەپێشتر سارەدەمێنی شیرینی بوو، ئێستا بۆتە دوکانی (خوارەدەمێنی) کەلەتەنیشت ئارایشتگایەك و پاتری سازێکدایە، دوکانەکە زۆر بچوکو بەکەڵکی ئەو کارە نایەت، جگەلەوەی ئەو شوێنەی کەنزیك ئەو دوکانەیە پێشتر ببوە شوێنی خۆڵ رشتن، بەڵام چەند ساڵێکە خاوێن کراوەتەوەو خۆڵی لی نارێژرێت، زۆر بەداخەوە لەڵیم، ئێستا دووبارە بەهۆی ئەو دوکانەوە بۆتەوە بەشوێنی خۆڵ رشتن و گەر بەویدا تێپەر ببێت بێگومان دەبێت بە (قینامەوە) پێیدا گوزەر بکەیت، چونکە زۆر پیسەو بۆنێکی زۆر ناخۆشی لی دێت.

من لەو کەسانە دەپرسم، کەبۆنان خواردن دەچنە ئەوێ و پێیان دەڵێم، چۆن ئەو خواردنانەیان بۆ دەخورێت کەلەو شوێنەدا دروست دەکرێت و رەحمێك بەتەندروستی خۆیان بۆ ناکەن؟ بۆیە لەوداجارا وەك هەموو جارێك داوا لەوانە دەکەم بەڵکو ئەم پیسەو نەدیاوەیەکان ناکەم، بەڵکو داوای ئەمجارەم ئاراستەی ویژدانی ئەو کسانە دەکەم، با ئاگایە کیشیان لەحاڵی ئەو زینگە پارێزانە بێت و بەچاوێکی رێزەوە سەیریان بکەن و لەم رۆوە هەربەکێك لەئێمە زینگە پارێزێك بین بۆ خۆمان بەبێ هیچ هەست کردن بەشەرمێك...■

لەسەردانی دوو وەفدی ژاندا بۆ تەلاری پارلەمانی کوردستان

دەیان پێشنیاز و داخوازی پێشکەش بەلیژنە کە دەکرێ بۆ جێگیر کردنی لەدەستوری هەرێمدا

بەدواداچوونی گۆنا حەمەساڵح

سەردانی دوو وەفدەکە بۆ تەلاری پارلەمان

رۆژی ٢٢ی ٣٣ی ئەم مانگە بە جیا دوو وەفدی تۆری هاوبەشی رێکخراوەکانی تایبەت بە مەسەلەکانی ژنان و ئافرەتان لەرۆژی ١٩ی ئەم مانگەداو لەنووسراوێکدا(٢٥) داخوازی پێشنیازیان بۆ لیژنەی باڵای داڕشتنەوەی دەستوری هەرێمی کوردستان بەرزکردەوە، کە تیایدا سەرباری ئەوەی ئامادەکراوە بە کارنەکردن بەچەندین بڕگەو مادەی دەستوری عیراق، چەختکراوەتەوە لەسەر چەندین بابەتی هەنوکەیی و هەستیاری تایبەت بە مافەکانی مرۆڤ و ژنان و منداڵان بەتایبەتی و پیەمی کۆمەڵایەتی و بایەخدانی زیاتر بەکاری ژنان و چەندین لایەنی تر.

هەر لەو بارەیەوە رۆژی (٢٢)ی ئەم مانگە وەفدێکی تۆرەکە لە تەلاری پارلەمان ئەو پێشنیازو داخوازیانەی پێشکەش بەلیژنەی داڕشتنەوەی دەستوری هەرێم کرد.

جێگیر کردنی ٩٩٪ پێشنیاز و داخوازییەکان

ئەمەل جەلال محەمەد، نوێنەری لانەی منداڵان لەوەفدی تۆرەکە بۆ پارلەمانی کوردستان بە "چاودێر"ی راگەیاند کە "لە شاری هەولێر رێشتمان لەوێ لەتەلاری پارلەمانی کوردستان لەگەڵ سەرۆکو جێگری سەرۆکو ئەندامانی لیژنەی داڕشتنەوەی دەستوردا کۆبوونەوە.

لەکۆبوونەوەکەدا هەردوو وەفد چەندین پێشنیازیان خستە بەردەم لیژنەی داڕشتنەوەی دەستوری هەرێمی کوردستان بۆ ئەوەی لیژنەی داڕشتنەوەی دەستوری هەرێم چەندین پێشنیازو داخوازیە کانمان رادەگەیەنین".

پێشنیازو داخوازیەکان هەمەلایەنن

بۆ هەمان مەبەست و لەبیناو جێگیرکردنی چەندین داخوازی و پێشنیاز لەبوارەکانی پەروەردە، مافەکان، بواری کۆمەڵایەتی، وتوێژەکاندا لەسەر داخوازیەکانمان ئەندامانی لیژنەی داڕشتنەوەی دەستور بەڵێنیاندا ٩٪ی داخوازی پێشنیازەکانمان لەنێوو لیژنەی دەستوری هەرێمدا جێگیرکرێن، و ئامادەیان بەوەپشکردووە بەسەرجێی ئەو مادانەی جێگیرکردنیان نابێ لەگەڵ دەستوری عیراقدا ناکۆك بێ، بەڵام دەشی جیاوازێن".

دەستوری هەرێم راپرس بۆ ناکرێ!

ناویراو ئەوشی وت "داوامانکرد بەر لە دەنگدان لەسەر ڕەشنوسی دەستوری هەرێم، یان جێگیرکردنی لە پارلەمان، ڕەشنوسی دەستوورەکە بۆ راپرسکنی بڵاوکرێتەوە تا ڕۆشنبیران ڕای خۆیان لەسەر بدەن" ئاشکرایشیکردکە "ئەندامانی لیژنەکە پێیان راگەیاندبێت ئەگەرئەوە هەیە نەخرێتە راپرسییەوە، بەڵام دوپاتیانکردەوە بەر لە دەنگدان لەسەری لە پارلەمان، لەرێی دەرکڤاکانی راگەیاندنەوە ڕەشنوسی یاسائەکە بۆ راپکشێنی بڵاودەکەنەوە، بۆ ئەوەی کەر پێویستی کرد چاکسازی تیابکرێت".

بەدرایەری ئەو پرسیارەمان کە ئەگەر کەمترین پێشنیازو داخوازییەتان پەسەندکرا، هەڵوێستان چۆن دەبێ، ئەمەل جەلال وتی "تۆری هاوبەش و رێکخراوەکان ژنان کۆدەبنەوەو هەڵوێستی خۆمان بەرانبەر پارلەمانمان و هەردوو ئیدارەی هەرێمو پارلەمانی کوردستان بەرێز سەرۆکو ئەندامانی پارلەمان، بەرێز سەرۆکی هەرێمی کوردستان، بەرێز سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، بەرێز وەزیری دادە.

بایەت بەمەسەلەیەکی خاوێن شەهید دەخرێتە سەرجاوە، بەرێزان ئازانم لەکوێوە دەست پێ بکەم. چی بنەموسیم دەستم دەلەرزێ و پەنجەکانم پێنوسەکە ناگرن لەداخا. چلك دەزانم رەخنەکەرتن لەداوکا ئەگەر راستیش بێ دەبێتە خانەی کفری گەورەوە. بەڵام ئاچارم وەکو مرۆڤێك داوای مافی خۆمان بکەین.

لەکاتێکدا باس لەمافی مرۆڤو دیموکراسی و یەکسانی و لەناوبردنی گەندەڵی ئیداری و ئاسێتم محسوسیەت و مەنسوبیەت ئەکرێ و دوای دەیان ساڵ دەربەدەری مالوێرانی. خاوەن سیاەرەم تیاچوو لەپێناوی ژووری ئیعدامو محکەمەی سووردو مەنزەومو ئیستیغباراتی مارکەزو سجنی ئەبو غرێبدا... ئێستا کرێ گرتم لەخانووی ژمارە ٧٤/٤٦م.دەیاشان... ژمارەی شارەوانی ١٢/٦/٢١٠ خاوەنەکەی بەپەرلەمانەکی داڕێژاوی هەمەلایەنەو بەحیلە شەرعی و بەدوو عەقدی زەواجی صوری بەناوی کوریکی خزمایەتی تۆمارکراوەو بریاری دادگا ژمارە ١٤٦١یان پێنووسگرتووە کەبنەماڵەیکی موزەحمی خاوەن شەهید بخەنە سەرجادە بەبێ ئەوەی هیچ سەرپێچی یاسایمان هەبێت...

بەرێزتان ئاگادارن ئەمرۆ بەسووچەی چوار ئەرەمانبەر خانوی کری دەست ئەنکاوی. ئایا ئەم کەرەسانەی کە ئەنجامدرا بەرپرسیارەکانی کەلەدوری دەرەوەی ئەم وڵاتە

کێوێکی سپی و خوێندنەوەیەکی ڕەش

دەریا ئیبراهیم - سەروەر مجیدین قەرەداغی

لە چەند ڕۆژی ڕابردوودا، لە هۆڵی کۆمەڵەی هونەرە جوانەکان، فیلمی "کێوە سپیەکە" نمایشکرا، کە ئەم فیلمە لە دەرهێنانی هونەرمەندی دەرهێنەر "عەتا کەریمی" بوو. ئەم فیلمە تێزی دەرچوونی بوو لە یەکێک لە زانکۆکانی (تهران) لە کۆلێژی سینما، تێزی دەرچوون بە مانای ئەوە دێت کەکاتێک کسێک دە چێتە زانکۆ بە مەبەستی خوێندن لە هەر بواریکی زانستیدا، لە دوایین ساڵی خوێندنیدا بەرهەمی چەند ساڵی پێشوو،واتا بەرهەمێک، جا کاریک بێت یان باسێک بە پێی ئەو بوارەی کە خوێندنی تیا ئەنجام دەدات، پێشکەش بە ئەنجومەنی ئەو بەدرێت بە پێدانی بروانامەی دەرچوون بە وە کەسە، ئەوەشمان بیر نەچێت کە ئەو تێزە کۆمەڵێک دکتۆری زانکۆو پسپۆڕ لە بوارەدا بەسەریەرشتی دەکەن و بە درێژایی کۆتاییی ساڵی ئەو خوێندکارە لە هەموو بارەکانی ئەو تێزە تەکۆڵەوە و چاکێرای تێدا دەکەن، تاکو بە باشترین شێوە پێشکەش بکرێت، کە لە دواییدا ئەو تێزەی کە باسمان کرد دەبێتە هۆی ئەوەی کە خوێندکارەکە بروانامەی دەرچوونی لەسەرە وەربگرێت.

ئیترلە زیاتر نامانەوێت بچینە ناو درێژەی ئەو باسی کە چۆن تێزێک بە دەرچوون ئامادە دەکرێت، ئەوەی ئێمە مەبەستمانە ئەوەیە کە ڕەخنەگرتن لە کاریکی لە جۆرە ئاسان نییە، بە تایبەتی ئەگەر کەسێک ئەوە ڕەخنەیە بگرێت کە ئەدەرەوەی خوێندنی ئەکادیمییەوە بێت و خوێندنەوەی بۆ بکات، چونکە بە ئەلیاییەوە دەکەیتە مەیدانی کارەساتە، هەر ئەوەیش پەیڕەکانی بۆ دەنوسێت

زۆر وتراوە لەسەر هەڵبچە زۆر نوسراوە زۆر ئەخشێنراوە ئەمانە و چەند زۆریکی دی. کارەساتی هەڵبچە زەنگی بیرخەرەوەی گەلان بوو بۆ زوولەمکانی ڕژێمی پێشوو کەدژ بەناسنامەی کورد دەکرا هەروەها دایناوەنری هەڵگیرساندنی ڕاپەرین و بنیادنانی پارلەمان و گەلی دەسکەوتی تر.

یادگاری و مۆنۆمێنتی هەڵبچە/

یادەوەری زەنگ لێدەری کەنیسەی مێژووی جیهانە. مۆنۆمێنت یان (نصب) یان یادگاری ئەو هێمایەیە کەدروست دەکرێت و یادەنرێت لەجێی کارەساتو ڕووداوی مرۆیی و سروشتی یادبکردەنەوەی ساڵانە. سەرباز ڕشتی دەکەن و بە درێژایی کۆتاییی ساڵی ئەو خوێندکارە لە هەموو بارەکانی ئەو تێزە تەکۆڵەوەو چاکێرای تێدا دەکەن، تاکو لە باشترین شێوە پێشکەش بکرێت، کە لە دواییدا ئەو تێزەی کە باسمان کرد دەبێتە هۆی ئەوەی کە خوێندکارەکە بروانامەی دەرچوونی لەسەرە وەربگرێت.

ئەو تێزە زیاتر نامانەوێت بچینە ناو درێژەی ئەو باسی کە چۆن تێزێک بە دەرچوون ئامادە دەکرێت، ئەوەی ئێمە مەبەستمانە ئەوەیە کە ڕەخنەگرتن لە کاریکی لە جۆرە ئاسان نییە، بە تایبەتی ئەگەر کەسێک ئەوە ڕەخنەیە بگرێت کە ئەدەرەوەی خوێندنی ئەکادیمییەوە بێت و خوێندنەوەی بۆ بکات، چونکە بە ئەلیاییەوە دەکەیتە مەیدانی کارەساتە، هەر ئەوەیش پەیڕەکانی بۆ دەنوسێت

مرۆف خولقێنەری کارەساتە، هەر ئەویش پەیڕەکانی بۆ دەنوسێت

زۆر وتراوە لەسەر هەڵبچە زۆر نوسراوە زۆر ئەخشێنراوە ئەمانە و چەند زۆریکی دی. کارەساتی هەڵبچە زەنگی بیرخەرەوەی گەلان بوو بۆ زوولەمکانی ڕژێمی پێشوو کەدژ بەناسنامەی کورد دەکرا هەروەها دایناوەنری هەڵگیرساندنی ڕاپەرین و بنیادنانی پارلەمان و گەلی دەسکەوتی تر.

یادگاری و مۆنۆمێنتی هەڵبچە/

یادەوەری زەنگ لێدەری کەنیسەی مێژووی جیهانە. مۆنۆمێنت یان (نصب) یان یادگاری ئەو هێمایەیە کەدروست دەکرێت و یادەنرێت لەجێی کارەساتو ڕووداوی مرۆیی و سروشتی یادبکردەنەوەی ساڵانە. سەرباز ڕشتی دەکەن و بە درێژایی کۆتاییی ساڵی ئەو خوێندکارە لە هەموو بارەکانی ئەو تێزە تەکۆڵەوەو چاکێرای تێدا دەکەن، تاکو لە باشترین شێوە پێشکەش بکرێت، کە لە دواییدا ئەو تێزەی کە باسمان کرد دەبێتە هۆی ئەوەی کە خوێندکارەکە بروانامەی لەسەرە وەربگرێت.

ئیترلە زیاتر نامانەوێت بچینە ناو درێژەی ئەو باسی کە چۆن تێزێک بە دەرچوون ئامادە دەکرێت، ئەوەی ئێمە مەبەستمانە ئەوەیە کە ڕەخنەگرتن لە کاریکی لە جۆرە ئاسان نییە، بە تایبەتی ئەگەر کەسێک ئەوە ڕەخنەیە بگرێت کە ئەدەرەوەی خوێندنی ئەکادیمییەوە بێت و خوێندنەوەی بۆ بکات، چونکە بە ئەلیاییەوە

لە خاڵانەی دەمانەوێت باسی بکەین، ئەویش ئەوەیە کە دەرهێنەری فیلمەکە بۆ گەیاندنی مەبەستی فیلمەکە کۆدی بەکارهێناوە، بەڵام کاتێک هیوا یان با بڵێین دەرهێنەری دووەم بڕیاری قەتعی دەرکردکە کۆد بەکارنەهاتووەواتە مەبەستی دەرهێنەر بووە، ئەمە ئەوە دەگەیەنێت کە کاتێک هیوا قسەی دەرهێنەر ڕەت دەکاتەوە، نەک تەنها بەناوی دەرهێنەرەوە بڕیاربدات بەسەر چۆنیەتی دەرهێنانی فیلمەکەدا بەڵکو ڕەتکردنەوەی کۆمەڵێک حاڵەتی تر لە فیلمەکەدا کە بەشێوەیەکی زۆر ڕوون، نەبینیوە و پێیان بڵێین خۆزگە بهاتنایە فیلمەکەیان بینیایە، لە لایەکی تروە بڵێین بەس نەبوو ئەمانتۆ و گوێتان لە خوێندنەوە ئیفلیجانەی شانۆکاریکی دوور لە هەموو یاساکانی سینما بێت لە کاتێکداوەک خۆی دەڵێت (١٠) جار فیلمەکەی بینیوە، لەوانەشە زیاتر ببینێتی، ئینە لەخوماناوە ئاڵێین ئەو کاک هیوایە شارەزایی لە سینەمادا نییە، بەڵکو بە خوێندنەوەکەی دەرکەوت دوای دانیشتنێکی زۆر بە بینینی فیلمەکەو شوخنوی بە دیار ئامادەکردنی کۆمەڵێک ڕەخنەوە بە ئەندازەی بینەرێکی ئاسایی لە کاتی نمایشی فیلمەکەدا نەیتوانی لەو فیلمە تێبگات یان خوێندنەوەیەکی بۆ بکات، خاڵێک لەو ڕەتکردنەوەی کۆمەڵێک حاڵەتی تر لە فیلمەکەدا کە بەشێوەیەکی زۆر ڕوون، نەبینیوە و پێیان بڵێین خۆزگە بهاتنایە فیلمەکەیان بینیایە، لە لایەکی تروە بڵێین بەس نەبوو ئەمانتۆ و گوێتان لە خوێندنەوە ئیفلیجانەی شانۆکاریکی دوور لە هەموو یاساکانی سینما بێت لە کاتێکداوەک خۆی دەڵێت (١٠) جار فیلمەکەی بینیوە، لەوانەشە زیاتر ببینێتی، ئینە لەخوماناوە ئاڵێین ئەو کاک هیوایە شارەزایی لە سینەمادا نییە، بەڵکو بە خوێندنەوەکەی دەرکەوت دوای دانیشتنێکی زۆر بە بینینی فیلمەکەو شوخنوی بە دیار ئامادەکردنی کۆمەڵێک ڕەخنەوە بە ئەندازەی بینەرێکی ئاسایی لە کاتی نمایشی فیلمەکەدا نەیتوانی لەو فیلمە تێبگات یان خوێندنەوەیەکی بۆ بکات، خاڵێک

لە کۆتایی کاردێبت ڕاستە بەڵام ئێمەو هەموو بینەرانی فیلمەکە لەناو هۆڵەکەدا بە ڕوونی داستانەکانی ئەو فیلمەمان بینی، کاک هیوا ئەوەندەی فیلمەکە بینی بوو بیزاربوو فیلمەکە زۆر جار بینر بینەر دەپچڕینێت، بەڵام بۆمان دەرکەوت بەس ئەوەی پچڕاندووە چونکەوەکو خۆی ووتی من تکلیفم لێکراوە قسەیەکەکاکی بڕاتو ئەگەر خۆت ناتەوێ قسە لەسەر فیلمێک بکەی بە تکلیف مەیێ، چونکە ناتوانی جوهەری کارەکە دەربخیت ئەوەی کە تۆ بەدڵێت ئیلتزامی تۆیە بەرامبەر هاوڕێکەت بەڵام ئێمەو کاک عەتا گوناهمان چیە، فیلمێکی ئاوەها جوان کەسێکی ناحاڵی خوێندنەوەی بۆ بکات کە لە کاتێکدا کە قسەکانی دەرهێنەر ئاشکرا ئەوەی دەردەخست کە کەسێک تیە بڕانێت خوێندنەوە بۆ فیلمێکی سینەمایی بکات لەگەڵ هەوڵەنامشدا هەرکەسێک ڕەخنەی لە فیلمەکە بگرتایە کاک هیوا جوابی دەدایەوەوەکو گەلەکەم دەرهێنەر قسەکردن بەسەر خوێندنەوەی ئاوەها ڕەش ڕۆزی دەویت بەڵام هەرئەوەندە بەسە بڵێین نێستا زانیمان بۆکاری سینەما لەوڵاتی ئێمەدا سستە بان نیە لەبەرئەوە دوانی وەکو کاک هیوای شانۆکار دێنن بە زامێکی خراو خێج لەسەر ئەو فیلمەکە کە پێشمەرگەکان لە تیپەکی، ئێمەش بە کاک هیوا فایەق بە دڵێین پێشمەرگە ئەوانیش بێنن ووت تۆ باشترە جا تیپەکی، ئێمەش بە کاک هیوا فایەق بە دڵێین باشترە خەریکی شانۆی خۆت بیت. ■

پرۆژەی مۆنۆمێنتی هەڵبچە

ئاودێر عوسمان

مرۆف خولقێنەری کارەساتە، هەر ئەویش پەیڕەکانی بۆ دەنوسێت

زۆر وتراوە لەسەر هەڵبچە زۆر نوسراوە زۆر ئەخشێنراوە ئەمانە و چەند زۆریکی دی. کارەساتی هەڵبچە زەنگی بیرخەرەوەی گەلان بوو بۆ زوولەمکانی ڕژێمی پێشوو کەدژ بەناسنامەی کورد دەکرا هەروەها دایناوەنری هەڵگیرساندنی ڕاپەرین و بنیادنانی پارلەمان و گەلی دەسکەوتی تر.

یادگاری و مۆنۆمێنتی هەڵبچە/

یادەوەری زەنگ لێدەری کەنیسەی مێژووی جیهانە. مۆنۆمێنت یان (نصب) یان یادگاری ئەو هێمایەیە کەدروست دەکرێت و یادەنرێت لەجێی کارەساتو ڕووداوی مرۆیی و سروشتی یادبکردەنەوەی ساڵانە. سەرباز ڕشتی دەکەن و بە درێژایی کۆتاییی ساڵی ئەو خوێندکارە لە هەموو بارەکانی ئەو تێزە تەکۆڵەوەو چاکێرای تێدا دەکەن، تاکو لە باشترین شێوە پێشکەش بکرێت، کە لە دواییدا ئەو تێزەی کە باسمان کرد دەبێتە هۆی ئەوەی کە خوێندکارەکە بروانامەی لەسەرە وەربگرێت.

ئیترلە زیاتر نامانەوێت بچینە ناو درێژەی ئەو باسی کە چۆن تێزێک بە دەرچوون ئامادە دەکرێت، ئەوەی ئێمە مەبەستمانە ئەوەیە کە ڕەخنەگرتن لە کاریکی لە جۆرە ئاسان نییە، بە تایبەتی ئەگەر کەسێک ئەوە ڕەخنەیە بگرێت کە ئەدەرەوەی خوێندنی ئەکادیمییەوە بێت و خوێندنەوەی بۆ بکات، چونکە بە ئەلیاییەوە

سێپتەمبەر، نصب حریەی شاری بەغداد... بەڵام لەشاری هەڵبچەدا ئەوەی جێگەی پرسیارە دووری شوێنی مۆنۆمێنتەکەو مەزارگای شەهیدانە کەدرێژایی شارێک چەندین وەفدو کەسی سیاسی ڕۆشنبیری کۆمەڵایەتی. دێن بۆ بینینی (مۆدێلی) کارەساتەکە دەبێت چەند کەسێکی پسپۆڕ دابنرێن بۆلێژنەی پێشوازی و توانای چەندین ئاسانداندنی کارەساتەکەو مێژووی شار شیوازێکی ترکە لە سینەماداپەیڕەو بکرێت، خاڵی سەرکەوتوویی ئەم فیلمە لەوەدا بوو کە ئەم دەرهێنەرە مۆدێرەلقعی لە (تکەتەر، اکسسوار، فیگەر، کات شوێن.....هتد)، بەڵام کەیاندنی مەبەستێکی قوڵترکە ئەوە پیشانی بینەر بدات، هەر سوچێکی ئەم فیلمە بڕیتیبە لە کێژانەوەی داستانێکی یان ڕووداوێک لە هەر سەرپەرشتی دەکەن و بە درێژایی کۆتاییی ساڵی ئەو خوێندکارە لە هەموو بارەکانی ئەو تێزە تەکۆڵەوەو چاکێرای تێدا دەکەن، تاکو لە باشترین شێوە پێشکەش بکرێت، کە لە دواییدا ئەو تێزەی کە باسمان کرد دەبێتە هۆی ئەوەی کە خوێندکارەکە بروانامەی لەسەرە وەربگرێت.

ئیترلە زیاتر نامانەوێت بچینە ناو درێژەی ئەو باسی کە چۆن تێزێک بە دەرچوون ئامادە دەکرێت، ئەوەی ئێمە مەبەستمانە ئەوەیە کە ڕەخنەگرتن لە کاریکی لە جۆرە ئاسان نییە، بە تایبەتی ئەگەر کەسێک ئەوە ڕەخنەیە بگرێت کە ئەدەرەوەی خوێندنی ئەکادیمییەوە بێت و خوێندنەوەی بۆ بکات، چونکە بە ئەلیاییەوە

ئەمە سالیش ڕێژەیەکی زۆر لەو خوێندکارانەی بروانامەی دەرهێنەر (واتە دەرهێنەری هەرێم)یان هەیە بروانامەیان پێشکەش بەوەزارەتی پەروەردە کردووە و زیاتر لەچەند مانگێکە لە چاوەڕوانیدان و چارەنوسیان نادیارە، بۆ ڕونکردنەوەی ئەو گرفت و ئاستەنگانەی لەبەردەم لیژنەو لایەنی پەیوەندیدار هەیە لەو ڕووەوە (ئامانج عەزیز کەندی) بەرپرسی خوێندکارانی ڕۆژهەڵات بۆ ڕۆژنامەکەمان دەدوێ.

ئامانج عەزیز کەندی

× بڕیاری وەرگرتنی خوێندکارانی دەرەوە لەچیەوە سەرچاوە دەگرێ و پەچ و ڕیژەیەکە؟

- بڕیاری وەرگرتنی خوێندکارانی دەرەوە بەڕێژەی ٥٪ لەپارەوە دەچووەوە هەر ساڵی پارە (٨٠ خوێندکار) لەکوردستانی ڕۆژهەڵات و (٣٠ خوێندکار) لەکوردستانی ڕۆژئاوا و یەک دووکەسیش لەکوردستانی باکور، دیارە ئەم بڕیارەش لەهەستی کوردایەتیەوە سەرچاوە دەگرێ، بۆیە بڕیارەکە کەئەم پارچە ئاژانە خزمەتێک بەپارچەکانی تری کوردستان بکات و ئاشنایان بکات بەپەکتری لەخوێندنی کوردستانیشدا ڕێزیەکی یەکجار زۆر بەرچاو نزیک بە (٦٠٠) کەس دیکۆمێنت و بەڵگەنامەی تەحویلدا بۆ وەزارەتی پەروەردە، بۆ هاوتا کردنی بروانامەکانیان، نزیکەی ٢٨٠ فایل بێ کێشە بوون و ئێردرا بۆ وەزارەتی خوێندنی بااڵ، لەویشەوە بۆ سەرۆکایەتی زانکۆو کۆلێژەکەیان کوردایەتیەوە سەرچاوە دەگرێ، بەشێوەیەک کەئەم پارچە ئاژانە کوردستانیان لێدەبێتەکەم بسێنمەوە، لەبەرئەوە دەنگ ئەدەم بەو بەشدارییانەی کەئەم.

کوردی هەر چوار پارچەکە چاوی لینمانە، بۆیە دەنگ دەدەم

تریفە عەبدولڕەحمان - مامۆستای ئامادەیی

چاودێر: بەشداری هەڵبژاردن ئەکەن؟

تریفە: بەڵێ

چاودێر: بۆ بەشداری ئەکەی دەنگ بەچ لیستێک ئەدەی؟

تریفە: دەنگ بۆ لیستی هاوپەیمانی ئەدەم چونکە بە هیچ حزبو لایەنێک نادەم بەڵکو دەنگ بۆ میللەتەکەم ئەدەم دەنگ بۆ خوێنی شەهیدان ئەدەم بۆ میللەت و خەباتی چەند ساڵی کورد ئەدەم تەنانەت کوردی هەر چوار پارچەکەی کوردستان چاویان لەم هەڵبژاردنی ئێمەیە بۆئەوەی تیبدا سەرکەوین و کوردستانی گەورە لەئایندەدا پێک بێنین و ببین بەوڵاتێکی سەربەخۆ لەداهاتوودا، بەڵام من دڵنیام خەلکی هەیە بەشداری ناکەن ئەویش هۆکارەکەی گەندەڵی ئیداریو ئەو هەموو ناعەدالەتیەیە کەلەوڵاتەکەی خۆمان و لەلایەن دەسەڵاتدارانی خۆمانەوە دەرهەق بەمیللەتەکەی خۆمان ئەکرێ.

بۆ نمونە ئێمە تەنانەت ئاوو کارەبامان بەتەواوی بۆ دابین نەکراوە، ئەگەر بڵێین پارە نییە ئەوە بەهیچ شێوەیەک ڕاست نییە لەڕووی ژێرخانی ئابوورییەوە ئێمە لەکەرکوک و تەنانەت هەولێرو سلێمانی و دهۆکیش زۆر لاوازین بۆ؟ کێ بەرپرسیارە؟ بەرهەحاڵ شتەکان زۆر زۆریش بەڵام من تەنها ئەوەندە ئەڵێم من دەنگ بۆ خوێنی شەهیدان و بۆ ئەوەی کوردو چارەنوسی کورد ئەدەم، ئەگەرنا دەنگ بەهیچ کەسی تر نادەم.

کێ خۆی بەخاوەنی ئینمە دەزانی، من نازانم!

ئاڤان ئەحمەد - خوێندکاری شەشەمی زانستی

چاودێر: بەشداری هەڵبژاردن ئەکەی؟

ئاڤان: بەڵێ

چاودێر: بۆ بەشداری ئەکەی و دەنگ بەچ لیستێک ئەدەی؟

ئاڤان: من مافی بەشداری کردنم هەیە و پێویستە دەنگ بدەم بۆئەوەی مافی گەلەکەم مسۆگەر بکەم و ویرانەی خۆم ئاسودە بکەم، بەڵام من مانڵ بووم لەکەرکوک دەکرایین و ئاوارەبووین، دوای پرۆسە کەرایینەو، ئێستاش هەروەکوو ئاوارە بەشارەوەکی کن بەرپرسیارە، ئازانم؟ کێ خۆی بەخاوەنی ئینمە بزانێ؟

هەوزێ میللەتەکەم لەخەتەرایە، بۆیە دەنگ دەدەم

هێمن مەولود - نووسەرو ڕۆژنامەنووس.

چاودێر: بەشداری هەڵبژاردن ئەکەی؟

هێمن: بەڵێ

چاودێر: بۆ بەشداری ئەکەی دەنگ بەکێ ئەدەی؟

هێمن مەولود: بەشداری هەڵبژاردن ئەکەم و دەنگیش بەلیستی هاوپەیمانی کوردستان ئەدەم تەنها لەبەرئەوەی هەلومەرجی ئەمڕۆی دۆزی میللەتەکەم کوردایەتی لەخەتدا ئەبینم و ناشمەوێ باجی خراپەکاریەکانی حیزبە هاوڵەتیانی کەرکوک بەهەموو ئەوەی کە ئەیانکا، ئەمە تەنانەت وەکو خوێندکارلێرە لەم ئەکەن، بۆ نمونە سالی ڕابردوو ئەمەرۆ لەکوردستانیش ئەدەرمان لی کرا، چونکە بەشی عەرەبی بەزۆری کوردستانیش لەزانکۆ وەکرا، بەڵام بەشی کوردی نمرەی باشیش هەبوو کەچی لەپەیمانگا وەرگیرا بۆ؟ داواش دەکەم پرسیارەکانمان بالەکوردستانەوە بێت نەوەکو لەبەغداوە، چونکە بەناشکرا ئەبغداوە بێت ئەدرمان لی ئەکرێ.

ئەوەی میللەتەکەم لەخەتەرایە، بۆیە دەنگ دەدەم

هێمن مەولود - نووسەرو ڕۆژنامەنووس.

چاودێر: بەشداری هەڵبژاردن ئەکەی؟

هێمن: بەڵێ

چاودێر: بۆ بەشداری ئەکەی دەنگ بەکێ ئەدەی؟

هێمن مەولود: بەشداری هاوپەیمانی کوردستان ئەدەم تەنها لەبەرئەوەی هەلومەرجی ئەمڕۆی دۆزی میللەتەکەم کوردایەتی لەخەتدا ئەبینم و ناشمەوێ باجی خراپەکاریەکانی حیزبە هاوڵەتیانی کەرکوک بەهەموو ئەوەی کە ئەیانکا، ئەمە تەنانەت وەکو خوێندکارلێرە لەم ئەکەن، بۆ نمونە سالی ڕابردوو ئەمەرۆ لەکوردستانیش ئەدەرمان لی کرا، چونکە بەشی عەرەبی بەزۆری کوردستانیش لەزانکۆ وەکرا، بەڵام بەشی کوردی نمرەی باشیش هەبوو کەچی لەپەیمانگا وەرگیرا بۆ؟ داواش دەکەم پرسیارەکانمان بالەکوردستانەوە بێت نەوەکو لەبەغداوە، چونکە بەناشکرا ئەبغداوە بێت ئەدرمان لی ئەکرێ.

ئەوەی میللەتەکەم لەخەتەرایە، بۆیە دەنگ دەدەم

هێمن مەولود - نووسەرو ڕۆژنامەنووس.

چاودێر: بەشداری هەڵبژاردن ئەکەی؟

هێمن: بەڵێ

**چاودێر: بۆ بەشداری ئەکەی دەنگ بەچ لیستێک

له باکوره‌وه

له‌شرناخ ٤ که‌س بریندار ده‌بن

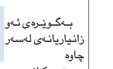

به‌کوڕه‌ی ئه‌و زانیاریانه‌ی له‌سەر چاوه‌

بریندار بون که دواتر به‌هه‌لیکۆپته‌ر گوێزرانه‌وه بۆ نه‌خۆشخانه‌ی سه‌ربازی دیاربه‌کر.

ده‌نێز بایکاڵ و گرفتی ڕۆژ TV

Milliyet.com.tr

شەممەی جانان نوێنەری کەفەرو شەمزینانی پارتی کۆماری گەل CHP ماوەیەک لەمەوبەر بەتەلەفۆن بەشداری بەرنامەیەکی تەلەفزیۆنی ROJ TV بو. ئەم کارە لەپەرلەمانی تورکیا ئاژاوەی

ده‌نێز بایکاڵ
مه‌رو ئه‌کی پارتی کۆماری گەل

لێکۆڵینەوە. ئەندامانی پارتی دادلەبەرلەمان داوایان لەمەنێز بایکاڵی سەرۆکی پارتی لێرە کۆتایی ناوەندی ئەنجامدان لەخەنێکین ئێرە هەمیشە پرە لەئاژاوە. تو بەمخەلک دەڵی وامن ڕیشتمە هەکاری. فەرمو ئێوەش بڕۆن... ئەرەدۆغان بایێت بڵێم تۆ لەئەستەمبوڵ ماسیت دەبڕۆنە ئێمە لەباشوری ڕۆژهەڵات لێرە یارانی گوڵەکی تیرۆرزا خۆتەمان دەکەرد.■

محه‌مه‌د ئاغار: به‌ڕێز ئه‌ردۆغان ئه‌گه‌ر جه‌رباوه‌زه‌ت هه‌یه با پێنکه‌وه بڕوینه قه‌ندیل!

ZAMAN ONLINE

محه‌مه‌د ئاغار سەرۆکی پارتی ڕێگای ڕاست لەمەیدانی ئاوەدنی شاری ئەنتالیا گوتی: بەڕێز سەرۆکوەزیران لێرە

محه‌مه‌د ئاغار سەرۆکی پارتی ڕێگای ڕاست

لەگۆڕەیانی شاری ئەنتالیاوە بانگت دەکەم ئەگەر جەربەزەت هەیە با پێکەوە بڕوینە چیای قەندیل... کێشەی کەفەرو شەمزینان لێرە کۆتایی نایە. تاکو قەندیل نەخەنێکین ئێرە هەمیشە پرە لەئاژاوە. تو بەمخەلک دەڵی وامن ڕیشتمە هەکاری. فەرمو ئێوەش بڕۆن... ئەرەدۆغان بایێت بڵێم تۆ لەئەستەمبوڵ ماسیت دەبڕۆنە ئێمە لەباشوری ڕۆژهەڵات لێرە یارانی گوڵەکی تیرۆرزا خۆتەمان دەکەرد.■

دەوڵەت پێویستە هەڵی شەمزینان بقۆزێتەوە

محه‌مه‌د عه‌لی بیرانت

ئەگەر دەتانەوێ قازانج بکەن، دەتوانن لەهەمو خراپەیەک، چاکیەک هەڵبی کڕێتن. ئێستا ڕووبەڕوی باردۆخێکی وا بوینەتەوە. لەم ستونەدا پێتانبەپێتا باسیدەکەین، کە گرنگترین لایەنی ڕووداوێک لەلای ڕای گشتی ڕونکردنەوەیتی. ئەوەنیە کە بەرپرسیارە ڕەسمیەکان چیان گوتوە، ڕای پۆلیس و عەسکەر گرنگ نیە، ئەو بڕکانە کرنگن کەخەڵکی شەقام لێی تێدەگەن.

بەشێکی گرنگی ڕووداوەکەی شەمزینان بۆ جەماوەر ڕونبوتەوەو خەڵک لێی تێگەیشتون.

ئەم ڕووداوە لەلایەن چەندەرەی پۆلیسەوە پلانی بۆدانراوەو بۆمباش تەقێنراوەتەوەو کەسانێکیش کۆژراون و ئەمە لەپیلانگێری بەولاوە هیچیتر نیە.

ئێستا لێپرسراوە ڕەسمیەکان چەندی لێدوان و تەنانەت چەندی بەڵگەو زانیاری ڕاستیش پێشکەشبکەن، ناتوانن قەناعەت بەخەڵک بکەن. قەناعەتی گشتی ئەوەیە کە هەندێک کەسی عەسکەری جلی مەدەنیان لەبەر کردوەو بۆمبایان هاویشتوە بۆ ئەوەی بیخەنە ئەستۆی pkk وبلێن pkk کردویەتی.

لە باشوری ڕۆژئاوا کەلێجار ڕووداوی لەمجۆزە دوبارە بۆتەوە. واتە خەڵک دەڵێن ئەندامانی دەزگا ئەمنیەکان بەجلی مەدەنیەوە تاوان ئەنجامدەدەن، بۆ ئەوەی بیخەنە ئەستۆی pkkو ناوی هەم ڕێکخراوەی چاو بۆزیێن، یا خود ئاژاوەی پێ بنێنەوە. بەڵام لەبەر ئەوەی بەڵگەی زیندو لەئارادا نەبو، هەندێک بڕوایان دەکرد وهەندێکیش بڕوایان نەدەکرد.

بەڵام ئەمجارە دۆخەکە زۆر جیاوازە.

ئەمڕۆ خەڵک دەڵێن کارب بەدەستی ڕەسمی سەر بەدەوڵەت تاوانیان ئەنجامداوە. بۆیە دەڵێم ئەم ڕووداوە هەڵیکی تازەیە.

کۆماری تورکیا دەبێ ئەم هەڵە بقۆزێتەوەو گوناهکانی ڕابردوشی پێ پاک بکاتەوە. ئەم کۆمەڵکەیە ئاگاداری کەپنو بەینی ڕووداوی کۆنی "سوسورلوک"ە. پۆلیس و عەسکەر میت و ژیتەو هەندێک ڕێکخراوی کۆمەڵگەی مەدەنی و بکۆرتی دەستی هەمومان بەقورەوەیە. ئەمجارە دەبێ هەمومان بەقورەوەیە ئەمجارە ڕاست نابینەوە

وا دەبینم ئەمجارە سەرەک وەزیران و حکومەت سەبارەت بەڕووداوەکانی شەمزینان بەپێچەوانەی ڕابردو لێپراوتر دەدەنەچاو. فەرماندەی گشتی سوپاش وەکو جاران لێدوانی تەموماژوی نادات. لەدەزگا گرنگەکانیوە دەنگی باش دەبیستریت. بەڵام هەر ئەوەندە بەس نیە. هەمومان پەندمان لەڕووداوەکانی جاران وەرگرتوە. بینمان چۆنچۆنی لەکاتی لێپرسینەوەو دادگاییکردنەکاندا چەواشەکاری دەهاتە ئاراوە. لەتورناوێکی "نور باتور" لەڕۆژنامەی "حوریەت"دا بابەتێکم خوێندەوە. لێپرسراوێکی پایەبەرز. "ئەم بڕانە ئەم هەڵیۆستەگەلێک ترسناکە.

هەر لەئێستاوە دەماەک ئامادە دەکەن.

تکایە پێمان ناڵێن ئەمەدانامی دەزگا ئەمنیەکانمان کە جلی مەدەنی لەبەر دەکەن، چۆنچۆنی ئەملا و ئولا دەتەقێننەوە! بێپرس و بێئەوەی ڕێکەکان پێبدرێت بەماوەدا دەسوڕێنەوەو کەس پێیانازانێ؟

شەمزینان شارۆچکەیەکی گچکەیەو تەنانەت مەلیش بفریت ئێوە پێیدەزانن. چۆنچۆنی ئاگاتان لەم ڕووداوانە نیە؟ خۆتان خەڵک ڕێکدەخەن و دەیانئینن وکەسیان پێدەکوژن و پێتانوایە کەس ئاگای لێیتابی! کەس بڕوا بەمە ناکات.

وەرن ڕاستیەکان بدرکێنن.

چەندی دەستی لێپرسراوە پایەبەرزەکانیشی تێدا بی مەترسن و وەرن بڕانە ئەم هەڵیۆستەگەلێک ترسناکە.

هەر لەئێستاوە دەماەک ئامادە دەکەن.

کەسانە بەکەیفی خۆیان بەگژ تیرۆردا دەچنەوە... خۆیان بەگۆڕەی زەوقی خۆیان دەسەڵات و سەلاحیەتی خۆیان دیاردەکەن... ئەم بڕیزە وایگوتە.

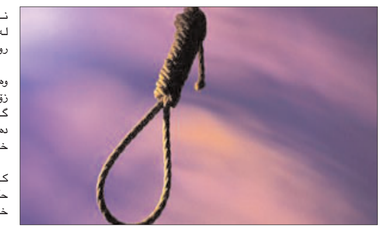

ئەمجارە ئەم هەڵیۆستەی کەلێک ترسناکە. بەڵام ئەم هەڵیۆستەی کەلێک ترسناکە، ئەوەی کە ئەمڕۆ ڕوەدەدا ئەوەیە کە پرۆسەیەکی ئەمنی بەتەواوی

پزیسکی ئەندێشە

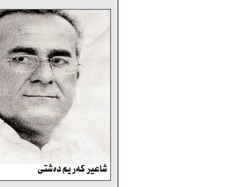

شاعیر کەریم دەشتی

بەکەم ئەزموون، بەکەم خۆشەویستی، وشەو، داهێنان، ئەو کەرانە سیحر ئامێزەی کتێب، هەمیشە لەخەون، خولیای نوسراندا.

مانایەکی جوانی، ئەزموونێکی پر لەبەخشندەی هەیە، بۆیە لەم ئەوەدەدا، وێستوماندە، جارێکی تریش، نوسەرانی بەرهەمدان، شاعیران، لەژمێرو زاکیردی ئێستایاندا، کەشتێک بۆ زاریروون خوێندەوە قۆتکاندا بکەنەوە، ناخۆ کاهە کتێبو نووسراو، ئەدا نیشتایش، لەکەڵ ڕوحیا سەمای شتە جوانەکاو دەکەن. ئەو ساماناەی هەمیشە کتێب، وشەکانی لەروون بوونەوەدەی عیشق ئامێزدا، لەبەخنەیەدی ئازەوە پێمان دەڵێن.. ئێوەمان بەردەوام لەبیرو دیدو خەونو خولیاکاندایە. بۆیە، لەبەمین پەیڤیدا بەکەم کتێب کامە بوو تۆی بەرەو دونیای نوسین ڕاکێشا؟ لەوەڵامدا کەریم دەشتی شاعیر دەڵێت.

بەکەم کتێبی ڕەوکی بکەم کتێبێ بوایە توخەنی ئاتوانی لەکێرو پێوەندە نادیار و لەزەت بخشەکانی دەربارەی بن، بۆیە هەمیشە وەک سەدایەکی شارە دەنگی لەقوڵایی دوریکەوە هەڵدەدەستی و بەنار شادەدەرکانماندا دەوریتە وەو لەدیگاو جیهانبینیماندا تازەمان دەکاتەوە، هەمیشەش پرسی ئەبەدی دەخولقێنی، پرسێک کەهەماندەداتە ئاو تەسۆنانی گومان و ئاچارمان دەکات بەدوای ئەو یقینەدا بکەرێین کەهەرگێز نایدۆزینەوەو نەگەیشە ئەو ڕاستییە کەهەمان پرۆسیسی گەران بەدوای ئەو بەهەشتە وئیوانە تەنها تەڵە نورێکی غەیبیە لەناو ژینی ئێمەدا بۆتە هەولێکی ئیستاتیکی کەبا لەشیعر یا لەچیرۆک یالەڤازنەوانی دیکەی ئەدەبیماندا ڕەنگ بداتەوە. دوو جۆر بیرزکە هەیە دەبێ بۆ پیسیارەکە ڕوونی کەینەوە، بەکەم کتێب کەوەک خوێندنەوەی جیدی کەتوتێنە بەردەست جیایە لەگەڵ یەکەم کتێبی کەوەک هاواری بەردەنەی کوتبی کە کەهەر دووکیاندا هەر یەکەم شتە بوایێن تۆزی لەمەدا دەوستەوە ئاو جیاوازی هەیە لەبیانی یەکەم کتێبی ژیانی ئەدەبی و یەکەم کتێبی ژیانی ئاسایی.

*بەکەم کتێبی ژیانی ئاسایم بریتی بوو لەچیرۆکێکی درێژی (محەمەد سالح سەعید) کەبەناوی (شمشالی شوان) بوو ئەگەر ناوی نووسەرەکەیم زانیبا گوتبێ لەراستیدا هێندە بەو چیرۆکە کارتێکەر نەبوو، کەتەواوم کرد بەردێژایی بەرز بیرم لەو شمشالژانە دەکردەوە کەچۆن سەدای شمشالێکی موجیزەی شفابەخش بوو بۆ سەدەنەی نەخۆشەکی، هەرکاتێ ئای ئەوین کچەی دادەگرت ئەو بەسیر تاوێنە بەردێکەوە دەستی دەکرد بەشمشال ژەنی و ئیدی دەنگ دەڕژایە خوێنیو ورنە ورنە چاک دەبوو، ئەم چیرۆکە بۆ ئەو سەردەمی من فانتەزی بوو، بریا دووبارە بدەخوێندەوە.

*بەڵام یەکەم کتێبی کەلەئەزموونی ئەدەبیما خوێندینیشتەوە، کتێبی بوو لەلایەن هونەرمەند (ئەوردنی جامیل) دریا بەمن کیبوخیشتەوە کتێبی (لمن یکرق الاجراس) ی هیمنگای بوو. هەڵبەت کەوەبەرکرت بیرم لەوە نەکردەوە کەتێبی یکم بەڵام زۆرم بەمبەت بوو تۆ کتێبو بۆ هەموو لاپەڕەیەوە بخوێنەوەو، بەرهەڵدا خوێندنەوەی ناوەڕۆکەکەی باس لەخەباتی مرۆڤ دەکاو ڕۆلی تاک لەنێو ئەم خباتە، واتە ناوەڕۆکێکی هیمانیزمی هەبوو. ڕاستی هیچ کاریگەریێکی بەسەرمەوە نەهێشت، چیرۆکەکەی (محەمەد سالح سعید) کلیک لەو ڕیتار لە ساوە لەکەلما بەژێن تاوەکو نیستا.

- کاوەتەمە بەردەوام دەکەریلیدەو لێ؟

*دەبێنێوە ئەوەی کامە کتێب بێتە توخەنی ئارەزینی من، هەمیشە لەناو ڕستەو دەستەواژەکانیدا دەڕۆم؟ ئەمەیان کاریکی ئەستەمو دژوارە، چونکە ئەوەی دەڵێمان ڕەنگە ئەمە بەڕاستی وا نەبێ، بەڵام ئەمە بەیقینا بەو ئەزموونە ڕۆحیە دەبێتە کە مەحاڵە بتەنها لەو جوانییە کەنێو ئەم مەلەکەتە ئارێت، بەڵام ئەوەی هەمیشە بەو جۆرە کەلەو ڕۆحە ئەوەی دەبێنێتەوە، بەڵام ئەم پیاوە پێنیان ناڵێت لەلایەنە جوریەجۆرەکانی ژیانماندا.

وەک کانیلەی ژینی بێتی جوریەوە قوبێکم لی خاوردنۆتەوەو حەساوەتەوە کتێبی «ئاو- بوو» ئەو کتێبی کەئەم دیاردەیە لەو دەخێنەوەو پرسیاری ئەوەم لا دروست دەبێ، مەلایک لەوجارچێوەی جوگرافیایێکی داخراو، بۆ هیچ وەسیلەیێکی ژیان، کۆمەڵێکی ئاخێندەوار، چۆن توانیویەتی ئەو هەموو جوانییە کۆبکاتەوەو ئەم ئەدەبە بەهێزی باوکردنی کاوەی هێناوە؟ بریا بەمزانی.

ئا/ ئەندێشە

ئەندێشەو بیری قاعیدە

نوسینی: لی هاریس — **و. لە ئینگلیزیەوە: هێمن عەلی**

دوژمنی خۆت بناسە، ئەمە پەندێکی باو بەناوانەکە، بەڵام ئەوەی کەگەران و ئاوڕدانەوە لەمەوی کەبتوانین لەژیانی ڕۆژانەماندا بەبەرنیمی یەکەین، ئەگەر لەبەر ئەو هۆیەی کەتێکپشتن گرانە لیی، ئەمە بەدوورە لەوەی کەمن لەوەدەی ژیانی خۆم لایدەم بۆئەوەی لەتێروانینی تۆوە لەشتەکان تێ بگەم، وە ئەگەر ئەمە ڕاستیش بێت تەنانەت لە حاڵاتانەی کەسلەلنییەک لەنێوان چەند کۆمەڵێکداکەهاوبەش بن لەکلتوریکدا، ئینجا لەدوزینەوەی ئەهاتەتیکانی ئەم ئاوەدا کلیلێک هەڵەو ناهەقی گەورە ئەنجام بەدات، مێنش پێم وایە ئێمەی ئەم ئەوەیە، بەهۆی کۆمەڵێک ئالت و کەرەستەی ئەکتلرۆنیەوە ڕووبەڕووەڤەمان لەقالب دراوە بەتایبەت لەو کەشەکردن و زیادبونی دیاردەی مۆبایل دوزینەوەی ئەهاتەتیکانی کە بەبڕوای من لەژیر کاریگەریدا بن تیشانیش، لەکەڵ ڕوحیا سەمای شتە جوانەکاو دەکەن. ئەو سەماینامەی هەمیشە کتێب، وشەکانی لەروون بوونەوەدەی عیشق ئامێزدا، لەبەخنەیەدی ئازەوە پێمان دەڵێن.. ئێوەمان بەردەوام لەبیرو دیدو خەونو خولیاکاندایە. بۆیە، لەبەمین پەیڤیدا بەکەم کتێب کامە بوو تۆی بەرەو دونیای نوسین ڕاکێشا؟ لەوەڵامدا کەریم دەشتی شاعیر دەڵێت.

بەکەم کتێبی ڕەوکی بکەم کتێبێ کەوەک هاواری بەردەنەی کوتبی کە کەهەر دووکیاندا هەر یەکەم شتە بوایێن تۆزی لەمەدا دەوستەوە ئاو جیاوازی هەیە لەبیانی یەکەم کتێبی ژیانی ئەدەبی و یەکەم کتێبی ژیانی ئاسایی.

*بەکەم کتێبی ژیانی ئاسایم بریتی بوو لەچیرۆکێکی درێژی (محەمەد سالح سەعید) کەبەناوی (شمشالی شوان) بوو ئەگەر ناوی نووسەرەکەیم زانیبا گوتبێ لەراستیدا هێندە بەو چیرۆکە کارتێکەر نەبوو، کەتەواوم کرد بەردێژایی بەرز بیرم لەو شمشالژانە دەکردەوە کەچۆن سەدای شمشالێکی موجیزەی شفابەخش بوو بۆ سەدەنەی نەخۆشەکی، هەرکاتێ ئای ئەوین کچەی دادەگرت ئەو بەسیر تاوێنە بەردێکەوە دەستی دەکرد بەشمشال ژەنی و ئیدی دەنگ دەڕژایە خوێنیو ورنە ورنە چاک دەبوو، ئەم چیرۆکە بۆ ئەو سەردەمی من فانتەزی بوو، بریا دووبارە بدەخوێندەوە.

*بەڵام یەکەم کتێبی کەلەئەزموونی ئەدەبیما خوێندینیشتەوە، کتێبی بوو لەلایەن هونەرمەند (ئەوردنی جامیل) دریا بەمن کیبوخیشتەوە کتێبی (لمن یکرق الاجراس) ی هیمنگای بوو. هەڵبەت کەوەبەرکرت بیرم لەوە نەکردەوە کەتێبی یکم بەڵام زۆرم بەمبەت بوو تۆ کتێبو بۆ هەموو لاپەڕەیەوە بخوێنەوەو، بەرهەڵدا خوێندنەوەی ناوەڕۆکەکەی باس لەخەباتی مرۆڤ دەکاو ڕۆلی تاک لەنێو ئەم خباتە، واتە ناوەڕۆکێکی هیمانیزمی هەبوو. ڕاستی هیچ کاریگەرییێکی بەسەرمەوە نەهێشت، چیرۆکەکەی (محەمەد سالح سعید) کلیک لەو ڕیتار لە ساوە لەکەلما بەژێن تاوەکو نیستا.

- کاوەتەمە بەردەوام دەکەریلیدەو لێ؟

*دەبێنێوە ئەوەی کامە کتێب بێتە توخەنی ئارەزینی من، هەمیشە لەناو ڕستەو دەستەواژەکانیدا دەڕۆم؟ ئەمەیان کاریکی ئەستەمو دژوارە، چونکە ئەمە بەیقینا بەو ئەزموونە ڕۆحیە دەبێنێتەوە کەتێکپشتن لەڕەفتارەی کە لەو ئاینانەی کەئاماناں پێدەبەخشێت، بەرەوچارەکردنی ئەزموونە کەلەکەبووەی هەماناں، ئەگەر ڕای ئابنێین دوژمنەکەمان کاریکی (س)ی کرد، دەبێت لەبەر ئەوەی هەڵەیە ئەو کەراستیدا بۆچونێکی لایەنە جوریەجۆرەکانی ژیانماندا.

چەند بەدیەبەختیە کەبەراستی کۆشندەیە! کەئەم تێکپشتنە کەئەتوانرێی هەروەک لەدیرشخانەو بەدیرخانەو دایکەرکردنی مەکسیک لەلایەن نیسیانیاوە کاتێک (مونتزیون) بەکەپشتی (کورتیس) ی ئەی دەزانی چی بکات هیچ لەروودانوەکان تێنەگەیشت کە خەلکە نامۆو سپی پێستانە کی بوون. بۆچی هاتوون؟ مەبەستیان چییە؟ چۆرگافیایێکی داخراو، بۆ هیچ وەسیلەیێکی ژیان، کۆمەڵێکی ئاخێندەوار، چۆن توانییەتی ئەو هەموو جوانییە کۆبکاتەوەو ئەم ئەدەبە بەهێزی باوکردنی کاوەی هێناوە؟ بریا بەمزانی.

ئا/ ئەندێشە

ئەوەیەکی ئەسپێ کوژ یاخود تێڕوانینی ئەسپێ کوژ

لەلاپەڕەی تایبەت بەبواری ئەدەبو ڕۆشنبیری هاوڵاتی (٢٤٨) بابەتێکی شیرزاد حەسەن لەژێر ناوی (ئەوەیەکی ئەسپێ کوژ) دا بڵاوکراوەتەوە، لەم وتارەدا شیرزاد حەسەن دەبەوێت بەدیەختی ئەهاماتی ئەم ئەوەیەی ئێستامان بۆ باس بکات کەبەبڕوای ئەو زۆرینەی ئەم ئەوەیە، بەشت کلیلی کلێکی بی کەلک کاتی خۆیان بەفیڕۆ دەدەن، بەکێک لەشتە هەرە دیارو ترسناککەکانیش مۆبایل و ئینتەرنێت و بەکارهێنانی ئامێرە ئالکترۆنیکەکە، پێش هەموو شتێک دەبێت ئەو ڕاستیە بڵێم من و هەرکێز بەتەنها ئەوەیە کەئەمە کەمتەرخەمی ئەم ئەوەیەی ئێستا بکەم، ڕەنگە منیش زۆرێک لەبوچونەکانی کاک شیرزاد بەشیاو بزانم، بەڵام کێشەی من لەگەڵ ئەم پیاوەدا ئەوەیە سەرچاوە دەگرێت کە لەبەرامبەر دەست نیشان کردنی دوزینەوەی ئەهاماتەیکانی ئەم ئەوەیەدا کلیلێک هەڵەو ناهەقی گەورە ئەنجام دەدات، هەروەها ئەم ئەوەیە کەئەم ئەوەیە، بەهۆی کۆمەڵێک ئالت و کەرەستەی ئەکتلرۆنیەوە ڕووبەڕووەڤەمان لەقالب دراوە بەتایبەت لەو کەشەکردن و زیادبونی دیاردەی مۆبایل کەبەبڕوای من لە زۆرێک لەئێمە، بن ئەوەی بەخۆمان بزانین بەهۆی ئەم ئامێزەوە بوینە کەبڕێکی بەشی ئەم ئەوەیە کەتیایدا ژیاوە بۆرانی کرێ جیبەکی حوجەتەوە، بەڵام لەبەرامبەر ئەم ئەخێشیانەدا ئێمە چۆرە هەڵوێستێک ڕووبەڕووی دەکەن، بەڕەهاڵ خوێندنەوەی ناوەڕۆکەکەی باس لەخەباتی مرۆڤ دەکاو ڕۆلی تاک لەنێو ئەم خباتە، واتە ناوەڕۆکێکی هیمانیزمی هەبوو. ڕاستی هیچ کاریگەرییێکی بەسەرمەوە نەهێشت، چیرۆکەکەی (محەمەد سالح سعید) کلیک لەو ڕیتار لە ساوە لەکەلما بەژێن تاوەکو نیستا.

- کاوەتەمە بەردەوام دەکەریلیدەو لێ؟

*دەبێنێوە ئەوەی کامە کتێب بێتە توخەنی ئارەزینی من، هەمیشە لەناو ڕستەو دەستەواژەکانیدا دەڕۆم؟ ئەمەیان کاریکی ئەستەمو دژوارە، چونکە ئەمە بەیقینا بەو ئەزموونە ڕۆحیە دەبێنێتەوە کەتێکپشتن لەڕەفتارەی کە لەو ئاینانەی کەئاماناں پێدەبەخشێت، بەرەوچارەکردنی ئەزموونە کەلەکەبووەی هەماناں، ئەگەر ڕای ئابنێین دوژمنەکەمان کاریکی (س)ی کرد، دەبێت لەبەر ئەوەی هەڵەیە ئەو کەراستیدا بۆچونێکی لایەنە جوریەجۆرەکانی ژیانماندا.

چەند بەدیەبەختیە کەبەراستی کۆشندەیە! کەئەم تێکپشتنە کەئەتوانرێی هەروەک لەدیرشخانەو بەدیرخانەو دایکەرکردنی مەکسیک لەلایەن نیسیانیاوە کاتێک (مونتزیون) بەکەپشتی (کورتیس) ی ئەی دەزانی چی بکات هیچ لەروودانوەکان تێنەگەیشت کە خەلکە نامۆو سپی پێستانە کی بوون. بۆچی هاتوون؟ مەبەستیان چییە؟ چۆرگافیایێکی داخراو، بۆ هیچ وەسیلەیێکی ژیان، کۆمەڵێکی ئاخێندەوار، چۆن توانییەتی ئەو هەموو جوانییە کۆبکاتەوەو ئەم ئەدەبە بەهێزی باوکردنی کاوەی هێناوە؟ بریا بەمزانی.

ئا/ ئەندێشە

لاوازی چارەسەرکردن = زۆربوونی تاوانکاری

Peter krampt

و. لە ئینگلیزیەوە: کاوە تەحمەد عەبدی

لەلیکۆڵینەوەیەکی تازەی دانیمارکی دا، ئەو پیساندراوە کەرێژەی تاوان لەناو ئەو هاوڵاتیانەی بەدەست ئەخۆشی شیزۆفرینیاوە بەدەست ئەخۆشی ڕێژەی ٦,٦٪ لەسالێکدا لەچاو بە ساڵی بوو دیاریکردن و ئاسینەوەی ئەو هۆکارانەی کەهێشت ئەم دیاردەیەن.

کەم ترەخەمیەک هەیە لەنیزامی چارەسەرکردنی ئەخۆشخانەی دەروونی ماوەیەدا کە لیکۆلینەوەمان کردووە لەگەڵ کەتوشی شیزۆفرینیا بوون ١٦ جار زیاترە جۆرە شتانە لەکاتی ئەری ئاوخودا بونیان نەبو، خۆ ئەوکاتە ئێمە سنداڵیش بوین، ئێمە ئێستا مۆبایل سەری لی تێک دایین، بەڵام ئەی ئەوە کەوکاتە هاڵوبستەتان لەم مەسەلەیەدا چی بوو، من قسەم لەسەر هندێک ڕەخنەو کازندەی شەرمن و کەم دەرامەت نیە، کەوا من کار گرتن و خوێنشان دان بەشەنای کەسانی نێو حزبو دەسەڵات دەبێت کۆمەڵێکی زۆر لەڕۆشنبیرو نوسەرو ڕۆژنامەنوسیش دادگایی بکرێن، لەکۆتایی ئەوانەوە، ئاخر خۆ هەر ئەوەندە بەس نیە تۆ لەسوچی مالەکەتدا دانیشی و کتێب بخوێنیتەوەو هەر لەبیرلەوە قسەی ژلو بریقەدا بکەیت، گەورەترین هەڵەی کاک شیرزاد لەوەدایە کەئەمبتوانیە جارێکی پیاوە زۆرانە بکات کەخوایان بەقارەمانی ساحەی ڕوناکبیری نوسین بدزانن بەڵام هەر خودی ئەم پیاوانە بونەتە گەورەترین مشەخۆرو چارەوەو ماستاوچی حزبەکان و هەریەکێک لەوانەی دەتوانم بڵێم زیاتر لەسێ چوار پڵەو مەکانەتی حکومی و حزبیان بۆ خۆیان بەدەست هێناوە، ڕاستە ئێمە گەنجانێکمان هەیە نەخوێندەوارن، بەڵام ئایا بەبڕوای کاک شیرزاد ئەم دوو جۆرە مرۆڤە کامیان گەلەخۆر ئەسپی کوژن، ئەوانەی کەباخوێندنەوەو بی زیانن یاخود ئەوانەی کەبارستاییەک کتێبیان لەنێو مێشکیاندا خازن کردووەو گەنجان چاوەڕێی نوسین و وەرگێڕانەکانی ئەوانن بەڵام ئەوان پارە خواردن و گەندەڵی و ماستاوچێتی تەنانەت فکرو ئەدەبو کتێبیشیان لەبەرچاو خستوین، ئایا بەبڕوای کاک شیرزاد کام لەم مرۆڤانە گەندەڵ و گلەخۆن؟

کاک شیرزاد لەوتارەکەیدا باس لەوە دەکات کەسەرەدەمانێک مکتەب و خوێندن کتێب و فکرو ئەدەبی لەبەرچاوی ئێمە لەنوخبەیەکی زۆرکەم نەبو، بەڵام ئایا ئەوەو ڕوناکبیرە چییان بۆ ئێمە کرد، من دەمەوێت لەسەر ئەمە ڕاوەستانی لەم وتارەدا بکەم، ئەوە کەوا ئ

L-8-9.qxd 11/27/2005 11:00 AM Page 1

سەعدی ئەحمەد پیرە لەچاوپێکەوتنێکی "چاوديڕ"دا:

× یەکگرتوو پێویایە ئێمەو پارتی حزبی تانسۆچیللەرو مەسعود بە ئەلمازین، ئەوانیش ئەردۆغانن، بەشێوەیەک دێن هەمومان لادەدەن وئەوان جێگیردەبن!

× ئەگەر دەنگدان بۆ هەڵبژاردنی قائیمقامو پارێزگارە ئەوا با خەڵک دەنگ نەدات

سەعدی ئەحمەد پیرە: سەرەتا دەمەوێ بڵێم ڕۆژنامەکەتان بەشێوەیەکی زۆر فراوان بڵاویۆتەوەو ڕۆژنامەیەکی باشو یەکێکە لەرۆژنامە سەرباخۆو باشەکان.. لەراستیدا دەستوری هەرێمی کوردستانی عێراق هێشتا تەواونەبووە لەدارشتنەودایە، ئێمە لەساڵی ١٩٩٢ ڕەشنوسێکمان هەبوو لەساڵی (٢٠٠٢) فۆرم کرا، بڵام هەندێک کێرو کاڵی تێدایە لەبەرئەوەی ئێمە لەبەردەم نازادکردنی عێراقدا بووین، پێمان باش بوو لەگەڵ نازادکردنی عێراقدا پرۆژەمان هەبو وزەعی عێراق و دارشتنەوەی عێراقی نوێ، بۆیە بەسودەرگرتن لەو گفتوگۆیانی کەلەساڵی (١٩٩٢) دا کرابوون کە ئەوکوپیانیان مابوو ئەو دەستوری ئێستا دارێژرا، بڵام دەبێ ئەوە بزانین هەموو ڕێکخراوە سیاسیەکانی عێراق بەهەرەو کوردو ئاشوری و تورکمانەوە بشێوەیەکی ئیسلامی و عەلمانی. کێوک بوون لەسەر دەستوری هەمیشەی عێراق کەپەسەندکرا.

ئەو دەستوورەی کەلەهەرێمی کوردستانی عێراقدا ئامادەکردنایەو دواتر دەخرێتە دەنگدانەوە دەبێتە دەستور بۆ هەرێمی کوردستانی عێراق، ئاینی ناکێوک بو لەگەڵ دەستوری هەمیشەیی عێراق، بەڵکو دەبێ گونجاویی لەگەڵ ئەو دەستوورەدا لەنێوان ئێمەو پارتیدا هیچ کێشەیک لەوبارەیەوە بەدینێکەو، چونکە ئێمە بەیەکگرە لەسەر دەستوری هەمیشەیی عێراق بۆ بووین، ئێستا لەدارشتنی دەستوری هەرێمی کوردستانی عێراقیشدا دیسان لەروی سیاسیەوە بۆچونمان یەکو ناکێوکیشمان نیە لەنێواندانیە.

جیاوازی بۆ پرۆژەیەکی کەئێستا ئامادەدەکرێت بۆ دەستوری هەرێمی کوردستانی عێراق لەگەڵ دەستوری هەمیشەیی عێراق بەشێوەیەکی خاڵیک دەبێت، ئەویش ئەو شتانەی کەلەدەستوری هەمیشەیی عێراقدا هاتوون بەکشێنی، ئەوەیشی پەیوەندی بەهەرێمی کوردستانەوەیە تفصیلی زیاتری دەبێو ڕوونتر ئاشکرا دەکرێ.. لەمەش کاتێشدا لەوێنەو شتانەی کەبەنای مافەکانی هەرێمەکەیانەو هاتووە، لێرە دەبێتە هاوکاری هەرێمی کوردستان عێراق، لەوێ ئەوەی بەنای ئەرکی هەرێمەکانی هاتووە، چونکە لەدەستوری هەمیشەیی عێراقدا باسی هەرێمەکان دەکرێن کەچاوپێکی تایبەت ناکات، ئێمە چونکە دەستوورەکەمان، دەستوری هەرێمی کوردستانی عێراقە لەجیاتی هەرێمەکان، دەنوسین هەرێمی کوردستان بەهێزەکانمان لەڵێن پێشەرگە، هەروا ئەوەی کاروباری دێنێت وەزیرت دەبێ لەکابینەی داهاتوو، بەپێی ئەو کورسیانەی لەپەرلەمانی عێراق دەتێ، نوێنەرت دەبێ لەنوێنەرایەتی دەوەی عێراق، بەپێی ئەو کورسیانە بەشت دەبێ لەبودجەی کاریکی خراپە، ئەو ئاو دەکات بەسەر ئاسیاری دوژمنەکانمان کەدەیان ساڵە ئەوە دیوارەدەکەنەوە کە کورد کەفانەتی خۆبەڕێوەبردنی نیە، بۆیە ئەو کاریکی خراپە

× ئەگەر یەکێتیی و پارتی دەیانەوێ بەردەوام بن لەحوکمرانی لەکوردستان، دەبێ هەوڵی ئەوە بدەن ئەو کەلێنەی لەنێوان خۆیان و جەماوەردا دروست بوە بچوکی بکەنەوە، بۆیە دەبێ بەخۆماندا بچینەوە کەچۆن مامە لە گەڵ خەڵکدا بکەین

نابێ دوبارەبکرێتەوە. من دڵنیام ئەمجارە خەڵک لەئێمە زۆرچاکە، ئەگەر ئێمە بتوانین بۆچی خەڵک نەچێ بۆ دەنگدان، ئەزانی بۆچی دەنگدان نادات، چاری وایرد وبو هەر بۆ ئەوەبوو، سەرکردایەتی سیاسی پاشاگایێتی لەوەی خەڵک ناحەقی بەرامبەر بەکردی بۆ ئەوەبوو، لەکەسایەتیان نەگیرێ وباری گوزەران خراپە، یا ئەوەتا نرخ دابەزێنن یاخود موچەی خەڵک زیادبکەن، ئەو بەربرسە مشخۆرانە دەرکەن کەهەستیان بەسەر بژێوی خەڵک دا کردتوە، ئەوە ئەوەی کەئێمە دەیڵێین پرۆژەی کەوتە لایەتیەوە کە کورد کەفانەتی خۆبەڕێوەبردنی نیە، بۆیە ئەو کاریکی خراپە

هەڵبژاردن... واقیع، وەهم، داهاتوو

پێشڕەو حسین

ڕۆژنامەکانی حیزبە سیاسیەکان، لەئێستادا ئەوە دروشمانە بۆ فەراوشی کۆران سەبر لەوەدایە، دەوڵەتی عێراقی نوێ دەوڵەتاسەر دەستی کوردان، یان وردتر بڵێین، بەهاوکاریی و پاڵپشتی دەنگی هاوڵاتی کوردستانی دەستور دەنوسێتەوە، کەچی کوردستان بۆ خۆی خاوەنی دەوڵەتێکی ئیمپراتۆریە کەبریک هەڵدەوشێتەوە، دەوڵەتێک دێتە گۆری کەلەبەرەدا دەوڵەتێکی مردووە، کە نەتوانێت بەدەنی دەستوورەکەی بەرەکی بریاریک بدات، نە توانێت کارە هەتەکوترازاییەکانی بەباشی بڕێوەببات.

وەدەوڵەتێک کە هەر بەساویایی دەمرێ، وەدەوڵەتێک کەوینەیەکی بچوککراوەی حیزبێو کوردستان بکردبایەتەوە. دەبوو جاریکی تر سەنگو قورسایی خۆیان لەمیانەی هەڵبژاردنێکی نوێدا تاقی بکرایایەتەوە.

فراوانی کردنی هاوڵاتی، لەبیرکردنی داواو خواستی هاوڵاتی، گرنگی نەدان بەباروودۆخی ژیانی هاوڵاتی لەتک زۆرکاری دەکراوەی تر، هەموو ئەمانە دەبێنە پاڵنەری سەرەکی دارماندنی ئەو وەهمە زۆرەی کەدەسەپاڵیت سیاسی کوردی بۆ خۆی دروستکردووە، وەهمی ئەوەی مادام تۆ کوردیت و منیش کوردم، خاوەنی خەباتم لەپێناو تۆ ئازادییەکی کە تۆ نیشتا تیایدا دەژیت، کەواوبو دەبێ هەموو جۆرە کەمتەرخەمییەکم قبوڵ بکەیت و چیتر کوێ بوە ئەوەیت زستان نمبن ئەوت هەبێ و ئاو کەزەباو جاوەیان جۆنەو چۆن دەبێت ئەو شتە سەرەتاییانە پێویستی هاوڵاتیانن. دەبێت وریا بیت لەو دۆخە هەستیارەی کەتێیدا بکوێی لەبەرچاو بگیرێت، ئەو ڕۆژەی کەدەبێت کوردستانی تیایە بکەیت، حکومەتێک دابمەزرێنێت کەبتەمام بیانکەم، هەر ئەوە نیە ئەو سیاسی خەباتی شاخم بکێ، کوێ ئەداتەکەوکوزیەکانم، هاوڵاتی دەبێت ئەوەی من دەیڵێم قبوڵی بکات و ڕای تایبەتی خۆی نەبێت. ئەمە وەهمە چیتر لەو باوەڕەدا بێت کەهاوڵاتی چاوی بەئەزموونەکیاوەهاتبێت، دەبێت حکومەت ئەو باوەڕەدا بێت کەهاوڵاتی ڕای خۆی کوزیالی لە هاوڵاتیانی ژێر فرمانڕەوایی خۆی دەکات.

واقیعی ئێستای کوردستان ڕووبڕ بوونی نییە، کاروبارەکانی ئەو دەوڵەتە بەوجۆرە ئەنجامیانە بەکەلکی هیچ بارودۆکارییەک نایات، گرفت و کێشەی هاوڵاتی لەتک دەسەڵاتی سیاسی و شێوازی حکومەرانی کوردستان بەپێی چینە جیاوازەکانی کۆملەکە زۆرو زەبەنە، ڕۆشنبیران وکۆمەڵ وهەمیشە بەهێزەکانیوە دەوڵەتە بەدوانن، چینی داوای کوزیالی لە هاوڵاتیانی ژێر فرمانڕەوایی خۆی دەکات.

ئەوەی ئێستای کوردستان ڕووبڕ بوونی نییە، کاروبارەکانی ئەو دەوڵەتە بەوجۆرە ئەنجامیانە بەکەلکی هیچ بارودۆکارییەک نایات، گرفت و کێشەی هاوڵاتی لەتک دەسەڵاتی سیاسی و شێوازی حکومەرانی کوردستان بەپێی چینە جیاوازەکانی کۆملەکە زۆرو زەبەنە، ڕۆشنبیران وکۆمەڵ وهەمیشە بەهێزەکانیوە دەوڵەتە بەدوانن، ئەمە وەهمە چیترلەو باوەڕەدایە کەهاوڵاتی چاوی بەئەزموونەکیاوەهاتبێت، دەبێت حکومەت ئەو باوەڕەدا بێت دەرکەکانی دانەخات و بیر لەبشداری هاوڵاتی بکەینەوە.■

لاوازو بی پاڵپشت دەمێنێتەوە کەبەرەوام لەتەنها کاری ئەوە بێت بڵێن بەدات و جێبەجێکردنیان بداتە دەست خودا، وەدەوڵەتێک کەڕیبەر لەهاوتای بریوەبردنی شەرکەکانی نەکاتەوە، سیەی دەبێتە ناشیرینترین وێنەی زەینی هاوڵاتی و بەنەفرەت دەکرێت.

ئەمڕۆکە، پاش بەشداریکردنی چەندجاری، هاوڵاتی کوردستانی بەباشی لەوەتەی دەکات کەدەنگی ئەو نرخ و بەهای خۆی هەیەو نابێت بەغیری بدات، بڵام لەبەرامبەر ئەمەشدا کەمتەرخەمی دەنوێنێت و بەشداریی کەمتەرخەمانەی لەدیاریکردنی بەستوری وڵاتێک کەهیچ نەبێت، سیەی نیزکترین داوسینی ئەدەڵ، وا دەکات بپرسین:

ئایا بەشداری نەکردنی هاوڵاتی کوردستانی لەدیاریکردنی بەستوری ئەو وڵاتێ کەسیەی دەبێتە نیزکترین داوسینی، چ پاڵنەرو مەبەستێکی لەپشتە؟ ئایا ئەم بەشداری نەکردنە بەتایبەت لەنێو تۆیژی لاوانی کوردستان دەکەرێتەوە بۆکام هۆوکام هۆکار؟ ئایا خەڵکی متمانەیان لەسیاسەت و کاروانەوەی سیاسی کوردی بۆ خۆی نەماوە، یاخود ئەمە کاردانەوەیەکی چەکەسەدەڵاکە بۆچەکەرایانیە؟

هەر لەسەرەتای دەرکەوتنی دەوڵەت لەکوردستان، یاخود هەر لەسەرەتای سەرهەڵدانی بیری دەوڵەتخوازیی و سەربەخۆیی لەلای کوردان، ئەو خواست و داواکارییەی کەلەی کورد کەلێک دوژمنی هەبووە، جەریەکان بەنای بیسلامەوە زۆرترین دەستدرێژییان کردۆتە سەرمان، کەناشیرینترین وێنەی کەو دەستدرێژیانەی عەرەب بۆ سەر کورد، هێرشی بەدنای ئەنفال بوو کەبەپێی ڕیتونێی فەرمودەی ئایینیەوە سەروماڵی کوردیان بەتاڵان بردو لەشاری هەرەجەو کیمیاییەوە، ئەوە ئایا لەبیابانەکانی عیراقدا کرد بەژێر کڵاوە. ئەوەی تریش هەمیشە بۆ مەبەست و مەرامی خۆیان گەلی کوردیان خستۆتە ژێر ڕکێفی خۆیانەوە، ئەگەر بەمانۆیێک بڕێنیەوە سەر ئەو مێژووە، بێگومان ئەوگەرانەوە بەدینێت دەسپێکی باش، کەمێک دێنەوە هۆشی خۆمان.

لیرەدا دەکەینە سەر ئەوەی کەمایا نوێی گەلی کوردا پێکهێنرا بەهێتە خانەی ئەو قورە قزمێکی حکومەرانییەوە؟ ئایا ئەو دەوڵەتە لەروی یاساییەوە هیچ شەرعییەتێکی هەریەماینی و بەدەرەکی هەیە؟

لیرەدا دەبێت جەخت لەسەر ئەوە بکەینەوە کەئازادیی هاوڵاتی لەدەوڵەتێکی ئەوەی دیموکراسی، بەنەرەتی و دروستکردنی پاڵپشتێکی جەماوەریی مانای کوردی کردبووە دێری ڕازاوەی سەر ڕووبەری دەکەین، بۆ نمونە لەمەندی ناوچەی وەک زاریەتی، خلکانێک هەن خانویان لەسەر مۆڵگەی خۆیان دروست کردووە، دەسەڵاندارانی ئێرەش چونکە خانەوکانیان لەباغانەوە دەهێنراوە، بڵام یەکێکی پارتی لەدروستکردنی خانوەکە دەڵێ ئەوە ئەگەر خانووی یەک ئەوەی زۆرو تەواوی بکات، ئێستاش ئەو دیاردەیە لەسەر ئەوەیە کەپارتی یەکێتی لەڕێی دۆستەکانی پارتیش نیین، مامەڵەشیان بە شێوەیەی، ئومێدمان وایە دوای کەرانەوەی سەرۆکی هەرێم لەکەشتەکەی، لەگەڵیدا دابنیشین و چارەسەرکردنیان یاخود کێشە دروست بکەین، بۆ نمونە کەسی وا هەیە بەرمال لەمالی باوکیشی نیە کەچی دەیگرن، ئاڵێن تۆ یەکێتیت بڵێو دەڵین تۆ پێش ئەوەندە سەر کەلەقنۆغاسی سەرتایی بووبت مەلی ئیسلامیت هەبووەو مەرحەبای کەسانی ئیسلامیت کردووە، ئاخر ئەمەوی ۱۵ ساڵما خاکی کوران بەسەر بیرو بۆچوندیدا، شێخ زانای تیرۆریستیش کەئێستا لەزیندانایە پێشتر وانەبووە، بۆیە من پێموایە ئەو جۆرە وانە جارەبەسەر دەبێت و بەرەو باشی دەچێت کێشەی کەوە، ئەگەر هەمانیی، لەگەڵ ئێ ١٦ ی دەوڕوبەری هەولێر هەمانە، چونکە لیبرساری ئەو لقە لیبرساری سەربازیشە کەئێستاش بۆی ڕوون نیە کەلیبرساری عەسکەریە، یاخود لیبرساری لقە، ئێستاش باش تێنگەیشتووە شەری بڕاکۆری ماوە یان کۆتایی هاتووە، ئێستاش هەمان ئەو مامەڵەیە دەکات کەپێشتر لەگەڵ حزبی بچووک کردویتی، کەواتە ئەوەی کەدروستی کردوون، خۆی ئی ئ.ک) لەوەی کەدەڵێ ئەو دەرکاتە سیاسیانە کەلەسەر ئەمەن لەسەر بکات کەلە ئەمەنین و لەسەر ئەو دەوڵەتە کەلەسەر ئەمەنین و لەسەر ئەو دەوڵەتە کەلەسەر ئەمەنین، ئەوە ئەوەی کەدەڵێ ئەو کەسانەی کەل

pashko-1-4.qxd 11/27/2005 11:50 AM Page 1

ڕەخنەی چاودێر

کاکە مەم بۆتانی ئەو دەنگەی، سەرەتا لەدونیای بڕ جەنجالی چیرۆکەوە، هاتە ناو دونیای بڕ لەسیحرەکەی ئەدەب. چیرۆکەکانی کاکە مەم، لە-وقعی ڕەمزێو سیحرەب، هەر بەزمانو شیوازێکی مۆدێرن دەنوسران، هەر ئەو ڕەلەمە، لە-بواری ڕۆمان نوسیشدا، بەهەری ئاهینانی خۆی ئاقی دەکاتەوە، ئەم چاپێکەوتنەش زیاتر کەراتەوەیە بۆ ڕابردوو بەهەموکوشش و مللانێکانیەوە.

× حەزدەکەین لەسەرەتدا، وەک کاکە مەم، حیکایەتی ڕوانگەمان بۆ بکێڕنیتەوە؟

- سێ - چوار لاوی نیشتمانپەروەری دنیای ئەدەبی کوردی، دۆستایەتی و نۆنیخوازی لەکتێبخانەکان و چایخانەکان و مێهانخانەکی پایتەختی عێراق کۆبکردنەوە. ئەدەبو ڕوناکبیریمان لەسەرو بیروبۆچوونە سیاسی و حیزبیەکانمانەوە بوون. پەیوەندیمان بەجۆرێکی کەشی کرد. زۆربەی ئێوارانی بەکترمان لەگەڵ یەکتر دەگەڕت. ئارەزووی خوێندنەوەو نەخوێندنەوەی کتێبو گەشەکردنی هەستی خۆپەروەردەکردنی گەشەکردنی هەستی ئەدەبی و ئاشنابوونی فاسلەفەی کۆن و نوێ. جەنگێکی پیدەدایین. گۆڕاوی ڕوناکبیریو فلسفەی و کۆشەو لاپەڕە ئەدەبیەکانی ڕۆژنامەی عەرەبی و کوردییەوە بوون ئاپەخوێنینەوە.

لەبەرهەمە کوردییەکانی کۆن و نوێمان وردەوردەبینەوە. لەدانیشتنەکانماندا لەبەهێزی و لاوازیمان دەدوایین. ڕێکەمان بەبەرهەمە ئەدەبی و فلسفەی قورتباخانە هونەریەکانی ئەوروپا و ئەمریکا دەگرت، بەپێی توانامان چەند مستێکمان لێدەخواردەوە.

ئێمە.. هەر لەهەرزەکاریەیەوە، لەدەرگای سیاست و حیزبایەتی چوویینەتێ زۆرەوەو بەپێی ئاستی هۆشیاریمان کارمان تێدا کردبوو، هەندێکمان پەیوەندییمان مابوو.. بەڵام ئەوەندە گەمژە نەبووین، لەدەبەکمان بەقوربانی حیزبایەتیمان بکەین.. تاەدهات نک هەر دۆستایەتیمان پەتوتر دەبوو. لەبڕچوونە ئەدەبی و ڕوناکبیریەکانیشمان نزیکتر دەبوینەوە.

لەئەنجامی خوێندنەوەی ڕەخنەگرانەی ئەدەبی و فلسفەفەی سایسیمان، نک هەر بەبەرهەمی ئەدەبی کوردیدا چوینەوە، بەرامبەر بەبەرهەمی خۆشمان هەڵوەستەمان کرد. ئەم هەڵوەستەیە لەژێر کاریگەری ڕۆمانی فلسفەی فلسفەی ئەدەبی عەرەبی و نوروپیدا بوو.. بەڵام هەمان ڕێچکەی نگرت.. هەریەکەمان (لەالای خۆیەوە) بەجۆرێ لەنوسینکردنەوەی ئەدەبیمان دەگەیشتین. بەنیسبەت مندەوە، دەبوو نوێکردنەوەکە لەبڕچوونی خەباتی ئەتەباتی و چیناپەتیش، دەرنچێ! لەناو واقیعیتی ئیشتراکی، ڕەنزی، واقیعیەتی ئنوق. جێی بێتەوە!!.. من هەر لەعەرەتادا بەلای قورتباخانە ئەدەبیەکەو سەرمایەدارەکانی ئەوروپادا نچووم. لێرەدا چەند زیانێکمان توش بوو، هەریەکەمان ڕێبازێکی لەنوسینکردن.. بڕیە لەمانگەوازەکەماندا وەک قورتباخانە ئەدەبیەکانی ئەوروپا سنوورچوار چێوەیەکی بەباتیمان بۆ نوێکردنەوە دادەنا، بەڵکو هەموو ڕوانگەکەمانی نوێکردنەوەمان هەبەست لەوەدا بوو، لەمەتنی بانگەوازەکەمدا بەروونی دیارە.

بەرای من سەباتی ڕوانگە تانێنستانی سیاسی خۆی هەیەو هەموو نوێخوازانی کوردو، بەتوانن بیکەنە باتەگەرای خۆیان، چونکە ڕۆح کوردی نێوەندی مەرچێکی سیاسی و فیکری تێدا نییە و تەنیا نوێکردنەوەو گەشەکردنی لەمەبەستە.

× بۆ ڕوانگەیەکان بەر کەوەرتنین هێزش کەوتن؟ ئەم حالەتە بۆ پەیامی بڕۆژەکەتان دەکەڕێنەوە (کە بڕۆژەیەکی نوێکەر بوو)، بەڵ لەهێشتووە هۆکاری شاراوەی دیکە هەبوو؟ ئەو نووسراوە کامانە بوون تۆویدانایە بەر ئەو هێزشە. کە زۆرجار هێزش بووە وەرە کەسایەتی خۆتان و دوورو بەرەفەندوە؟

- هەموو هەنگاوی ئەتباتیەت پێشکەوتووخوازی نوێکەرەوە تۆوشی کۆسپو تەگەرەو تانەو توانج دەبێ.. ئادۆستەکانی بۆ دەهاتن و بەری ئەدەکرد. وانەکش لەو ئاحەقیە بەدەر نبوو.. من دەتوانم بڵێم زانانە بە شێوەیە گروپ بکەم، کۆنەپارستە سوفاوکەوە لەخوایەکەکانی ئەمەبەڵاتی دیدارەی سایسیەوە نزیک بوون. هاکلرانی فلسفەی (میچالی) ڕاستەوخۆ بەکاریان بزوتنەوەی سیاسی، چەپەوە تووندڕەوەکان. ئەم ئەدیبانەی کە بەرامبەر لوتکەی چەقێن چەقی بوون!.. ئەمانە.. هەریەکەیان بەجۆرێ مەترسی لەنوێکردنەوەی لەسەر بوو!.. ئەو کات ئەم ڕاپێی ئەدیبە لاوە نوێخوازەکان ناگرێتەوە چونکە لەدنیای تازەکردنەوەدا بەکترمان دەگرتەوە.

بەڵەخەو.. تانێستان، هەموو هەناگوێکی ڕوناکبیری و کۆنەپارێتی لەنامێزی حیزبی بالادەستی شیوعەکەدا نەبێ. تۆمەتی دژایەتی بەدرێتەپاڵ!! جا.. ڕوانگەیان کردە دوژمنی

ژمارە (٤) دووشەممە ٢٠٠٥/١١/٢٨ 4

کاکە مەم بۆتانی و حیکایەتی ڕوانگە

ئا: ڕەخنەی چاودێر

بایکۆشتنی بزووتنەوەی سیاسی کوردستان ئەو حیزبانە، نە بیریان بۆنەچوو، ئەنامادەش بوون وەک بزووتنەوەیەکی ئەدەبی و ڕوناکبیری ئازادو سربەخۆ سەری بکەن.. هەندێ ئەوەندە گەمژانە بۆ مەسلەکە چوون، ڕاستەوخۆ تۆمەتێی پیاوانی ایعب/ا دەرکانەمنیەکانی عێراقیان دایە پاڵمان؟ئامانەد ئەبوون سەیری ڕابوردووی فکری و خباتی سیاسی و بەرهەمی ئەدەبیشمان بکەن!!.. تەنیا لەبەرئەوەی بەئازادی و سربەخۆیی کارمان دەکرد!!

نوسەرو ئەدیبە چاپەرەوەکان بەجۆرێکی تر مەسلەکەیان دەدی، لەگەڵ نۆیکردنەوەو بوون، بەڵام گومانیان لەبڕچوونە ئایدۆلۆژیکەکانمان بوون یان وایان نیشاندەدا.

لەدانیشتنێکی دۆستانەماندا لەگەڵ کاک نەوشیروان مستەفا لەبارەی هەڵوێستی ئەوسایماندا بەرامبەر ڕوانگە وای نیشاندا کە ئەمان مەبستیان بوو ڕوانگە بەرنەوام بێو گەشبکا.. بۆیە لەسەریان تەنوسی.. چونکە بەجۆری، نۆیخوازی ئێمەو ئەوان یەکیان دەگرتەوە.

بەڵام لای ئێمە ڕوانگە، وا نەکەوتبووە.

بەڵام لای کاک قەرارەو نە وەک یەک تاموچێژ دەدەن.. هەندێ دارکۆیێزن و دەیەها ساڵ نەبردەدەن.. هەندێ درەختی هەڵوژەو قەیسێن و پاش چەند ساڵێ خۆزک نەبینیدەداو جانەوەر داینەرێزێش کاڵو کرچ نەبی کەس خۆی پێوە خەریک نەکاولینەکاتەوە.

ئەرێ بڕاینە.. کێ دەتوانی بەهەمان قورەتەوە بمێنێتەوە.. نک ئێمەی ڕوانگە.. ئەوە گۆڕان.. ئەوە فەیلەسوفەکانی دنیا.. ئەوە ئەدیبەکانی خاوەن ئنوێل!.. جا.. بۆ ئەوە لەشیرکۆ وحسێن داوادەکەن؟

× ئێمە لەکوردستانداو، بەبەردەوامی نوسەرو ڕۆشنبیرانمان تێکەڵ بەسیاسەت بوون.. بەردەوام لەناو سیاسەتو حیزبو جوڵانەوەکاندا کاری کردووە. ڕوانگەیەکانیش سەربەخۆ نەبوون. ئێوەش ئەوەیە بوون بەڵام لەسیاسەتدا کارتان کردووە. دەکرێت بەڕێزت باس لەو پەیوەندییە بکەی؟

- جاری.. حزنەکەم، سیاسەت وحیزبایەتی لێکجیابکەینەوە.. کوردایەتی و سنوری داڕێژراوی پارتایەتی لێکدابڕێ.. ئێمە هەموومان سیایسین و سیاسی بووین و تا خۆزیشمان ئاوا بەبی سیاسەت دەکەین.. بەڵام بۆ مەسلەی حیزبایەتیمان، حزنەکەم، نەخشەیەکت بۆ بکێشم.. من تا کەترێوبوی پارتی دیموکراتی کوردستانو دروستبوونی باڵی سەرێکو مکتەبی سیاسی پارتی بوومو تا ئەندامی لقیش چووم.. ئینجا وازم لەحیزبایەتی هێنا شێرکۆ کاژێکو (تەزیمی) بوو.. حسێن عارف کۆمەنستی سەرەافایەی مەرکەزی) حیزبی شیوعی بوو. جەڵالی میرزا کەریم پارتی سەربەباڵی مکتەبی سیاسی بوو. جەمال شارباژێری پارتی سەربەباڵی سەرۆک بوو.. بەڵام هەموومان بۆ نۆنیخوازی یەک بووین.. بڕیە بەرە حیزبایەتیەکەمان کاڵ بەبۆوە لەچوارچێوەی فراوانی کوردایەتیدا خۆزەتی لەدەبی کوردی نۆنیخوازیدا دەکرد.

× بۆ شێرکۆ بێکەس لەهەموواان زیاتر تیشکی خراوەتەسەر؟ تەنانەت هەندێ لایان وایە شێرکۆ ڕوخساری سەرەکی ڕوانگەیەکان بوو؟

- شێرکۆ.. سەرەڕای گیانی نۆیگەریەکەی و ڕوخساری تازەی شیعری، شاعیرێکی هەڵکەوتووشە.. خۆشتان دەزانن کاریگەریکی شیعری سەرکەوتوو لەناو هەموواو چەندە.. خۆگەڕ حیزبێکی سیاسی لەپشتەوە بێ، ئەوا ئاساننکاری لەناوەوەو دەرەوەی وڵات بۆ دەکا. بۆنمونەیە، دەوری حیزبی شیوعی عێراقی لەدەرخستنی بەهرەو توانا گۆڕان پارتی و کامەران موکری.

× ئەو بڕیارەیش بوونەی نوسەران، جۆرێک نییە لەهەرگی جورئەت؟ ئەم تێکەڵبوونەتان بەسیاسەت چەندی زیان لێتدان دا؟

- نوسەری کورد، لەکوردستانێکی دابڕکەرایی کۆنکراودا، دەبێ سیاسی بێ، بەمەش لەگەڵ ساتە دژاوەکانی ئەتەکەیدابین. لای من ئەوە جورئەتە. نک بەپیانوی دنیای شیعری خۆی لەبەورجی عاج ای ماە بکات.. جورئەتی ئەدیب لەبەگژاچوونەوەی هەموورژە مرۆڤایەتیکاتە لەدنیای کۆنەپارێتیەوە تا خباتی ئەتەباتی و چیناپەتی.

× ئەو حیکایەتە چەند ڕاستە کە خاڵی خۆشوو (مەلا مستەفا) وەک ڕوانگەیەکان بەرکری لێتان کردووە؟

- مەلا مستەفا، وەک سەرۆکی پارتی و شۆڕش ئەمەبەڕۆأیە سەر دنیای ئەدەب بەتایبەتی ئەدەبی لاوان و نۆنیخوازی.. بەڵام ڕوانگە، جاری خۆی لەبارەگای بارزانیدا دیتوە.. ڕەنگە ئەدیبە تازەکانمان و ئەوەی نوێ نەیانبینستبێ.

پاش هێرشە نارەواکەی کۆنەپرستانی کورد، بۆ سەرنوسەری پێشکەوتووخواز (جەمال شالی/١٩٧٠) ڕوانگەو یارانی بانگەوازی ئەی قەلەمە نەترسەکان یەکگرن) یان بەڵاوکردەوە.. چگە لە سەدەها بروسکەی تانوانبارکردنمان. کۆمەڵی خوێن گەیانە بارەگای بارزانی و داوای گرتن و زیندانیکردنمانیان دەکرد.. چەند ڕاپەرێکی ئێمەش گەیشتنە ڕەچوان و ڕاستی ڕووداوەکەیان بۆ (فەرەنسۆ حەریری و محەمەد عزیز) ڕونکردەوە، لەڕووکیان لەبارزانیەوە نزیک بوون و ئەوانیش گەیاندبوویانە مەلا مستەفا تواندرا، سەرۆک بەهەڵەنبێ.. و هەواڵی کۆنەپەرستان پوچەڵ بکرێتەوە.

× ئەوەیە کە هەن کە خۆیان بەکرویی (کفری) ئاودەدەن.. پێیان وایە، ئەوان، پێش ئێوە نۆیگەرەوو پەیامی نۆیگەریان هەڵگرت.. ئەم ڕەخنەیە چۆن ڕاستە؟

- بەڵێ.. بەڵام ئەوە ڕاستە کە ئەو ئەدیبانەی کە ئەو ڕەخنەیە دەدەن، ئەوە ئەدیبە کوردیەکە بوو کە ئەو ڕەخنەیە دەدەن.. ئەم

pashko-2-3.qxd 11/27/2005 11:48 AM Page 1

ڕەتکردنەوەی ئەخلاقی زۆرینە، لەچیرۆکی (کۆڵان)دا

هیوا محەمەد سەعید

(کۆڵان) نانوبشانی کورتە چیرۆکێکی سەرنج ڕاکێشی مامۆستا ڕەئوف بێکەرەد، کەلەدوو توێی کۆمەڵە چیرۆکێکی (سەما)دا ساڵی ١٩٩٨، لەلایەن بنکەی ئەدەبی و ڕوناکبیری گەلاویژەوە چاپ بڵاوکراوەتە. گێڕەرەوەی کورتە چیرۆکی (کۆڵان) خوێدی نوسەر خۆیەتی کەڕاستەوخۆ بەزمانێکی شیعری بەڕەلەوەی بەڕووداوە سەرەکیەکان و کەسایەتیەکانی چیرۆکەکەمان ئاشنابکات، بەناو ئەو شوێن کاتەدا کە (حەسەن)ی پاڵەوانی چیرۆکەکە بەناویدا بەڕەو ماڵەوە تێپەڕ دەبێت بەزمانێکی سەرنج ڕاکێش وینــــای مــــرگــــی ئــــەو زینــــدەوەرە فەرامۆشکراوانەمان بۆدەکێشێت کەبریتین لەگەڵا وەریوەکان، کەهەر پاش مــرگی بەکۆمەڵیان لەسەر شۆستەکان دەکەونەژێر پــێــی ڕێــبــوارانــەوە. پاشان لــەڕەوتــی هەنگاوان و لێزبوونەوەی (حەسەن)دا بەڕەو ماڵەوە، خوێنەر هەست بەوە دەکات کەمێوە تێکڵ بەبشێک لەژیانی کارلەکاتەریک دەبێت کەلەترسی چاوی چاودێریکەری ئاشنان ڕێبواران بەو شەوە بەسەر شۆستەو کۆڵانە چەپەک و تاریکەکانی شاردا بەڕەو ماڵەوە هەنگاوی خێرا دەنێ، پاش ئەم گێڕانەوەیەی سەرەتای چیرۆکەکە خوێنەر پەی بەوە دەبات کەنوسەر دەیەوێ لەسەر ئەم ترسەی (حەسەن)ی پاڵەوان گرێی چیرۆکێکی بەدەواوە خوێنەر سەرسامانە ڕەوتی خوێندنەوەکەی خێراتر دەکات بۆ ئەوەی درک بەسەرچاوەی ئەو هەستی ترس و نیگەرانییە بکات لەلای پاڵەوانی سەرەکی چیرۆکەکە. تادواتر لەڕەوتی گێڕانەوەدا خوێنەر تەنیا هەست بەوە دەکات کە (حەسەن)ی پاڵەوانی چیرۆکەکە، لەشوێنێکە کەبریتوەبریکی هەیەو مەحکومە بەوەی کەهەفتێ یەک شەو ئەوپێش بەدزیەوە بۆی هەیە بگەڕێتەوە ماڵەوە بۆ ئێی (ڕەحمە)ی هاوسەری دوو منداڵەکەی و پێویستە تاریک و ڕووبی بەیانیش بەنهێنی بگەڕێتەوە

پێشەکی: دوان دەربارەی کارەساتی مرۆیی، واتە ئەو کارەساتەی کە مرۆڤ بەشداری لەڕووداندا، هیچ کات ئاتوانی تەواوکرد لەوپایەن ڕاتە بێت. چونکوو کارەساتە بەپێی جۆرەهەری خۆی هەمیشەو هەموکات شتێکی لێڵ و شاراوە دەبێو هیچ کات زەمان و لێکۆڵینەوە ئاتوانی لەڕەنجی ڕاستەقینەی ئەو ئینسانانەی کە دەبنە دەستچێلەی ئاگرو وەحشتی کارەساتەکە، بکات، مەگەر ئەوەی ئەقڵ و زمان لەدانان بەئەتوانینەوە دەست بەکاربکەن و لەکاتی دوان لەکارەساتیشدا هەمیشە ئەمەیان بیر بێت کە (ئێمە بەشداربن لەو کارەساتەدا کە ڕوویداوە). دانانان بەبەشی خۆمان لەکارەساتەکاندا و دانانان بەئەتوانینی ئەقڵدا بۆ لێکدانەوەی هەموو ڕەهەندەکانی کارەساتێک، لەو مەرجانەن کە ئاراستەی کوتار یان پرۆژەیەک بەرەو حەقیقەت پاڵدەنێن. وەکی تریش، هەر مەولێک بۆ گۆڕینی کارەساتێ بۆ بابەتێکی سیاسەی، ڕۆژنامەوانی، زمانی یان جوانیناسانەو هونەری، هەمیشە خەیانەت دەبێ لەناوەڕۆکی حەقیقی کارەساتەکە، ڕەنگە لەم ناوەشدا هەوڵ بۆ نواندنەوەی کارەساتی وەک خۆی بەبێ هیچ بارگاویکردنێک (هەلبەت بەو مەرجانەوە کە دەستنیشانمان کردن) تاقە ڕاستگۆییەک بێت زیندوان بتوانن بەرامبەر کارەساتە بیەنێنن.

بیستنی هەندێ گوزارەی بێسەروبنی وەک: (ئێمە نەمانتوانیە ئەنفال و هەلەبجەو هتد بکەینە پرسێکی جیهانی و بەکاری بێنین)، هیچ نیە جگە لەکارکردنەوە بەهەر ئەو ئەقڵەی کە کارەساتی خولقاندووەو، چەواشەکردن و قەڵاندنی کارەساتو قوربانیانی کارەساتەکانەو خەیانەتێک ئەقڵ و زمان لەم نەجی حەقیقی مرۆڤی وا قبیعی دەیکەن، کتێبی مێژووی داخائۆ هەڵویداوە بەدانان بەئەم ناتوانیەوە تەنیا ڕووی بەڵگەنامەیی کەمبی داخائۆ بخاتە بەردەستی خوێنەر.

شارۆچکەی داخائۆ، پانزە کیلۆمەتر دوور لەمیونیخ، ئێستە ناوەڕکی تێکڵە بەزایەڵیەکی ئازاردەر، کی بەم شارەدا تێپەڕی، یان ناوەکەی بیبستێ، کەدرەنجی کەسانی دیکەی (گرینک بێ لانیکەم شارم نەکات)و، کەر لەلای گرینک نەبێ زوو لەم شارە دوورەدەکەوێتەوە، یان باسکە شارە دوورەدەکەوێتەوە، یان باسکە نەگۆڕێت. هەردوولاش لەبیرکردنی ئەو دۆخە ئاخۆشی دەکرێ مرۆڤ بەرهەمی

ئێرە داخائۆیە، ئاخری دونیا

(ڕانانی کتێبی مێژووی داخائۆ)

مەنسوور تەیفووری

گەر زایەڵەی دەنگی ئەوان دامرکێ، ئێمە دەمرین

پۆل ئیلوار

بوون کە بەناوی مێژووی داخائۆ لەلایەن جمشید نوایی کەراوەتەوە فارسی و بڵاوکراوەتەوە تەرح نو بڵاو کردۆتەوە. ئەم کتێبە لەلایەن پۆل بڕبرین، پسپۆڕی پرسکانی ڕایتسی سێهەم لەژێر چاوەدێریی گلۆمیتی نیونەتەوەیی کەمبی کاری سەیزەی ژووەی (C.I.D) و پەیێی ئەو بەڵگەنامانەی کە لەداخائۆ بەجێماون و هەروەها ڕاپۆرت و گێڕانەوەی ئەو کسانەی کە لەو کەمبەدا ژیاون و بەسەرهاتی ئەوپێان ئەزموون کردووەو چێشتووە، کۆکراوەتەوە، کە کتێبە لە ٤٣٠ لاپەڕە ١٦ بەش و چەند پاری زیادیدا بڵاوکراوەتەوە، بەشەکانی بریتیین لە: دامــــزراندنــــی کــــەمــــپ جێگــــەکــــی/ خانــــبەندی ئەژمــــاری زیندانیــــەکان/ ناوەندی ئیداری و فەرماندەیی کەمپ/ ئەقڵی S.Kەکان/ ژیانــــی ڕۆژانــــەی زیندانیــــان/ زیندانیان/ زیندانیان لەکاتی کاردا/ باری قەتارەکان/ نەخۆشبون و مەرگی زیندانیان/ سزاوسیزاەکان، تاقیکردنەوەی پزیشکی/ قەشەکان لەکەمپەکەیان تۆمارنکردبوو/ خۆراگیریی و هاوڕێیەتی/ دوارۆژەکانو ئازادی، پاش ئازادی/ مردووەکانی داخائۆ، پارە زیادیەکانیش ئەمانن: سەرچاوەی زانیاریەکان/ کتێبی گۆڤاری ڕیپەرەکان/ خشتەو ئامار/ بیبنای یادکردنەوەی داخائۆ.■

کەوەکانی کۆڵان خۆیان ئاشنانەوە لەشەرماندا، بەڵکو بەپێچەوانەوە دەکەونە بەرد بارانکردنی لەرگای ماڵەکانی خۆیان.

وەک لەسەرەوە ئاماژەمان پێدا ئێمە بەدرێژایی چیرۆکەکە نازانین کەلەبەرچی پاڵەوانە سەرەکیەکەی مامۆستا ڕەئوف بێکەرد لەم چیرۆکەدا مەحکومە بەوەی کەبەم شێوەیە بژێ؟ بۆچی دەبێ هەفتێ یەک شەو بەوترس و بەنگەرانیەوە بگەڕێتەوە ماڵەوە؟ داخۆ ئەم پاڵەوانە زیندانە، بەرێوەبەری زیندانەکە بەنهێنی هەفتێ یەک شەو بەمەرجێک هیچ ئاشنایەک نەبیینێ، ڕێگەی پێ دەدات بگەڕێتەوە ماڵەوە؟

بەنهێنیی هێنێنەوەی، یاخودا نەڕزکاندن هۆکاری مەحکوم بوونی (حەسەن) بەم شێوازەی ژیان، بەنهێنیی هێشتنەوەی ئەم هۆکارە لەلایەن گێڕەرەوە کەدواجار سەرجەم ڕووداوەکانی ناو چیرۆکەکەی لەسەر کەلەکە کراوە ڕەهەندێکی سەرن ڕاکێشی و ستاتیکی بەچیرۆکی (کۆڵان) بەخشیوە، چونکە لەلایەکەوە ڕاست لەو کاتەدا ژیانی تایبەتی ئەو تاکە کەسە، یاخود ئەو خێزانە لەلایەن زۆرینەو دووچاری ستەمی بێ ڕەوشتێکی لەرادەبەدەر گەورە دەبێتەوە..

کاتێکیش بۆ جاری دووەم (حەسەن) دێتە بەردەرگا، خوێنەر پەی بەرەهەندی جوانی چیرۆکەکە دەبا، بەتایبەتی لەو دیمەنەدا کەدەبینی منداڵەکان لەبەری دەرگای ماڵی (حەسەن)، بەپێچەوانەوە بەرلەشکاوی بەردەرگای ماڵەکەی خۆیاندا دەکێشن. واتە ئەم دیمەنە سەرنجڕاکێشەی چیرۆکەکەدا نوسەر دەیەوێ پێمان بڵێت منداڵانی کۆڵان هەستیان بەوە کرد کەکەوەرەکان ئەوانیان فریوداو دڕۆیەکی ئەخلاقی ئەنجامیان لەگەڵدا کردن کاتێک هانیان دان بۆ بەرد باران کردنی ماڵی (حەسەن)، لەچیرۆکەکەدا هەستێی پاکی منداڵان لەو پاشکۆیزوونەوەیەدا بەجوانی بەردەکەوێت، کاتێک لەدوا دیمەنی چیرۆکەکەدا وەک پێدەدرا.

لەدوایین هەفتەکانی داخائۆدا تووئی مرۆڤ ئیدی جێگەی تەرمی تێدا نەدەبۆوەو هەر ڕیویێش فەرمانی کەندنی گۆری بەکۆمەڵ دەکرا و هەزاران تەرم بەکۆمەڵ نێژران، نازیەکان لەلایەکی تووتەکەدا شاتێرنکیان چەقاندبوو کە چەندین چنگڵ و سیدارەی پێوەبوو و بەپەلە گەرمی کاری لەسیدارەدان بوون. لەلایەکی دیکەوە گۆڕەپانی گولەی پشتەملیان کردبوو، مەحکووماں لەم مەیدانەدا چۆکیان پێدادەدرا و لەپشتی سەرەوە کاسەسەریان بەگوللەیەک هەڵدەتەکێندرا. خوێنیشیان لەخوارتەوەو، لەچاڵێکدا گۆلی دەبەست، (با) بۆنی ئەم ئسوزبە)ی دەگەڕاندەوە بۆ نیو کەمپ، مانگی مارسی ١٩٤٣، ئیدارەی ئاوندەیی کەمپەکان، بڕیاری داکەلەداخائۆ ژووری گاز بکاتەوە، ئەم ژوورە کە چما مەمامێکە، لەشوێنی داکەندنی چل وپەرگو شوێنی خۆشوشتن پێکدەهات بڵاو لەبۆرینەکانی، لەباتی ئاو، گازێکی خنکێنەر دەهاتەدە، ساڵی ١٩٣٣ بۆ ١٩٤٥، ڕێگەی زیاد لە ٢٠٠ هەزار ئینسان کەوتە داخائۆ و دەرکا پەیوەستەکانی.

نوسینگەی نێونەتەوەیی سوزاکردن، سەربە کۆمیتەی نێونەتەوەیی خاچی سوور لەئاوڕلسێن (کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا)، لەهەڵئامەی سیانزەی ژووەلی ١٩٦٦ دا، ئەنجامی ئەو تێژیەوانەی بڵاوکردەوە کە دەربارەی داخائۆ بوون. لەدەفتەرەکانی داخائۆدا ١٢٦١٨ مردن لەوەدا ڕاوەتەوە کە ژمارە ٥١٢٧ کەس لەپرۆژەی (مردنی ڕۆژانە)دا کۆژابوون، کە پرۆژەی کوشتنی پەککەوتەو ئەخۆشان و ئەو زیندانیانە بوو کە توانای کاریان کەم بوو، لێکدانەوەی بەڵگەکان دەریانخست کە ١٨٣٣٢ مــردن لــەدەفــتــەرەکــانــدا تۆمارنەکرابوون، کەواتە ژمارەی مردوان دەگاتە ٢١٩٥١ کەس. بڵام ئەمەش ژمارەی ڕاستەقینەی مردووەکان نەبوو، لەراستیدا کاریەبەدستانی حکوومەتی لەداخائۆ، پاش و پیش ڕوخانی حکوومەت، کەلنو مەرگی تێو کەمپەکەیان تۆمارنکردبوو، هەروەها دەبێ بیرمان بێت کە هەندێ شوێنی وەک ئەشکەنجەخانە یان بەشی کۆماندۆکانی تەرەوەی کەمپ، ژمارەی مردووەکانیان بەنوسینگەی تۆمارکردن ڕانەدەگەیاند. هەروەها هەندێ زیندانی هەبوون کە بۆ (ڕەفتاری تایبەت) واتە مردن بەنێردراونە داخائۆ و، تاقمێکی دیکەش

سەرەیەکی سووتاندن ٢ سەعاتی دەخەیاندە لەدوایدا خۆڵەمێش دەمایەوە، بەنمەاڵەی ئاڵمانیانی ڕایش، یان هاوڵاتیانی خۆڵەمێشی مردووەکەیان بکڕنەوە، بڵام هەمیشە خۆڵەمێشەکان تێکڵ دەبوون

شوێازە ژیانی (حەسەن)ی هاوسەریەتی، بڵام گێڕەرەوە دەیەوێ بەشێک لەژیانی تراژیدیای ژنێکمان بۆ بگێڕێتەوە کەلەبەر ئەوەی هاوسەرەکەی دیار نییە، چۆن دەبێتە شوێنی چاودێری گەورەو بچوکی کۆڵان، تادواجار هەست بەحاڵەتی سکیزۆیەکی دەکرێت وەک لەو ڕستانەدا دەرکەوێت کەلەسەرەوە ئاماژەمان پێدان. لەشوێی لەدایکبوونی منداڵەکەی (ڕەحمە)دا (فاتنی ئەوڵا) کوێنی لەدەنگی گریانی منداڵەکە دەبێو بۆیەیانی گەورەو بچوکی کۆڵان لەمەسەلەکە ئاگادار دەکاتەوە. هەر بۆیە لەچاوی گەورەو بچوکی کۆڵاندا لەو ماڵەدا زۆڵێک لەدایک (کەدەستی باوکیەتی) لەماڵ دێتە دەرێو

دەبێ، کەبەشیری سوزانیەک بەخێو دەکرێت. لێرەوە کە (حەسەن) شەوی دواتر بەگریەوە ماڵەوە پارچە کاغەزێک بەدەرگای ماڵەکەیەوە دەبینێ کەبەبی هیچ

دوو دێلیک لەسەری نوسراوە (ئەم ماڵەدا زۆڵێک هەیە، بەشیری سوزانیەک بەخێو دەکرێت ل:٥٠) بەڵام کە (حەسەن) دەچێتە ژوورەوە پاش بینینی منداڵە تازە لەدایکبووەکەی، ڕوو دەگاتە (ڕەحمە)ی هاوسەری و بەشیوازێکی گاڵتەجارانە دەڵێ (منداڵەکەمان وا دەنێین سوزان!ل:٥١). بۆ بەیانی ئەو شەوەی کە (حەسەن) ئەماڵەوە دەبێ ژنانی کۆڵان دەکەونە ماڵەقوتی، پیاوان کۆڵۆی شەرەفی کراوەیان هاڵدەکەنەوە، منداڵانیش ئامادەی بەرد باران.. لەم کاتەدا منداڵە ماڵۆکەکە لەسەر دوو دەست (کەدەستی باوکیەتی) ئەماڵ دێتە دەرێو

کەسێتی (ژن) لەشیعری (گریانی هەنار)ی (قوبادی جەلی زادە)دا

هیدایەت ئیبراهیم

(قوباد) هەمیشە لەدەقە شیعرەکانیدا تەواوی ڕەهەندە کۆمەڵایەتی و سیاسیەکانی (ژن) وەک کەرەسەیەکی بەرهەمهێنان بۆ بەکاردەهێنێت کە ئاسنامەکەی دەرخستنی ئەم ڕەگەزە وەک بوونەوەرێکی (جەستەخواز) یاخود ڕەگەزێک کە ئاسانەکەی لەدەستدایە

ئەگەر گەشتێکی خێرا بەنێو ڕستەو وشەو شیعرەکانی (قوبادی جەلی زادە)دا بکەینێو مەبەستمان لەم گەشتە دۆزینەوەی وێنەو ئەکتەری سەرەکی نێو ڕستەکان بێت و ئەم ئەکتەرە ڕۆڵی کاریگەری ڕاستەوخۆو ناڕاستەوخۆی لەسەر نهێنی و ئاشکرای (دق)، هەبێت و چوبێتە بەشێکی دانەبڕاو و جیانەبێوە لەئەستی شاعیرو توانینێتی ڕووبەڕێکی قراوانی خەیاڵی ئەم شاعیرە داگیرەبکات.. بێگومان بینینی (ژن) یاخود وینەکردنی ئەم ڕەگەزە لەدۆق شیعرەکانی (قوباد) دا ئەو خوێندنەوەو بینینە نییە کە لەتیکستە ئەدەبیەکانی تری وەک (ژومان)و (چیرۆک) وتەنانت بەشێک لەدۆقە شیعرەکانی دیکەی ناو ئەم کولتورە دەبینرێن. ئەگەر بەوردی سەرنج بدەین لە ستراکتۆری ئەم دۆقانە کە (قوباد) بۆ ژن دەیانئوسێو دەیەوێت ژنمان پێ ناسێنێ، جیاوازە لەو پێکهاتانەی کە لەلێکۆڵینەوەو دۆقێکی دیکەدا ژنی پێ دەناسرێت. ئەگەر ژن لەبوارە کۆمەڵایەتی و سیاسی و فەرهەنگیکاندا وەک پیاو یان وەک مرۆڤ بەپەکسانی توانینێتی بوونی مرۆیی و ڕەگەزی خۆی لەکۆمەڵگادا بسەلمێنێت. ئەوا لەشیعرەکانی (قوباد)دا ئەم وێنە یان ئەم ڕەگەزە پێویستی بەخۆنواسی و نمایشکردن و وێنەکردنی خۆی نیە و بەبێی ئەوەی بگەڕێت بۆ دۆزینەوەی (شوناس)ی کەسی خۆی خاوەنی جستەو ڕزحێکە کەدەتوانێت لای پیاو بە شوناسە گرنگ بدات بەخۆی، هەربۆیە (قوباد) هەمیشە لەدەقە شیعرەکانیدا تەواوی ڕەهەندە کۆمەڵایەتی و سیاسیەکانی (ژن) وەک کەرەسەیەکی بەرهەمهێنان بەکاردەهێنێت بۆ دەرخستنی ئەم ڕەگەزە وەک بوونەوەرێکی ئەجستەخواز) یاخود ڕەگەزێک کە ئاسنامەکەی لەجەستەدایە، بۆ وێنە (قوباد) لەشیعری (گریانی هەنار)دا کاتێک بەدەیێت ئەمانەی خۆیدا دەڕۆن کە ئەم ڕەگەزە لەناو کولتوورو ئەریتی کۆمەڵگای خۆیدا دەبێژێتەوە.

(قوباد) لەدەبێژێتەوەی لێی دەکرێت و هەر ئەوەی کە ئەو پشکنین و بەرجستەکردنی کە (قوباد) لەشیعرەکانیدا بۆ کولتوورو مرۆڤی کوردی کردووە. بەتایبەت لەڕووی غەریزەوە لەدۆقە شیعرەکانی تردا ئەم شیوازە بونی نییە، بەواتایەکی تر لەئەدەبی ئێمەدا زمانی شیعریی غەریزەیە جگە لەو زمانەی کە چیرۆکنووس (شێرزاد حەسەن) پێی دەنوسێت بوونی نیە. ئێلهێنە ئەم زمانە ئەو زمانەو کەرەسەیەش نیە کە (شێخ ڕەزا) پێی نووسیوە، بەڵکو زمانێکە ڕاستەوخۆ بەستراوە بەغەریزەو نەستی مرۆڤی کوردەوە.

کاتێک کە (قوباد) بەتێرامانۆ تامەزرۆوە تەماشای جەستەی (ژن) دەکات ئەوە تەنها ئەوی شاعیر نیە کە عاشق بەلەش و جستەی ژن بێت. بەڵکە ئەوە تەواوی پیاوەکانی کە کۆمەڵگایەب، کە لەناخیاندا هەڵگری ئەو تێرامانەن لەژێر پەردە دەمامکی جۆراوجۆردا حەشاریان داوەو بەچاویکی ترو بینێکی ترەوە سەیری ڕواڵەتی (ژن) دەکەن.

(قوباد) ئەوە دەردەخات کە ئێمە جگە لەوەی هەموومان عەدواڵی پرۆژەی گەرانین بەدوی لەشدا، لەمەش کاتێدا هەڵگری بیرکردنەوەو ئەوەشمان کە ئەو لەمبابە لەتو لەتو پارچە پارچە دەکات. ئەو باوەڕەی کە لەناخی مرۆڤی کوردا زەبەلاحە بەدەستی ژن هەیە، هەمان ئەو باوەڕەیە کە پێی وایە ژن پێویستە وەک چکلێت داپۆشراو بێت و پێویستە وەک هەردەم جستەیەکی زیندو لەبەرچکێی مردودا بێت، ئەو باوەڕەی پاڵمان پێوەدەنێت کە سیحرێک لەژێر ئەو بەرگو پۆشتاکەوە هەیە، پێویستە جەنگێی بۆ بکەین و لەپێناویدا شەڕبکەین و خوێن بڕێژین، جەستەی ژن لەخەیاڵی مرۆڤی ئێمەدا، هەمان خەونی ئەو سیاسیانەیە کە خەون بەکورسی دەسەڵات و پلەوپایەوە دەبینن. لەکۆمەڵگای ئێمەدا کەیشن بەلەشی ئافرەت و پشکنینی جستەی وەک کرتنی سەنگێرێکی دوژمن وایە لای چەکدارێک، بۆیە (ژن) لەکولتووری ئەدەبی کوردیدا هەم جوانو غەریزەی داگیرکردوە، هەم بۆتە بەشێک لەتراژێدیای کولتوری ئێمە، چونکە ئەگەر لەکولتوری ئێمەدا تەقیکی بکەی جستەی قوباد بەرچاویەوێت. ئەوا لەکۆمەڵگادا سەدان لاشەی سوتاو، هەزاران جستەی دیلکراو بەدەبینرێت. قوباد عاشقێکی سەیری ئافرەتەو، ئەو لەجەستەی ئافرەتدا دەبەوێت عەشق و سوزو بەرائەت بدۆزێتەوە.■

دادایزم چۆن بناسین؟

دلێر محەمەد

پێشەخری
(تریستان
تزارا)ی
شاعیری بەرەگز
ڕۆمانی لەکابارییەی
(فــــۆلــــتــــێر)ی شــــاری
زیورخی سەر بەوڵاتی
سویسرا ڕادەگەیەنرێت.

گەرچی وشەی (دادا Dada)
لەمەندەی ناوچەی جیهاندا مانای
جیاوازی خۆی هەیە، بۆ نمونە ڕوشی
پێشکەتانی ناوچەی (کرۆ) بەکلکی
مانگای پیرۆز دەڵێن دادا، لەزمانی ڕووسی
ڕۆمانیشدا ئەم وشەیە بەمانای ئەسپی بچوک
یاخود بێچووی ئەسپ دێت و لەزمانی
فەرەنسیشدا لەسەر زمانی منداڵان ووشەی
(دادا) هاتووەو
ئیدی ئەم ناوەیان بۆ
ڕیبازەکەیان هەڵبژاردووە.

لەنافیشتی ساڵی ١٩١٨دا تریستان تزارا، فیرشی کردۆتە سەر لایەنگرانی خۆی سێوچ، ئیلیا ئەرانگۆن و پۆل ئیلوارد... هتد، کەدواتر بزوتنەوەی سوریالیزمیان دامەزراند، جگەلەوەی کەپێشوازییەکی گەرمیان لەشیوازی دەربینی دادایی کەکان کرد، دادا بەواتای ئەسپ یاخود وڵاخ دێت. بڵام (تریستان تزارا)ی دامەزرێنەری ئەم ڕیبازە سەربارە بەمانای وشەی (دادا) دەڵێت: (سەرنج ڕاکێشانی بنچینەیی بۆ وشەی دادا، لەوەدایە کەئەم وشەیە هەڵگری هیچ مانایەک نییە). هەروەها دەربارەی هەڵبژاردنی ناوی ڕیبازەکە، پترلەگێڕانەوەیەک بەدیدەکرێ، بڵام ئەم وشەیە بۆچونەی کەلەم بارەیەوە، زۆریەی ڕافەکەرانی مێژوویی ئەدەب لەسەری کۆکن، ئەوەیە کەشاعیرو هونەرمەندە دادایستەکان، لەفەرەنگی (لاروس)ی فەرەنسیدا بەریکەوت توشی

پەراوێز:
بۆ ئاماەدەکردنی ئەم شاعیرە ئەوەیە کەلەکتای دائیرەکردنی فەرەنسا لەلایەن نازیەکانەوە بەکردەوەو بەتەنوسینی بەرگری لەفەرەنسا دەکات. هەروەها ناویراو بەیەکێک لەریبازەرانی شیعری نوێی ئەروپی دەژمێردرێت. لەساڵی ١٩٦٧دا لەپاریس کۆچی دوایی کردووە.

* ماکس ئینیرنست: لەساڵی ١٨٩١دا لەئەڵمانیا لەدایک بووە، سەبەکێک لەدامەزرێنەرانی هەردوو ڕیبازی ئەدەبی و هونەری (دادایزم سوریالزم) ئاسراوە، ئەمە جگەلەوەی کەبەیەکێک لەهونەرمەندە شیوەکارە بەناوبانگەکانی سەدەی بیستەم دادەنرێت. لەساڵی ١٩٧٦دا کۆچی دوایی کردووە.

ساڵدا، واتە لەساڵی ١٩٢٢دا لەلایەن شاعیری بەناوبانگی فەرەنسی (ئەندریە بریتۆن)ەوە دادەنرێ. لەکۆتاییدا دەکرێ لەپەنا ئاوی مارسیل دوشامپ، هۆگۆیال، هانس ئارپ... هتدا بەکوترئی ئاماژە بکرێت.

شاعیرو ڕیبازی دادایزم
(تریستان تزارا)ی
شیوەکاری
بەناوبانگی دادایزم
(ماکس ئینیرنست)

بەدین:
×تریستان
تزارا: لەساڵی
١٨٩٦
لەڕومانیا
لەدایک
بووە،
لەساڵی
١٩١٦دا شاری
زیوریخ ڕیبازی دادایزمی
دامەزراندووە، بەکێک لەمانیفیستە
بەناوبانگەکانی ئەم شاعیرە ئەوەیە کەلەکتای
دائیرەکردنی فەرەنسا لەلایەن نازیەکانەوە بە
بکردەوەو بەتەنوسینی بەرگری لەفەرەنسا
دەکات. هەروەها ناویراو بەیەکێک لەریبازەرانی
خوێن، بڕێژین، جەستەی ژن لەخەیاڵی مرۆڤی
ئێمەدا، هەمان خەونی ئەو سیاسیانەیە کە
خەون بەکورسی دەسەڵات و پلەوپایەوە
دەبینن. لەکۆمەڵگای ئێمەدا کەیشن بەلەشی
ئافرەت و پشکنینی جستەی وەک کرتنی
سەنگێرێکی دوژمن وایە لای چەکدارێک، بۆیە
(ژن) لەکولتوری ئەدەبی کوردیدا هەم جوانو
غەریزەی داگیرکردوە، هەم بۆتە بەشێک
لەتراژێدیای کولتوری ئێمە، چونکە ئەگەر
لەکولتوری ئێمەدا تەقیکی بکەی جستەی قوباد
بەرچاویەوێت. ئەوا لەکۆمەڵگادا سەدان
لاشەی سوتاو، هەزاران جستەی دیلکراو
بەدەبینرێت. قوباد عاشقێکی سەیری ئافرەتەو،
ئەو لەجەستەی ئافرەتدا دەبەوێت عەشق و
سوزو بەرائەت بدۆزێتەوە.■